

ОДБРАНА

Година X ■ Број 207 ■ 1. мај 2014. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

**ДАН ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
- 23. АПРИЛ**

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
НАРОДНИ МУЗЕЈ ТОПЛИЦЕ ПРОКУПЉЕ • УДРУЖЕЊЕ ТОПЛИЧАНА У БЕОГРАДУ

ТОПЛИЧКИ ГВОЗДЕНИ ПУК „КЊАЗ МИХАИЛО“

МАЛА ГАЛЕРИЈА
ДОМА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
22. АПРИЛ – 10. МАЈ 2014.

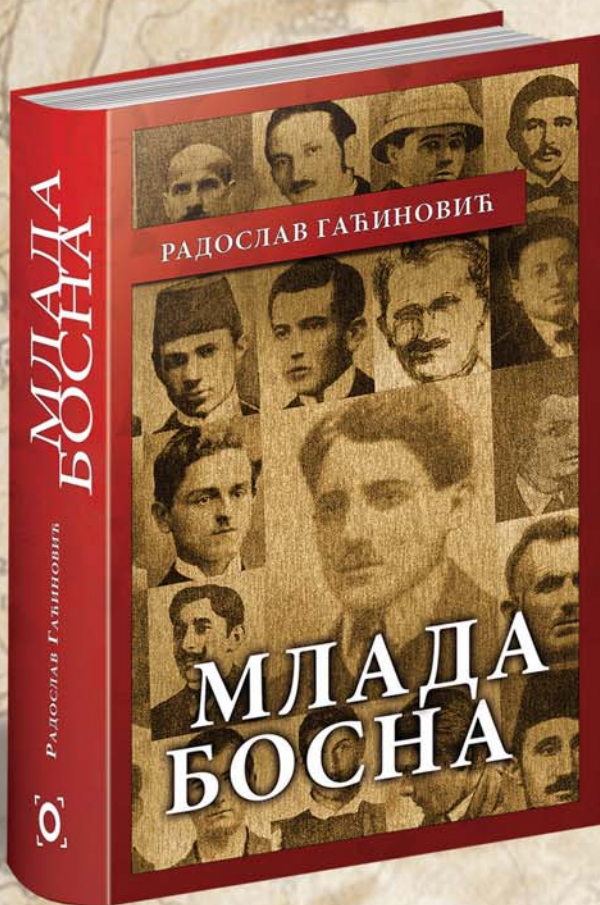

НОВО

МЛАДА БОСНА

Проф. др Радослава Гаџиновића

Проф. др Радослав Гаџиновић настоји да интердисциплинарно осветли дубинске димензије догађаја с почетка XX века који су, уз велике жртве, променили ток историје. На основу исказаних чињеница, може се јасно утврдити да је организација „Млада Босна“ била омладински ослободилачки покрет који су чинили припадници свих народа у Босни и Херцеговини, те да је тај покрет настао искључиво у Босни и Херцеговини, као одговор на деценијско брутално насиље које је спроводила Аустроугарска монархија.

Монографија даје аргументе за тврдњу да Србија није одговорна за атентат у Сарајеву и чињенично доказује да би Аустроугарска напала Србију и да Сарајевског атентата није било.

Књига је обogaћена бројним фотографијама учесника и места на којима су се одвијали описани догађаји, као и факсимилима значајних докумената.

Тврди повез, 596 стр.
Шифра: 111301
Цена: 880,00 дин.

НАРУЏБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд,
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56

Наручујем књигу:
1. Шифра 111301/„МЛАДА БОСНА“,
по цени од 880,00 динара

Купац

ЈМБГ

Адреса становања, улица и број

Место

Телефон

Потпис наручиоца

Плаћање наручених издања врши се унапред. Доказ о улази циелокујној износа доставивши МЦ „Одбрана“, након чега испоручујемо књиге.
Купљена издања биће достављена поштом на адресу купца.

„Одбрана“ наставља традицију „Рајника“, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Главни и одговорни уредник

мр Раденко Мутавцић

Заменик главног уредника

Владимир Почуч, потпуковник

Уредници

Мира Шведић, Душан Глишић, Славица Лужник

Новинари

Сања Анђелковић

Владимир Вјештић

Мирјана Крстовић, потпоручница

Биљана Миљић

Александар Петровић, поручник

Стални сарадници

Станислав Арсић, др Себастиан Балаш,
др Славиша Влацић, Милосав Ц. Ђорђевић,
др Милан Мијалковски, др Зоран Миладиновић,
др Миљан Милкић, Кршман Милошевић,
Никола Остојић, Никола Оташ, Александар
Радић, Влада Ристић, Будимир М. Попадић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Марија Марић,
Слободан Михаиловић
(технички уредници)

Фотографија

Стефана Савић (уредница),
Горан Станковић, Душка Стефановић,
Јово Мамула, Даримир Банда (фоторепортери)

Језички редактор

мр Наташа Николић, Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Бјеловук

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809
Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Прелом 3240-019; 23-583
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995
ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19
odbrana@mod.gov.rs
redakcija@odbrana.mod.gov.rs
www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЦ
месечно 160 динара. За претплатнике преко
Поштанске штедионице месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,
ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења
војних новинара

БРОЈ 207

Са прославе Дана Војске Србије
на Тргу јартизана у Ужицу

Снимио Драган КАРАДАРЕВИЋ

САДРЖАЈ

■ ДОГАЂАЈИ

**6 Свечаност у Ужицу поводом Дана Војске Србије
ВИЗИЈА НАПРЕТКА**

**12 Министар Родић у посети Италији
ЗАЈЕДНИЧКО УЧЕШЋЕ У МИСИЈАМА**

**14 Свечани пријем поводом Дана Војске Србије
ТРАДИЦИЈА У ТЕМЕЉУ НОВОГ РАЗВОЈА**

**18 Додељена одликовања поводом Дана Војске
ДЕЛА ЗА ПОШТОВАЊЕ**

■ ИНТЕРВЈУ

**22 Бригадни генерал Жељко Нинковић, начелник
Управе за логистику
И ЛОГИСТИКА ИМА СВОЈУ ЛОГИСТИКУ**

■ ОДБРАНА

**26 Покретно логоровање
Специјалне
бригаде
СПРЕМНИ ЗА ХИТНО
РЕАГОВАЊЕ**

**28 Оспособљавање професионалних војника
у Речној флотили
СНАЖНИЈИ СТРОЈ ПАНОНСКИХ МОРНАРА**

**30 Заставник прве класе Срђан Грчић
ПРИЧЕ С КРИЛА АВИОНА**

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ

Искушења и изазови модерне
информационо-комуникационе
технологије

**32 Бато Ђокић из Пожеге оживео древни занат
КОВАЧ ОРУЖЈА**

**47 Војничка црква у Трећој бригади у Нишу
ДУХОВНА ВЕРТИКАЛА**

■ СВЕТ

**52 Авганистан – дванаест
годин ратовања
НАПАЋЕНА ЗЕМЉА**

■ КУЛТУРА

**62 Концерт у Дому Војске
„НАША ДЕЦА“ ПЕТИ ПУТ ПРЕД
ПУБЛИКОМ**

**64 Промоција књиге „Млада Босна“
НЕУГАСЛА ЖЕЉА ЗА СЛОБОДОМ**

**65 Изложба у Дому Војске
ТОПЛИЧКИ ГВОЗДЕНИ ПУК**

**66 Изложба у Војном музеју
ПИШТОЉИ ДО 19. ВЕКА**

**68 „Војно дело“ и „Војнотехнички гласник“
НОВО ВРЕДНОВАЊЕ ВОЈНИХ ЧАСОПИСА**

■ СПОРТ

**80 Успех кадеткиња Војне академије
ПОБЕДНИЦЕ ТУРНИРА „ИГРАЈМО ЗА 16“**

Реч уредника

Дана Војске Србије – 23. април, обележен је низом манифестација са којих су упућене поруке које подсећају на устаничке дане за нову Србију, ослобођену од вековног ропства, на славне битке и ратове за очување слободе и на данашње напоре за Србију напретка и бољег живота.

Генерације кроз историју имају своја разочарења и хтења. Устаници с почетка 19. века хтели су своју државу и морали су је градити од темеља, разрушених отоманском империјом, али надахнути предањем о слави и моћи негдашње немањићке Србије и визијом модерне државне творевине.

Данас, после свих страдања на размеђу два века, после више од две деценије разочарења, ако то није блага реч, време је за нову државу Србију. Она није без темеља, има славну традицију, јер је на крају побеђивала спољне непријатеље, а са властитим слабостима умела да изађе на крај. Време је за пријатеље у свету и за преваладавање унутрашњих парцијалних интереса који држави и народу не дају напред. Такве снаге треба Србија, а пробуђене наде да њихово сабирање почиње уливају нову енергију стварања.

Са централне свечаности поводом Дана Војске, са ужичког Трга партизана који симболизује слободу у поробљеној Европи на почетку Другог светског рата, упућене су поруке које најављују боље дане, а Војску виде као стуб стабилности, унутрашње, регионалне и шире, јер воље има да се допринесе миру где треба и колико се може.

На свечаностима поводом празника упућене су поруке које најављују даље промене, које треба да резултирају већом оперативношћу, организацијском спремношћу, али и борбеном и свеукупном готовошћу Војске Србије, која има јасну визију развоја и остваривања основног циља – одбране земље и доприноса миру. Она остаје привржена традицији и војничком искуству, али истовремено прати развој војне мисли и савремене токове безбедности и одбране.

Најважнији задаци усмерени су на хитну, додатну модернизацију оружаних снага, развој и опремање најсавременијим борбеним средствима и системима, у складу са укупним могућностима државе, као и одржавање стратешког смера активне и свеобухватне војне сарадње.

И овај празник потврдио је да Србија уме да памти и да зна да цени жртве свих који су дали живот за слободу и част отаџбине! Србија коју градимо има обавезу према њиховим неоствареним сновима и још већу обавезу према сновима својих нових генерација, које мора почети и да остварује! ■

Раденко МУТАВЏИЋ

Свечаност у Ужицу поводом Дана Војске Србије

Визија напретка

Централна свечаност поводом 23. априла
– Дана Војске Србије, под називом
„Ђетиња 2014“, одржана је 16. априла
у Ужицу

Свечаности на ужичком Тргу партизана присуствовали су председник Републике Томислав Николић, премијер техничке владе Ивица Дачић, председник Народне скупштине Србије Небојша Стефановић, министар одбране Небојша Родић и министри у Влади Србије, начелник

1. мај 2014.

Генералштаба генерал Љубиша Диковић, најодговорније старешине и руководиоци Министарства одбране и Војске Србије, војно-дипломатски кор, представници локалне самоуправе и верских заједница, као и многобројни грађани Ужица и Златиборског округа.

Свечаност је почела почасном артиљеријском паљбом, дочеком председника, државне заставе и интонирањем химне Републике Србије.

Поздрављајући присутне, начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић поручио је да је Војска Србије у протеклој години реализовала све постављене задатке – са-

весно, одговорно и дисциплиновано. Он је нагласио и да су припадници војске тако навикли и да „ми другачије не знамо да радимо“.

– Радимо, штедимо и чувамо, највише мир у земљи а и свету – рекао је генерал Диковић и нагласио да се Војска Србије данас препознаје по делима. – Све што бих даље казао стаје у три речи – живела Војска Србије!

Традиција за понос

У свом говору, председник Томислав Николић подсетио је да је Србија као модерна држава настала после Првог српског устанка који је из бор-

бе за аутономију у оквиру турског поретка прерастао у борбу за самосталну државу.

– Дан Војске Србије прослављамо сећајући се Таковског устанка 1815. године. Војска настала током устанка ослободила је Србију од вишевековног ропства. Била је народна, као и данашња – рекао је Николић, подсећајући на последња два века богате српске историје, од устанка, преко војевања у балканским ратовима, Великом рату, антифашистичкој борби у Другом светском рату, до данашњег, у којима војска непрекидно потврђује своју снажну везу са народом.

Председник Николић је подсетио да је Србија у Великом рату повећала своју територију, али и број спољашњих непријатеља, а да је у Другом светском рату била на страни победника када је „свој национални идентитет поново утопила у заједницу створену на компромису и опраштању неопростивог, те ја као захвалност добила злочине, прогоне, увреде, тужбе...“

– Обележавање 100 година од почетка Првог светског рата прилика је да се сетимо јунаштва и страдања народа и војске без премца у нововековној историји. Тактика и доктрина наших војсковођа и данас се изучава на војним школама широм света – рекао је председник и изразио уверење да су управо такве војсковође инспирација данашњим војницима и официрима.

Углед међу грађанима

– Између две прославе свог пратника, наши војници су, као и увек у својој двовековној модерној историји, први притекли у помоћ народу...

Свој углед међу грађанима, али и међу колегама широм света, наша војска је заслужила и задивљујућом брзином и стручношћу којом је реаго-

вала када су Ужичани остали без воде за пиће – рекао је председник и подсетио да су управо припадници Војске Србије рашчистили терен, проби-

ли пролазе и проширили већ постојеће путеве, уредили корито реке Ћетиње, преусмерили њен ток на десну обалу и извели низ инжењерских и

грађевинских радова како би вода ка Ужицу потекла.

Председник Николић истакао је да Војска Србије, пратећи визију стабилности и напретка, постаје веома активна у мултинационалним операцијама УН и Европске Уније.

У праћењу савремених светских кретања у области војног развоја, омогућено је и женама да постану припаднице Војске Србије.

Злочин без преседана

Николић је навео да су се недавно огласили виновници разарања Србије 1999. године признањем да су без сагласности УН спречили, како су рекли, могуће страдање једног народа и могући прогон цивила.

– Оправдање за бомбардовање једне суверене земље, чланице УН и убијање њене деце и уништавање богатства које су створили њени грађани нашле су у спречавању потенцијалног страдања. Боље да нису измишљали никакав разлог пошто га није ни било. Или је боље да признају да је разлог стварање албанске државе на територији Србије – рекао је Николић.

– То је нецивизацијски преседан за век и векова. То је нешто чега

би се постидели чак и варварски народи из предхришћанског периода – рекао је Николић, подсећајући да је управо тај чин Србију коштао 2.500 живота, преко 12.500 рањених, међу којима је и велики број деце, али да „оправдано очекујемо да Србија стане на ноге и уз накнаду штете начињене неправдом“.

– Данас нам је задатак да се рађамо и живимо, а не да ратујемо и умиremo. И никад више због туђих свађа – рекао је председник Томи-

слав Николић, честитајући свим грађанима Дан Војске Србије „поздравом који нас спаја са прецима који су исте две речи изговарали храбро војујући и јуначки победивши у Великом рату – ЖИВЕЛА СРБИЈА!“

Строј снаге и одлучности

На ужичком Тргу партизана неколико хиљада грађана поздравило је припаднике своје војске који су

Догађај за памћење

Стари гардиста, седамдесетдвогодишњи Милија Брковић, који је пре пола века учествовао на две војне параде, каже да је поносан што Војска Србије слави свој дан у Ужицу, а Ужичани ће дуго памтити овај догађај.

Ученица Маја са другарицама из разреда гледала је дефиле и каже да су јој се највише свиделе девојке из Гарде које су изводиле егзерцир.

– До сада нисам имала прилику да видим то што раде са пушкама, а одушевеле су ме како су са колегама све то добро увежбале, без грешке – нагласила је Маја.

Међу бројним гледаоцима на главном ужичком тргу био је и пензионер Милорад Петровић из Чајетине, који је посебно заинтересован за наоружање и војну опрему која је била изложена поводом Дана Војске.

– Подсетио сам се мало својих војничких дана када сам гледао војнике како газе стројевим кораком – рекао је Милорад.

Међу најмлађим Ужичанима који су уживали у прослави биле су и Јелена Радојчић и Теодора Радосављевић.

– Свидела ми се баш парада. Највише почетак, када су сви долазили марширајући – рекла је Јелена, док су на Теодору, ипак, најјачи утисак оставиле девојке у униформама.

Бориша Алексић, који је туристички дошао на Златибор из Републике Српске, одушевљен је парадом, као и Ужичанин Иван Васовић, који је са кћерком у наручју пратио свечаност.

– Требало би чешће да организујемо овакве манифестације у нашем граду, јер одавде је војска отишла, а ево данас се вратила, што је лепа при-

лика за децу и омладину да их виде – каже Иван.

Катарина, која је доводила сина претходних дана да гледа пробе, одушевљена је комплетном манифестацијом, поготово јер јој је отац војно лице.

Једна од најмлађих жена официра, потпоручница Павлина Иконић, каже да је за неколико дана увежбавања дефилеа успела да осети душу града Ужица.

– Грађани Ужица су нас веома топло прихватили. Одушевљени су свиме што смо радили овде – рекла је потпоручница Иконић.

Иако није имала пуно прилике да упозна Ужице јер је била заузета обавезама око увежбавања свечаног дефилеа, десетар Данијела Дечовић каже да су реакције грађана на појаву Војске на њу оставиле дубок утисак и види се да Ужичани баш воле војску.

Спомен на Други српски устанак

Војска Србије прославља свој празник 23. априла, у спомен на дан када је 1815. године подигнут Други српски устанак, који је био прекретница у стварању модерне српске државе и војске, која је настајала из устаничких чета, дакле из народа који се латио оружја да би изборио своју слободу. Ту леже корени дубоке повезаности народа и војске.

Војска Србије негује ову суштинску везу, тако да и у условима професионализације остаје привржена грађанима Србије и помаже им кад год је то потребно.

Грађани, такође, препознају ту судбоносну повезаност и цене напоре које војска чини за опште добро.

продефиловали праћени војном музиком и налетима борбене авијације. Командант свечаности био је генерал-мајор Војин Ч. Јондић, начелник Управе за оперативне послове Ј-3 Генералштаба.

После егзерцира Гарде, Тргом партизана и главном градском улицом Димитрија Туцовића продефилови су ешелон Прве бригаде Копнене војске, ешелон јединице за мултинационалне операције Друге бригаде, ешелони Треће и Четврте бригаде, ешелон пуковских застава из ратова

за слободу Србије и ешелони Специјалне бригаде, Мешовите артиљеријске бригаде, Речне флотиле, Команде за обуку и Гарде. Дефиле јединица пратио је Репрезентативни оркестар Гарде.

Иза њих продефиловали су моторизовани ешелони Војне полиције, Специјалне бригаде, 2, 3. и Мешовите артиљеријске бригаде, са самоходним вишецевним лансерима ракета, „дифендерима“, „хамерима“ и другим специјално опремљеним возилима за борбена дејства.

Свечани строј јединица надлети су хеликоптери „газела“ и „гама“.

После завршетка дефилеа, грађанима Ужица представљено је наоружање и опрема које употребљава Војска Србије. На тактичко-техничком збору, између осталог, могла су се видети средства јединица противваздухопловне одбране, оклопних јединица, опрема и наоружање јединица за специјална дејства и њихова возила. ■

Екипа новинара и фоторепортера
ОДБРАНЕ

Министар Родић у посети Италији

Заједничко учешће у мисијама

Министар одбране Небојша Родић састао се 14. априла са министарком одбране Италије, Робертом Пиноти. Током састанка констатовано је да је одбрамбена сарадња две земље посебно развијена у области школовања и усавршавања, ваздухопловства, обавештајно-извиђачке делатности, војномедицинске

рацијама УН и Европске уније, војно-економску сарадњу, као и размену искустава у безбедносним и одбрамбеним аспектима прикључења ЕУ.

Родић је нагласио да је Министарство одбране испунило све обавезе предвиђене акционим плановима за испуњавање препорука Европске комисије, а као приоритете навео

Промоција књиге „За српску војску – једна заборављена прича“

Министар Небојша Родић присуствовао је током посете Италији промоцији књиге „За српску војску – једна заборављена прича“, где је истакао да обележавање сто година од почетка Првог светског рата има огроман значај за Србију, али и процес помирења и уједињења Европе.

„Подсећањем желимо да охрабримо све народе да се заједнички ангажују на изградњи сигурнијег и безбеднијег окружења“, рекао је министар Родић, истичући да заједнички циљ треба да буду просперитет и благостање, али да године страдања и улога малих људи у остваривању великог сна о хуманијем свету не смеју да буду заборављени.

сарадње, обуке специјалних јединица, као и уклањања неексплодираних убојних средстава, где је италијанска финансијска контрибуција износила 200 хиљада евра.

Као могућност за даље унапређење сарадње министар Родић истакао је заинтересованост за заједничко учешће у мултинационалним опе-

је унапређење административних капацитета за активнију сарадњу у оквиру Заједничке безбедносне одбрамбене политике, учешће у операцијама ЕУ за управљање кризама и развој заједничких пројеката са Европском одбрамбеном агенцијом. ■

Сустрет са амбасадором УАР

Министар одбране Небојша Родић разговарао је 17. априла са новоименованим амбасадором Уједињених Арапских Емирата у Београду, Тјмом Рашидом Сејф Зајед Ал Дахеријем.

Између Србије и Уједињених Арапских Емирата успостављени су почетни облици сарадње на нивоу војних агенција, Војне полиције и специјалних јединица, као и у области информационо-комуникационих технологија и сајбер одбране. У разговору је истакнуто да одбрамбена индустрија Србије може понудити оружаним снагама Уједињених Арапских Емирата различите производе. Констатовано је да постоје могућности за успостављање сарадње у областима војне медицине и војног образовања. ■

Годишњица Другог српског устанка

Пологањем венаца у Спомен-комплексу Другог српског устанка у Такову обележена је 199. годишњица почетка стварања модерне српске државности. На свечаности је говорио патријарх српски Иринеј.

Венце су положили министар просвете Томислав Јовановић у име Владе, делегација Војске Србије предвођена замеником начелника Генералштаба генерал-потпуковником Јовицом Драганићем и представници општине Горњи Милановац.

Меморијални комплекс у Такову посвећен је догађајима из 1815. године, када је Милош Обреновић, након богослужења у цркви-брвнари на Цвети, позвао окупљене угледне Србе да поново узму оружје у руке и наставе борбу започету 1804. под Карађорђејем. ■

Помоћ поплављеним подручјима

Министри у техничкој Влади Небојша Родић и Драган Гламочић обишли су 19. априла општине Лучани, Ариље и Пожегу у којима је због поплава проглашена ванредна ситуација. Министри су посетили фабрику „Милан Благојевић – наменска“, село Ђераћ у општини Лучани, брану Рзав у општини Ариље и место Пријановићи у општини Пожега. Тамо је поплавни талас нанео највеће штете.

У општинама Лучани, Ариље и Пожега поплављено је више од 1.500 хектара земљишта где су се поред мањих река, излиле и реке Бјелица, Рзав и Западна Морава.

Министар Родић је у Пожеги обишао и некадашњу касарну „Народни херој Петар Лековић“ у којој ће до краја године поново бити војска и то је један од приоритетних задатака у овој години.

Припадници Војске Србије пружили су помоћ грађанима које су задесиле поплаве изазване обилним падавинама и изливањем река. У општини Дољевац ангажовани су припадници Треће бригаде, а војска је обезбедила две аутоцистерне за снабдевање пијаћом водом у Куршумлији и по једну у Дољевцу, Гацином Хану и Великом Шиљеговцу.

На основу захтева Штаба за ванредне ситуације општине Куршумлија, припадници 37. механизованог батаљона Треће бригаде ангажовани су на отклањању последица поплава које су задесиле ту општину. Они су радили на извлачењу воде из кућа, чишћењу муља и прављењу бедема који ће спречити даље изливање воде. ■

Васкршња посета јединицама Војске Србије

Васкрс и васкршње празнике честитали су свим припадницима Министарства одбране и Војске Србије министар одбране Небојша Родић и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић. Они су поводом тог празника обишли неколико јединица Војске Србије.

Начелник Генералштаба је у јутарњим часовима посетио припаднике 2. ракетног дивизиона за ПВД у Јакову, који је у саставу 250. ракетне бригаде за ПВД, а заједно са министром одбране обишли су Стационарно телекомуникационо чвориште „Космај“. ■

У сусрет бициклическој трци „Кроз Србију 2014“

На конференцији за новинаре после седнице Организационог одбора 54. међународне бициклическе трке „Кроз Србију 2014“, која ће бити одржана од 17. до 22. јуна под слоганом „Стазама слободе наших предака“, министар одбране Небојша Родић, председник Организационог одбора овогодишње трке, изјавио је да се мора променити начин размишљања када је реч о организовању великих спортских такмичења у нашој земљи и подсетио да чувена трка „Тур де Франс“ није финансирана из буџета него да је осмишљена и организована тако да буде профитабилна.

Трка „Кроз Србију 2014“ стартоваће у Пожаревцу, а проћи ће кроз Крушевац, Прибој, Пале, Руму и Београд, где ће бити циљ и проглашење победника. ■

Међународна војна сарадња

>>> У УПРАВИ за међународну војну сарадњу заступник начелника пуковника Милан Коњиковац и изасланик одбране Хрватске Иван Јушић потписали су План билатералне војне сарадње за 2014. годину. Сарадња се тежишно одвија кроз размену искустава у трансформацији оружаних снага, учешћу у мултинационалним операцијама, у областима АБХО, логистике и буџетирању. Планира се унапређење војнообразовне и војномедицинске сарадње. ■

>>> НА АНАЛИЗИ резултата билатералне војне сарадње Србије и САД у области изграђености институција одбране, обухваћене су активности реализоване у последње три године у областима планова, политике и буџета, доктрине, подршке државе домаћина мултинационалним снагама, професионалног војног развоја и обуке, мултинационалних операција и планирања заснованог на способностима. Експертски разговори вођени су у четири тематске групе, стратегија и политика одбране, управљање ресурсима одбране, управљање људским ресурсима и логистика. ■

>>> ЗАСТУПНИК начелника Управе за међународну војну сарадњу пуковник Милан Коњиковац и изасланик одбране Италије пуковник Паоло Папалардо потписали су План билатералне војне сарадње за 2014. годину. Планиране активности омогућавају наставак сарадње у областима школовања и усавршавања, војно-војне сарадње, обавештајно-извиђачке делатности и војномедицинске сарадње. ■

>>> ДЕЛЕГАЦИЈА Верификационог центра Немачке, предвођена начелником бригадним генералом Јиргеном Бајером, боравила је у посети Верификационом центру Министарства одбране Србије. Разговарано је о сарадњи у области контроле наоружања и потписано је Писмо о намерама између два Центра, које ће допринети јачању поверења и бољој сарадњи у контроли наоружања у наредне две године. ■

Свечани пријем поводом Дана Војске Србије

Традиција у темељу но

да је највећи напредак остварен у стварању доктринарног оквира новог система управљања обуком, развоја концепта оперативних способности, реформе војног образовања, професионализације, развоја способности за учешће у мултинационалним операцијама и успостављању верске службе.

– Војска Србије је у протеклој години, у отежаним економским условима, у којима се налазило цело наше друштво, успела да се још једном потврди као најстабилнији, најпоузданији и највиталнији део наше друштвене заједнице, извршавајући вредно, предано и марљиво све своје редовне активности, али и пружајући помоћ и имајући активну и незаменљиву улогу у оним ситуацијама које су изискивале посебну врсту

Министар одбране Небојша Родић и начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић приредили су свечани пријем у Дому Гарде на Топчидеру поводом 23. априла – Дана Војске Србије.

Свечаности су присуствовали председник Републике Томислав Николић, представници законодавне, извршне и судске власти, патријарх српски Иринеј, представници Министарства одбране и Војске Србије, верских заједница, инострани војни представници и дипломате, личности из јавног и културног живота и бројни гости.

– Период који је непосредно за нама, између два наша празника, био је период интензивних организацијских и других промена у Војсци Србије и Министарству одбране, које би уз оне који тек следе, а које неће бити ништа мање значајне, требало да резултирају већом оперативношћу, организацијском спремношћу, али и борбеном и свеукупном готовошћу Војске Србије – рекао је на почетку поздравне речи министар Родић и истакао да Војска Србије има јасну визију развоја, остваривања основног циља – одбране земље и доприноса миру. Она остаје привржена традицији и војничком искуству, али истовремено прати развој војне мисли и савремене токове безбедности и одбране – рекао је Родић, напомињући

знања, умећа и вештина, наравно и одважности када је требало да се помогне нашим грађанима на целој територији отаџбине – истакао је Родић.

Он је нагласио да Војска Србије учествује и у мултинационалним операцијама Уједињених нација и Европске уније за управљање кризама, што је од изузетног значаја за спољну политику, националну безбедност и развој система одбране.

– Ангажовањем својих снага, војска доприноси безбедности, решавању проблема и очувању мира, обезбеђује подршку за остваривање осталих стратешких циљева и подиже углед Србије у међународној заједници. Највећа вредност припадника наше војске је у њиховом знању, високом нивоу оспособљености и увежбаности за рад, достојанственом држању у војничком позиву, изузетном искуству и непоколебљивој одлучности да се по сваку цену брани и одбрани отаџбина и заштите њени грађани, рекао је министар одбране и додао да је успешним ангажовањем ресурса у ван-

редним ситуацијама, у нашој земљи, дат пун допринос афирмацији и јачању угледа војске и поверења грађана Србије.

Министар Родић је нагласио да је стратешки смер развоја наших оружаних снага суштински одређен државном политиком, пре свега спољном, базираном на војној неутралности, али и на интензивној међународној војној сарадњи. Тежишни задаци Министарства одбране биће усмерени на даљи развој наших оружаних снага, њихову хитну, додатну модернизацију, развој и опремање најсавременијим борбеним средствима и системима, у складу са укупним могућностима државе, као и одржавање стратешког смера активне и свеобухватне војне сарадње.

– Припадници војске су, пре свега, грађани Србије који своју земљу и свој народ безрезервно воле и разумеју, и заједно деле судбину целог нашег друштва у сваком сегменту – рекао је министар Родић на свечаном пријему у Дому Гарде.

Војска Србије прославља празник – 23. април, као сећање на дан када је 1815. године подигнут Други српски устанак, прекретница у оснивању модерне српске државе и војске. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ

Снимили Горан СТАНКОВИЋ и Даримир БАНДА

Златна плакета Војске Србије председнику Николићу

Председник Републике Србије Томислав Николић приредио је поводом Дана Војске Србије, пријем у Председништву коме су присуствовали министар одбране Небојша Родић, начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић, државни секретар, помоћници министра одбране, чланови колегијума, најодговорније старешине и припадници Министарства одбране и Војске Србије.

Председник Републике је такође изразио наду да ће припадницима система одбране моћи да помогне материјално и технички, али и уверење да ће, без обзира на то, они своје послове обављати на најбољи могући начин, како у земљи тако и у иностранству.

Поводом празника, генерал Диковић уручио је председнику Николићу Златну плакету Војске Србије, истичући да је реч о новом признању које припадници система одбране уз посебну част уручују председнику Републике.

На пријему су представници Међународног консултативног комитета, организације официра у резерви и пензији, доделили „Орден витеза“ председнику Николићу поводом одржавања међународне научне конференције о Првом светском рату. ■

Почасна паљба поводом Дана Војске Србије

Са Савске терасе на Калемегдану извршена је почасна паљба са 10 плотуна из шест артиљеријских оруђа, поводом Дана Војске Србије, 23. априла.

Паљби, коју је извео почасни батаљон Гарде Војске Србије, присуствовали су заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Јовица Драганић, командант Гарде бригадни генерал Миломир Тодоровић и многобројни грађани који су гардисте поздравили аплаузом. ■

Венац на споменик Незнаном јунаку

Поводом Дана Војске Србије, начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић, у пратњи команданта Копнене војске генерал-потпуковника Александра Живковића и команданта Ваздухопловства и противваздухопловне одбране генерал-мајора Ранка Живака, положио је венац на споменик Незнаном јунаку на Авали.

Начелник Генералштаба уписао је у Спомен-књигу: „Данас када обележавамо 199 година од почетка Другог српског устанка, с поносом се сећамо свих знаних и незнатих јунака који положише своје животе за одбрану Отаџбине. Вечна им слава и хвала. Живела Србија! Живела Војска Србије!“ ■

Ризици од корупције

На састанку представника Министарства одбране и Војске Србије са представником организације „Међународна транспарентност Велика Британија“, Оливером Кавером, под руководством помоћника министра за политику одбране Мирослава Јовановића, размењене су информације о истраживању нивоа присуства ризика од појаве корупције у систему одбране Србије. У току 2014. године то истраживање спроводи организација „Међународна транспарентност Велика Британија“, као део другог циклуса истраживања „Индекс борбе против корупције у области одбране на нивоу држава/влада“.

Први циклус овог истраживања спроведен је у току 2012. године, када су анализом били обухваћени системи одбране 82 државе и територије света, а резултати истраживања објављени су у јануару 2013. године. Други циклус истраживања који се спроводи у току 2014. године, обухватиће системе одбране 136 земаља и територија, а објављивање резултата планирано је за почетак 2015. године.

Помоћник министра Јовановић нагласио је да изградња интегритета и смањење ризика од корупције представљају један од најважнијих циљева реформе система одбране. Потврђена је спремност Министарства одбране да прошири, интензивира и конкретизује сарадњу са програмом „Одбрана и безбедност“ организације „Међународна транспарентност Велика Британија“, као и са другим релевантним актерима на националном, регионалном и међународном нивоу, који имају за циљ изградњу интегритета, смањење ризика од појаве корупције у систему одбране и подстицање развоја добре управе. ■

На бранику слободе и части

Министру одбране Небојши Родићу упућене су бројне честитке поводом Дана Војске Србије – 23. априла

Небојша Стефановић, доскорашњи председник Народне скупштине, уз најсрдачније честитке за Дан Војске Србије изражава уверење „да ће Војска, као и до сада, бити најпоузданији стуб безбедности и сигурности наше земље и гарант стабилности региона“.

Удружење пензионисаних подофицира Србије жели „да Војска Србије буде најбоље организована као оружана сила за одбрану земље, а да се професионалним и пензионисаним подофицирима, уз помоћ организованог Подофицирског кора, у многоме побољша друштвени и материјални положај“.

Бранко Ружић, министар задужен за европске интеграције у претходној влади, у својој честитки оцењује да „вредним радом и видљивим резултатима, Војска Србије показује савременост и спремност да на националном, регионалном и глобалном нивоу пружи допринос безбедности“ и жели да „кодекс части и изванредан људски потенцијал Војске, од надахнутих кадета до искусних генерала, буде пример укупном друштву и благослов препороду... Са поносним кораком наше војске корача храброст палих бораца, јер храброст не умире, она живи у истини, поштењу и великодушности, а наш је задатак да се одважимо и најбољим у себи је заслужимо“.

Градски одбор пензионисаних подофицира Ниша честита празник свим припадницима Војске и поздравља министра Родића „уз велико поштовање и пијетет према народним херојима Боси и Славку Родићу, чије славно презиме поносно носи“.

Генерал-потпуковник у пензији др Радован Томановић, уз честитке и најлепше жеље за Дан Војске Србије, подсећа да је то дан „када се сећамо свих крвавих ратова у којима је српски народ учествовао бранећи своју слободу и част... И данас припадници Војске Србије, у овим тешким временима, доказују да су одговорни људи, судбински везани за свој народ, признати, уважени, блистави људи своје струке и части“.

Честитка председника Републике

Часћ и понос, достојанство и слободарске идеје које су пре 199 година красиле српске устанике и војску изниклу из народног бојевања за ослобођење, традиционални су атрибути који и данас чине основне карактеристике сваког припадника Војске Србије.

Својим храбрим залагањем ове зиме у Војводини, изградњом алтернативног водовода за Ужице у рекордном року, али и брзом акцијом у поплављеним местима која траје и данас, показујете изузетну обученост и посвећеност служби, грађанима и држави, обављајући беспрекорно свој задатак у мирнодошким условима.

Показаном професионалношћу испољавате поносом грађане наше отаџбине који, пословично и с разлогом, имају велико поверење у своју војску.

Ви сте чувари јуначких победа у Балканским рајовима, славних подвига својих предака у Великом рају, слободарске победе у Другом светском рају. Баштините славом овековану прошлост којој у наше доба догађате савремена знања, модерну опрему, сталне реформе неопходне да би се ишло у корак с временом и светом. Ове две компоненте – поносна традиција и савремена професионалност, чине вас војском која ужива углед и у међународној заједници.

Честитам Дан Војске Србије свим грађанима наше земље са жељом да припадници наше војске остане поуздан ослонац безбедности и стабилности, цењен део шире међународних снага, да наставе бдуну бригу о безбедности наших грађана и да, као и до сада, дају стални допринос Републици Србији на њеном путу модернизације, просперитета и боље и сигурне будућности.

Асоцијација војних ветерана Србије честита празник са жељом да „припадници Војске и у будућности буду достојни наследници светлих примера из наше војничке прошлости“.

„Следећи светле традиције наших устаника, који су поставили темеље модерне српске државе, Војска Србије и данас представља јак и респектабилан фактор мира у читавом региону“, каже у својој честитки посланик Народне скупштине Републике Српске, Драгомир Ј. Карић.

Поводом Дана Војске Србије честитке министру Родићу упутили су и Канцеларија Савета за националну безбедност, Клуб генерала и адмирала Србије, Компанија „Пупин Телеком“, Предузеће „Cofis“ Београд и бројни грађани, организације и привредна друштва. ■

Додељена одликовања поводом Дана Војске

Дела за поштовање

Поводом Дана Војске Србије, 23. априла, у Дому Гарде на Топчидеру министар одбране Небојша Родић уручио је 10 указа о унапређењу и 43 одликовања из надлежности председника Републике Србије.

Указом председника Србије унапређено је 10 официра Војске Србије и додељена 42 одликовања припадницима Министарства одбране и Војске Србије, а Војномедицинска академија је поводом 170 година постојања и рада одликована Орденом Карађорђевог звезде 3. степена.

Министар одбране Небојша Родић честитао је унапређенима и одликованима и одао признање свим

припадницима Војске Србије и Министарства одбране који су својом храброшћу и истрајношћу, својим радом и залагањем допринели томе да Војска и даље буде институција којој се највише верује у нашој земљи.

– Припадници Војске, упркос изузетно тешким и за неке немогућим условима, настоје по сваку цену да одбране отаџбину и заштите грађане у ванредним ситуацијама и природним непогодама, свесно ризикујући сопствене животе. Таква дела не смеју остати непримећена и зато смо данас овде да им свечаним уручивањем одликовања, једног од најважнијих симбола државног идентитета, јавно одамо признање – рекао је министар Родић.

Унапређења

Унапређеним и одликованим припадницима система одбране обратио се и начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић.

У име унапређених и одликованих захвалио је генерал-потпуковник Јовица Драганић.

На крају свечаности начелник Генералштаба уручио је Велику плакету Војске Србије министру одбране Небојши Родићу. ■

Мира ШВЕДИЋ
Снимео Јово МАМУЛА

Поводом Дана Војске Србије – 23. априла, председник Републике Србије Томислав Николић донео је указ о унапређењу у највише официрске чинове припадника Војске Србије.

У чин генерал-потпуковника ванредно је унапређен генерал-мајор Јовица Драганић, заменик начелника Генералштаба Војске Србије.

У чин генерал-мајора унапређени су:
бригадни генерал Славољуб Јанићијевић, заменик команданта Здружене оперативне команде Генералштаба ВС,

бригадни генерал Горан Зековић, начелник Управе за обуку и доктрину Генералштаба ВС,

бригадни генерал Бојан Зрнић, начелник Управе за одбрамбене технологије Сектора за материјалне ресурсе Министарства одбране.

У чин бригадног генерала унапређени су:
пуковник Станко Васиљевић, начелник штаба Команде за обуку,
пуковник Жељко Нинковић, начелник Управе за логистику Генералштаба ВС,
пуковник Петар Латковић, командант Централне логистичке базе Управе за логистику Генералштаба ВС,

пуковник Синиша Радовић, начелник Кабинета министра одбране,
пуковник Петар Цветковић, заменик директора Војнобезбедносне агенције,
пуковник Славољуб Дабић, заменик директора Војнообавештајне агенције.

Међународна конференција о Првом светском рату

У Дому Војске Србије у Београду одржана је Међународна научна конференција „Први светски рат: узроци, поуке, последице и савременост“ на којој су, поред представника официрских ветеранских организација из 20 земаља, учествовали и врхунски светски научници, академици и професори историјских наука из девет земаља. Свечаној академији, поред организатора, представника Међународног консултативног комитета организација резервних официра и Клуба генерала и адмирала Србије и учесника Конференције, присуствовали су министар одбране Небојша Родић, начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић, дипломатски представници земаља учесница Првог светског рата и многобројни гости.

Поздрављајући учеснике Међународне конференције министар одбране у техничкој Влади и почасни председник Организационог одбора Небојша Родић истакао је да је Први светски рат требало да буде и последњи такав рат у историји човечанства. Нажалост, није било тако.

– Први светски рат највећи је сукоб у историји човечанства до тог времена. Вођен је на територији три континента и уз учешће 32 земље. Учествовало је три четвртине тадашње светске популације. Мобилисано је више од 70 милиона људи под оружјем, од тога се 60 милиона борило у Европи. Око 15 милиона је погинуло, или умрло од рањавања и епидемија. Међу преживелима је био велики број људи

с телесним, или психичким оштећењима. Живот је изгубио и велики број цивила, а патња цивила услед разарања, уништења имовине, глади, немаштине, била је огромна. Целокупни трошкови рата се процењују на више од 200 милијарди тадашњих долара. У светлу разних тумачења и покушаја ревизије Првог светског рата, надам се да ћете објаснити димензије те велике прекретнице у развоју човечанства и тако допринети утврђивању истине. Ширењем објективне истине и доживљене слике о нама током боравка у Београду, надам се да ћете допринети ширењу истине о Србији и њеном народу – рекао је министар Родић.

Учеснике конференције поздравили су и Александар Канишин, председник Међународног консултативног комитета организација резервних официра и председник Клуба генерала и адмирала Србије генерал-пуковник у пензији Видоје Пантелић.

Министру Родићу и генералу Диковићу на свечаној академији уручена су признања Клуба генерала и адмирала Србије – Спомен медаље српских ратника од 1914–1918. године и одликовања Међународног консултативног комитета организација резервних официра.

У радном делу конференције, организоване уз велику помоћ Министарства одбране и Војске Србије, учесници су изложили своја истраживања и разменили погледе и мишљења о Првом светском рату. ■

Д. ГЛИШИЋ

Снимила Д. СТЕФАНОВИЋ

>>> ЗАМЕНИК начелника Генералштаба генерал-потпуковник Јовица Драганић обишао је припаднике Војске Србије у бази „Боранце“ у Копненој зони безбедности. Командир базе капетан Југослав Првуловић реферисао је о ситуацији у зони одговорности базе и активностима које припадници Војске Србије предузимају ради обезбеђења административне линије и контроле Копнене зоне безбедности. ■

>>> КУРС за оспособљавање лица за рад у систему научених лекција у Војсци Србије, који је организовала Управа за обуку и доктрину Генералштаба, завршило је 19 официра из Генералштаба и команди и јединица Војске Србије. ■

>>> ЧЕТВОРОДНЕВНИ „Курс за дужности органа финансијске службе у батаљону–бригади“, у организацији Сектора за буџет и финансије и Катедре за финансије Војне академије, похађало је 15 слушалаца из команди, јединица и установа Војске Србије. ■

>>> У КАСАРНИ „Бањица 2“ у Београду одржана је Васкршња литургија коју је служио епископ јегарски Порфирије. У свечаној литургији учествовао је хор Прво београдско певачко друштво, уз саслужење војних свештеника, а присуствовали су представници Војске Србије. ■

>>> ПОЛАГАЊЕМ цвећа на Гробљу Комонвелта у Београду, пилотима Фрањи Клузу, Николи Вемићу, Јовану Пешићу и Луићи Рудију, обележена је 70. годишњица од формирања Прве ескадриле НОВЈ. Прву ловачку ескадрилу формирали су, 22. априла 1944. године на аеродрому Бенина, припадници Прве ваздухопловне базе и групе ваздухопловаца Југословенског краљевског ваздухопловства, под окриљем Краљевског ваздухопловства Велике Британије (RAF). ■

>>> КАСАРНУ „Први пешадијски пук књаза Милоша Великог“ у Врању посетиле су ученице осмог разреда Основне школе „Јован Јовановић Змај“, у оквиру пројекта „Професионална оријентација“. ■

▶ Састанак Мултинационалне саветодавне групе

У оквиру председавања Србије RACVIAC – Центром за безбедносну сарадњу, у Београду је 15. и 16. априла одржан 31. састанак Мултинационалне саветодавне групе (MAG) која представља највише тело одлучивања те организације и на којем је учествовало 16 држава и две међународне организације.

Шеф војног представништва у Мисији Републике Србије при НАТО, Милан Мојсиловић, у својству председавајућег MAG RACVIAC, нагласио је да једино даљим развијањем платформе заједничког дијалога можемо допринети стварном унапређењу узајамне сарадње и стабилности региона Југоисточне Европе.

У име Центра за безбедносну сарадњу скупу се обратио директор амбасадор Бранимир Мандић.

Председавањем Мултинационалном саветодавном групом Србија је поново добила прилику да покаже чврсту решеност и залагање за унапређење регионалне сарадње. Током свог председавања Србија је представила капацитете који могу бити понуђени региону Југоисточне Европе, а наставиће са организацијом обуке припадника службе трагања и спасавања. ■

▶ Посета делегације Руске Федерације

Делегација Управе противваздушне одбране Главне команде ВВС Руске Федерације, коју је предводио начелник генерал-мајор Гумениј Виктор Васиљевич, боравила је у вишедневној посети Ваздухопловству и противваздухопловним снагама Војске Србије.

У Команди ВиПВО госте је дочекао заменик команданта ВиПВО генерал-мајор др Миодраг Гордић са сарадницима, а петочлана делегација руског ваздухопловства обишла је и 250. ракетну бригаду за противваздухопловна дејства и њен ракетни дивизион ПВД у Јакову. ■

Медаље мировњацима у Либану

21

На свечаности у бази „Мигел Сервантес“, у којој се налази команда сектора Исток мултинационалне операције УН у Либану, припадницима шпанског и српског контингента уручене су медаље за допринос мисији UNIFIL.

У име генералног секретара Уједињених нација, српским мировњацима медаље је уручио генерал-мајор Паоло Сера, шеф мисије и командант војних снага у Либану.

Припадници нашег контингента настављају са извршавањем редовних оперативних задатака до краја маја, када је планиран њихов повратак у Србију. ■

Нове ротације српских мировњака

Заменик начелника Генералштаба генерал-потпуковик Јовица Драганић примио је припаднике Војске Србије који одлазе у мултинационалне операције у Демократској Републици Конго, Обали Слоноваче и Сомалији.

Медицински тим који ће наредних шест месеци бити ангажован на санитетској евакуацији ваздушним путем у мултинационалној операцији Уједињених нација у Конгу предводиће лекар поручник Владимир Зец.

Мајор Василије Вања Бошњак, такође лекар, биће вођа санитетског тима који ће шест месеци бити ангажован у мултинационалној операцији Европске уније EUTM Сомалија, а у операцији Уједињених нација у Обали Слоноваче тројица војних посматрача биће ангажовани на имплементацији мировног процеса и мандата мултинационалне операције. ■

У Војсци Србије све почиње и завршава се са логистиком. Ниједна активност у систему одбране не може се спровести, у већој или мањој мери, без ње. Логистика је у функцији 24 сата дневно, 365 дана у години. Логистичку подршку реализују логистички органи Војске у оквиру својих надлежности, кроз шест функција – снабдевање, одржавање, општу логистику, транспорт, здравство и инфраструктуру, чиме подржава све планове и операције Војске. Али, и логистика има и своју логистику – истиче наш саговорник.

Бригадни генерал Жељко Нинковић начелник је Управе за логистику од 26. новембра 2013. године. Официр је техничке службе. Техничку средњу војну школу завршио је 1982. године, Војнотехничку академију КоВ 1988. године, командно-штабно усавршавање 2003. године, а генералштабно усавршавање 2006. године.

И ЛОГИСТИКА И

Снимио Горан СТАЊКОВИЋ

Пословима управљања логистиком у Војсци бави се од 2010. године – најпре као заменик начелника Управе, а затим и као заступник начелника, па су му сви процеси и функције те службе добро познати. Ако се томе додају и знања која је раније стекао на дужности у Управи за одбрамбене технологије, можемо рећи да је безмало упознат са свим проблемима функционисања логистике у систему

одбране. Зато смо га најпре упитали има ли нешто ново, изненађујуће, с чиме се суочио кад је примио дужност начелника Управе.

– Нове су само све сложеније финансијске околности у којима функционисамо као Управа и као Војска, јер у условима рестриктивног финансирања, руковођење логистиком постаје велики изазов. Наравно, нов је и законодавни оквир – Закон о јавним на-

МА СВОЈУ ЛОГИСТИКУ

бавкама, који је усвојен прошле године. Зашто њега помињем? Све земље Европске уније око нас имају сличан закон и имале су сличне проблеме у сналажењу, у тендерима, падањима тендера као и ми, али они имају одговарајући ниво залиха и резерви, па кад им тендер падне, понављају га. Ниво наших залиха је релативно низак, јер смо се у претходном периоду уместо опремањем, снабдевањем, попуном, бавили обнављањем објеката, што друге земље нису морале. Кад нама не успе тендер, наступа главобоља јер немамо оно што нам треба сутра – артикле хране, делове униформе, помоћна средства, гориво... Немогуће је обезбедити стабилно функционисање система на овом нивоу залиха.

И поред свега, мислим да смо један од сегмената државе који се ту боље снашао и да ћемо у наредном периоду ипак достићи одговарајућу динамику извршења буџета, јер нам је важно да се финансијска средства која су дата Војсци употребе за оно зашто су намењена.

О *Помињете „Закон о јавним набавкама“, али се у систему одбране не може решавајући све према њему, јер постоје специфичности.*

– Да би се на одговарајући начин могао примењивати Закон о јавним набавкама мора постојати развијено тржиште и конкуренција међу понуђачима. Тачно је и то да у области одбране и безбедности постоји низ специфичности, које ће Закон морати у неком сегменту да препозна и да их на одговарајући начин регулише подзаконским актом. Зна се да квалитет јединица одређује квалитет људства, њихове технике и ниво резерви. Ако некој нашој јединици треба нешто сутра, како

би била ангажована, ми у логистици не можемо да кажемо да нам је пропао тендер и да их зато не можемо снабдети траженим покретним средством. Тај проблем сада решавамо прераподелом и док тако може добро је, али дефинитивно за неке хитне ситуације, ванредне околности, мора постојати начин да неко у систему брзо одреагује.

Следећа специфичност јесте да ми за одређене послове имамо развијене сопствене капацитете попут ремонтних завода или одбрамбене индустрије која производи и испоручује нам производе који су део нашег развоја. Не можемо ставити у исти ниво наша предузећа, у која су уграђена наша знања, с предузећима са тржишта. То је посебан однос који сада није регулисан у Закону, али ће морати да се нађе у неком подзаконском акту.

Ми у војној логистици трпимо последице околности у националној логистици и у нашој привреди. Истичем да независно од тога какве су околности у привреди, војска мора да функционише, а принципи на којима почива логистика су, поред осталог, правременост и непрекидност. Непрекидност подразумева да се створе услови како би се сваки задатак реализовао. До сада смо успевали у томе и нисмо имали прекида, али то увек није лако.

О *Садашња економска ситуација налаже рационалност и штедљивост. Да ли је то могуће у логистици, а да се не угрозе безбедност и обука?*

– Тренутна економска ситуација и рестриктивна финансијска политика свакако захтевају да се на свим пољима приступи мерама рационалне потрошње и штедње, па тако и у логистици. Трудимо се да будемо дру-

штвено одговорни и рационални, а да ниједан задатак Војске не буде због логистике доведен у питање. Зато логистика мора да се разуме. У тренутној ситуацији врло је битно да будемо рационални и штедљиви. Штедња није само кључ успеха, већ и једини начин да напредујемо. Само одговорним поступањем сваког појединца можемо да уштедимо. Наравно, не по цену угрожавања безбедности и обуке. Тако ћемо моћи да купимо више муниције, имаћемо исправнију технику, обезбедићемо више ремонта и модернизација, више набавки. Имаћемо бољу војску.

Морамо се мењати. Учити од богатијих. Они су то постали мукотрпним радом, великом посвећеношћу и рационалним трошењем. Ипак, рационалност и штедљивост који се постављају као императив представљају изазов за логистику, имајући у виду средства НВО којима се рукује у Војсци, њихову старост и техничко стање. Јасно је да се у овим условима приоритет мора дати безбедности и обуци јединица, с тежњом да се ризици сведу у прихватљиве границе, посебно када је ватрена обука у питању.

Можемо штедети на енергентима, потрошњи погонских средстава за моторна возила, јер ту имамо највеће дневне трошкове. Морамо ићи ка енергетској ефикасности, енергетски ефикаснијим објектима, коришћењу нових извора енергије, укрупњавању наших капацитета и смањивању броја локација и модернизацији објеката. То је правац којим ћемо ићи даље.

О *Пре пар година најављено је увођење аутоматизованог логистичког информационог система – АЛИС. У којој се фази сада налази овај систем?*

– Аутоматизовани логистички информациони систем почео је да се

развија из потребе да се добију брзе и тачне информације о количинама и локацијама средстава НВО у систему одбране. У првој фази развијен је као надоградња и замена за већи број апликација, а додати су и модули за праћење стања средстава, што би требало у потпуности да замени стари начин вођења техничке документације и уведе у употребу електронску техничку књижицу средстава НВО. Апликација је тестирана у више јединица Војске, након чега су извршене корекције и подешавања у складу с потребама. До краја године биће спроведено и друго тестирање и очекујемо да у наредној години отпочне примена АЛИС-а у свим јединицама.

Упоредо са имплементацијом прве фазе тог аутоматизованог система, развија се и друга фаза у којој би се објединиле све потребе логистичких функција за аутоматизацијом и систем увезао са осталим информационим системима који постоје у Министарству одбране и Војсци. Када се то уради, постојећи информациони системи моћи ће међусобно да размењују податке.

Да бисмо направили значајнији корак у аутоматизацији система, мораћемо да решимо неке проблеме. Сада нам је војска размештена на много локација где су уситњени објекти, а да би се информације могле размењивати у реалном времену, морали бисмо да имамо изузетно моћан и сложен систем комуникација. То је скупо и није пут којим ћемо ићи. Потребно је реалан систем подесити тако да се сведе на мањи број локација. Тако се може чувати све оно што нису убојна и погонска средства, која ће остати на постојећим локацијама и морају се чувати на садашњи начин. То ће бити савремено уређени објекти опремљени системима техничке

заштите. Само у таквим условима и објектима могуће је аутоматизовати систем складиштења.

Q Када је покренућа идеја о формирању логистичких центара и којом динамиком ће бити оснивани?

– Постојећом организацијом у Централној логистичкој бази послове логистичке подршке реализују четири складишна батаљона, један логистички батаљон и два сабирно-продајна центра. Упоредо с тим, у истим гарнизонима постоје и логистички капацитети других састава Војске. Идеја о формирању логистичких центара покренута је 2011. године, а циљ је био да се обједине капацитети логистике – људски и материјални – како би ефекат пружених услуга ослободним саставима био на знатно вишем нивоу. На тај начин побољшава се укупна ефикасност и ефективност система логистике.

Овом задатку пришли смо врло пажљиво. Управа за логистику је, у складу са динамичким планом у претходном периоду, израдила све неоп-

ходне планске документе за формирање 1. логистичког центра и он ће бити формиран до краја године од капацитета Централне логистичке базе, који су лоцирани у Београду.

Гарнизон Београд је врло сложен за логистичку подршку, јер има велики број јединица и установа Војске. Настојаћемо да решимо неколико проблема које имамо у области оптимизације логистике у гарнизону Београд, а желимо да постојеће јединице учинимо функционално способнијима.

Формирање овог центра биће својеврстан тест идеје новог концепта логистичке подршке. Добијена искуства на бази реализованих промена даће добре основе за формирање 2. и 3. логистичког центра у 2015. и 2016. години. Дакле, намеравамо да тај процес заокружимо за две и по године.

Q Проблем смештаја убојних средстава која су се налазила на отвореном решаван је пре неколико година као државни загађајак. Да ли можемо рећи да се сада ова средства налазе на сигурном и да не прети ојасносћ од њих?

– Чињеница је да су предузимане одговарајуће мере које су се приоритетно односиле на елиминисање убојних средстава која су се налазила на отвореном и да је извршена оптимизација размештаја ускладиштених убојних средстава по групама опасности и компатибилности, али проблем њиховог условног и безбедног смештаја у складиштима Војске није решен у потпуности, с обзиром на нарушену пиротехничку безбедност постојећих складишта и погоршање стања објеката у грађевинском смислу. Тако је само спречено рапидно пропадање тих средстава, али нисмо зауставили њихово природно старење, јер барути, експлозивни и ракетна горива имају свој рок трајања и време дефинитивно не ради за нас.

Изградили смо половину потребних складишних објеката, али је ради побољшања стања пиротехничке без-

бедности и поштовања стандарда за смештај убојних средстава неопходно наставити са изградњом нових. Тренутно је обустављена изградња нових капацитета због недостатка финансијских средстава, али ћемо је наставити у наредним годинама.

Q Припаднике Управе за логистику виђали смо на неким задацима уклањања убојних средстава заосталих из прошлех ратова. Када се они ангажују?

– Чињеница је да ми у својим саставима имамо људе који знају да раде тај посао. Они су углавном из водова за одржавање муниције, који се баве редовним одржавањем, техничким прегледима, испитивањима наоружања и дефинитивно јесу најстручнији део кадра који Војска има и за такве активности. Међутим, то није наш примарни задатак већ се припадници Управе за логистику на поменути активности ангажују на основу наређења Генералштаба, самостално или у саставу мешовитих екипа.

Поред убојних средстава заосталих након бомбардовања 1999, све је учесталија ситуација да се у објектима Војске налази на убојна средства заостала из Другог светског рата, па чак и Првог. Ангажовање на пиротехничкој претрази терена, проналажењу, дезактивирању и уништавању неексплодираних убојних средстава врши се помоћу савремене опреме и представља задатак који се реализује дуже време.

Учешће припадника Управе за логистику на тим задацима, у односу на претходну годину, биће смањено формирањем специјализоване јединице на нивоу Војске.

Q Продајом вишкова средстава НВО остварује се значајан приход. Који су још начини ослобађања вишкова и неперспективних средстава?

– Ми смо наследници „индустријске“ војске, која је била масовна и имала огроман број разних врста средстава, тако да смо још увек оптерећени чувањем и одржавањем зна-

чајног броја. Вишкови су током протекле године у знатној мери оптерећивали складишне капацитете за смештај НВО, па је њихова продаја представљала један од механизма за решавање тог проблема.

Први корак у решавању вишкова убојних средстава јесте да их тактички носилац идентификује. Након тога примењују се механизми отуђења, као што су продаја, делаборација, замена и редукција према државним споразумима. Финансијска средства која су на тај начин добијена користе се за обезбеђење нових техничких средстава на тржишту. Напомињем да продаја, као механизам процесуирања вишкова, представља најповољнији начин за Министарство и Војску, јер би се у супротном вишкови НВО морали процесуирати расходовањем и делаборацијом, што захтева додатна финансијска средства из буџета, која немамо.

Q Недостатак стручног кадра и одлазак у пензију из система одбране иакође су горући проблеми Војске, да и логистике. Како их решаваће?

– Одлазак у пензију људи из система заиста је један од горућих проблема Војске, мада се не бих у потпуности сложио са вашом констатацијом када је реч о кадру логистике. Наиме, поучени искуствима из ранијег периода, када је већи број припадника Војске, а нарочито логистичких специјалности, отишао из система, вођењу нашег кадра посвећује се дужна пажња, тако да се у каријерном развоју официра логистике максимално уважавају способности и склоности сваког појединца.

Када ово кажем, мислим на целокупну каријеру логистичких официра – од школовања, па до највиших дужности у систему логистике. Активним учешћем у изради Плана и програма школовања на Војној академији стварамо предуслове за добијање кадра са неопходним знањима и вештинама из домена логистике. Тежимо ка томе да кроз каријеру наш кадар прође све нивое командовања и логистике, како би у управним органима добили квалитетне људе с неопходним искуствима из трупе.

Веће проблеме имамо са недостатком одговарајућег кадра средње стручне спреме, јер је код нас занатски део посла значајан и наш човек мора самостално да га обавља. Најбоље је кад нам дођу свршени средњошколци техничке струке који раде баш оно за шта су се школовали. У садашњој ситуацији организују се курсеви у центрима за обуку које похађа велики број војника, војних намештеника и подофицира. Мораћемо да школујемо одређени број лица за наше потребе и у грађанству.

Q Не мање важно питање јесте једнообразни изглед припадника Војске. Да ли ће за све припаднике обезбедити нову маскирну униформу М-10?

– Опремање припадника Војске комплетом маскирне униформе М-10 (КУВМ М-10) започето је 2010. године и реализује се сукцесивно у складу са расположивим финансијским средствима за ту намену. До сада је М-10 обезбеђена за 80 одсто припадника Војске, а закључен је уговор за преосталих 20 одсто са роком испоруке до краја јула ове године. Испоруком уговорене количине за 2014. сви припадници Војске биће опремљени овим савременим моделом униформе, а имаћемо и одређене количине у залихама.

Поред тога, приоритет дајемо опремању јединица које упућујемо у мировне операције. Они су опремани комплетом КУВМ М-10 или посебним моделима тог комплета, у зависности од климатских услова у географским подручјима у којима се ангажују.

Унапредили смо и опремање припадника Војске теренском обућом, усвајањем новог модела војничке универзалне чизме М-10 (ЧВУ). Већ су испоручене одређене количине, а наставићемо и даље сукцесивну набавку.

Према квалитету и техничко-технолошким својствима и униформе М-10 и војничке чизме достигли смо стандард развијених армија. ■

Мира ШВЕДИЋ

Покретно логоровање Специјалне бригаде

Спремни за хитно р

Тактичком вежбом са бојним гађањем тимова на стрелишту „Сугубине“ код Крагујевца завршено је петодневно покретно логоровање Специјалне бригаде. У најсложенијој вежбовној активности ове године учествовало је нешто мање од 300 припадника те елитне јединице и пет припадника Специјалне антитерористичке јединице МУП-а.

Од 7. до 11. априла припадници Специјалне бригаде реализовали су низ гађања, елемената сложене тактичке обуке специјалних снага, два хеликоптерска десанта и вежбу снабдевања јединица из ваздуха, маршујући свакодневно од 20 до 30 километара пешке под пуном борбеном опремом. Батаљони су, у зависности од

еаговање

специјалности и садржаја вежбе, логоровали на неколико локација у Србији, на стрелиштима „Седлари“ и „Сугубине“, на Дивчибарама и у околини Крушевца и Ниша.

Циљ логоровања био је да се провери и унапреди обученост и оперативне способности команде бригаде и потчињених јединица, посебно снага за хитно реаговање, да се упозна простор, капацитети и могућности за извођење специјалних дејстава као и да се унапреди способност бригаде при извршењу наменских задатака.

Припадници Специјалне бригаде, поред вежбовних активности, релизовали су и акцију „Војни лекар на селу“ у селу Крчмар, а посетили су манастире Лелић и Ћелије. ■

Александар ПЕТРОВИЋ
Снимио Јово МАМУЛА

Оспособљавање професионалних војника
у Речној флотили

Снажнији строј

панонских морнара

После основне обуке, најмлађи професионални војници Речне флотиле започели су на речном миноловцу оспособљавање за самостално обављање формацијских дужности током пловидбе

З а обављање основне дужности, под будним оком инструктора, млади војници припремали су се током шест недеља интензивне обуке на системима и наоружању бродова усидреним у зимовнику новосадске касарне „Александар Берић”. После успешне евалуације, разводници Петар Берат послужилац мина и миноловки, Милош Љубисављевић и Милорад Пртљага, нишанције на противавионским двадесет милиметарским топовима, и Страхиња Трукуља, кормилар, уз искусну посаду речног миноловца 336, из састава Првог речног одреда, изучавали су де-

таљније познавање брода и распореда редовне и борбене организације. То је подразумевало познавање свих прописаних бродских процедура за сваку ситуацију, до најситнијих детаља. За време планских пловидби Дунавом увежбавали су, сем осталог, поступке у припреми за борбу, у противваздушној одбрани, припреми и употреби миноловки.

– Највећи део садржаја обуке, током оспособљавања професионалних војника, односи се на практичан рад на борбеним станицама брода у матичној луци. Чак 25 одсто садржаја изводи се практично, током пловидбе, што представља најсложенији и

незаменљив део обучавања – каже поручник корвете Иван Тешић, командант речног миноловца.

29

Разводнику Тркуљи, из Инђије, отац је готово цео радни век провео на бродовима, а Милошу, из Новог Сада, у униформи Копнене војске, па су се и они, без много премишљања, одлучили да наставе очевим стопама. Њихове колеге, Милорада и Страхињу, привукли су љубав према униформи, реци, а понајвише професионални изазови које нуде специфичности рада на бродовима.

Без обзира на то што ће им, убудуће, много тога чинити свакодневицу изабраног професионалног војничког позива, сви се слажу да ће им прво самостално кормиларење, отварање топовске ватре из моћних противавионских четвороцеваца, опремање подводне мине и миноловки остати у неизбрисивој успомени. ■

Будимир М. ПОПАДИЋ

Заставник прве класе Срђан Грчић

Приче с крила авиона

О војним акцијама и цивилним манифестацијама, о адреналину и релаксацији у ваздуху и на земљи, говори једини сниматељ у униформи у нашој војсци, заставник прве класе Срђан Грчић из ВФЦ “Застава филм”

Војна камера завирује у тенкове, лети на крилима авиона, снима вежбе и војнике, али бележи и разне културне и друштвене манифестације и спортска догађања. Као такви, војни сниматељи су свестрани хроничари времена у ком стварају. Да њих нема, добар део историје остао би тајна. О снимањима, али и о томе како изгледа бити једино професионално војно лице сниматељ у Војсци Србије, испричао нам је заставник прве класе Срђан Грчић, који је завршио Средњу ваздухопловнотехничку школу у Рајловцу код Сарајева, смер аеро-фото извиђање.

Шта је пресудило да се одределите за такво образовање – љубав према војсци или љубав према фотографији?

– Пресудило је, заправо, то што имам млађу сестру, а родитељи нису имали финансије да нас обоје ишкољују. Превагнула је и чињеница да ћу после завршетка школе имати посао, па

сам с 15 година отишао од куће. У том тренутку једино сам знао да разликујем борбени од путничког авиона.

А како сīе се оīределили за фоīографски смер?

– Уписао сам електротехнички смер, а после три године сам се, по потреби војне школе, уже специјализовао за смер аеро-фото извиђање. Један вод требало да буде обучен за фото-опрему на авиону. Из данашње перспективе, могу рећи да је судбина била на мојој страни.

После средње војне школе оīишли сīе у Словенију, у ѓрво месīо службовања. Како је изгледао ѓрви ѓосао?

– Поред земаљске фотографије, радио сам и снимања из ваздуха. Постојали су извиђачки авиони, који су уместо митраџеза, имали камере и на притискање палице снимали терен. Тада су то биле извиђачке ескадриле, данас је, наравно, све много напредније.

Службовали сīе у много гарнизона: Бихаћу, Лаћевцима код Краљева, у Команди Раīног ваздухоїловсīва у Земуњу. Али, ѓосао Вас је одвео и у неке далеке земље. Где сīе најдаље ѓуīшовали?

– Тек 2007. године први пут сам извадио пасош, јер је требало да се путује у Индију на Светско војно првенство, где је наша војска имала екипу у атлетици, стрељаштву и падобранству. Био сам с њима, пратио такмичења, извештавао, слао видео записе у Србију. То ми је био и први излазак из земље. Потом сам путовао у Данску и Аустрију на аеро-митинг, у Турску на сајам наоружања, у Бугарску на гађања са 250. ракетном бригадом за ПВД, у Италију с Уметничким ансамблом „Станислав Бинички“...

Будући да сīе снимали и војна и цивилна догађања, шīа би сīе издвојили као најзанимљивије?

– Ваљда зато што сам ваздухопловац, издвојио бих лет на „галебу 4“. Ретко ко може да се похвали да је летео у борбеном авиону. За то су потребна посебна одобрења, а ја сам, ето, имао среће. То је осећај који не могу ни са чим да поредим. На хиљаду и по метара висине осећао сам се као да је свет мој. Летели смо изнад Книћког језера, време је било ведро, па је и кадар био чист. Мој задатак био је да фотографишем остале авионе који су ми „позирали“.

Памтим и лет на „газели“, јер су врата авиона била скинута ради бољег фотографисања. Такође, и боравак на америчком носачу авиона „Ентерпрајз“. Приликом слетања и полетања с носача, велико је оптерећење, па дах буквално застаје. Радујем се и када пратим оркестар „Станислав Бинички“, јер волим музику коју свирају. Прошле године снимао сам четири концерта забавне музике који су с Мањификом извели у Цељу, Новој Горици, Новом Месту и Трсту.

Адреналин је изгледа ѓресудан у издвајању незаборавних ѓрича шīоком снимања. Да ли је некада било и ризичних ситуација?

– Било их је за време бомбардовања 1999. године. Постоје тренуци кад је жеља да се нешто снимим јача од разума. Када су гађали Команду Рат-

ног ваздухопловства, не размишљајући о могућем поновном нападу на зграду, одмах сам кренуо да снимам. Зграду су заиста поново гађали, али сам успео да побегнем. Данас је, на срећу, највећи ризик да нам не пукне гума на возилу.

Посīоји ли нешīо шīо још нисīе снимили, а шīо желишīе?

– Моја жеља јесте да снимим наше мировњаке. Прави видео-снимци не постоје још од Синаја 1961. године. Све што данас постоји јесу аматерски снимци мобилним телефоном или фото-апаратом. Уместо тих малих видео-клипова, добро би било да се пошаље неко да снимим квалитетну репортажу. Многи и не знају шта се тамо догађа. Чак ни породице људи који су у мировним мисијама. То ми је војничка жеља коју бих волео да испуним као сниматељ.

И на крају да се враїимо на ѓочешак. Да ли је Ваша дечачка мисија успела, сесīра је завршила школу?

– Јесте, завршила је Педагошки факултет и сад ради као учитељица. Кад се врати филм уназад, могу само да закључим – све је вредело, јер смо обоје више него задовољни. ■

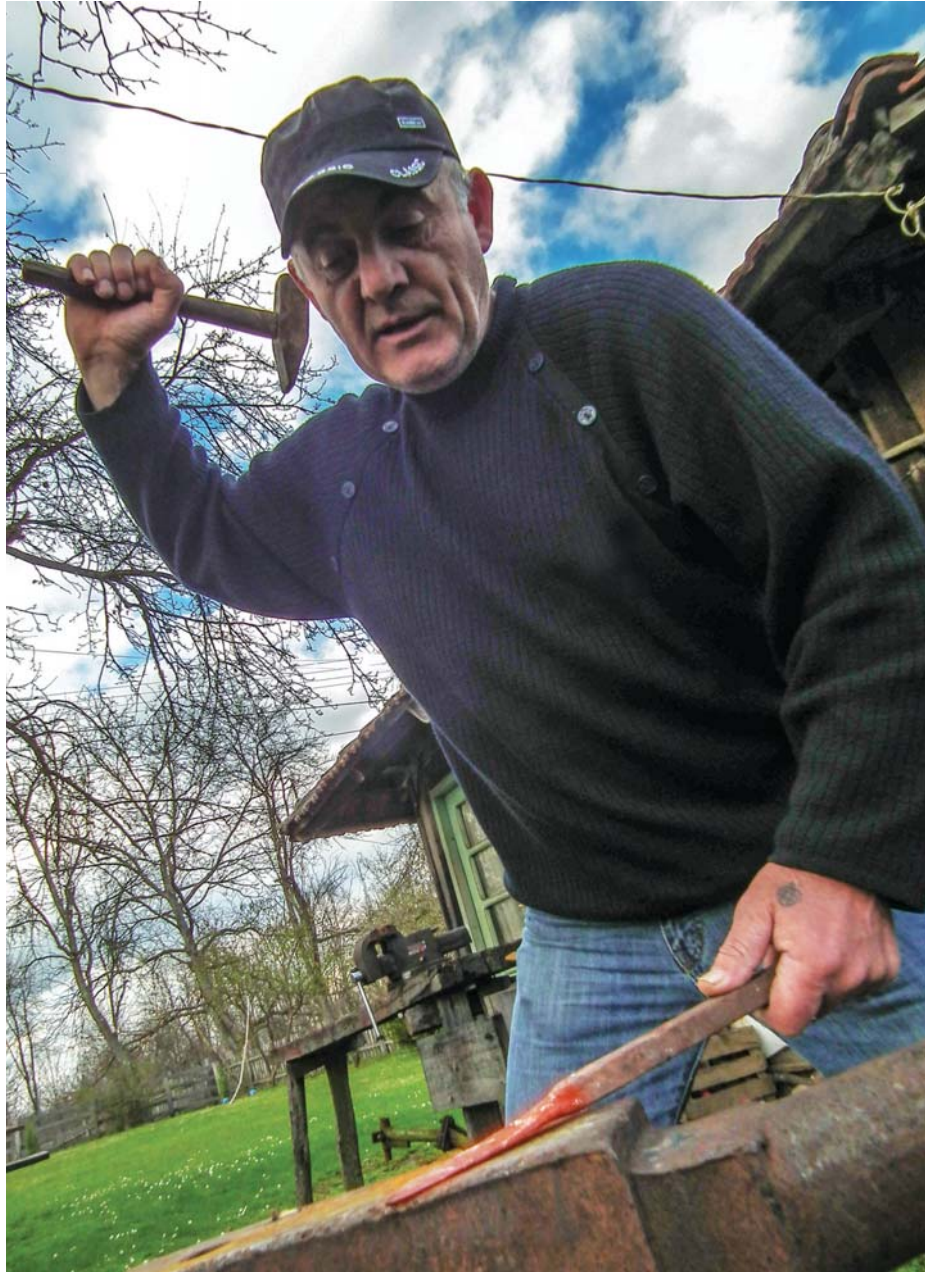
Драгана БАРИЈАКТАРЕВИЋ

Бато Ћокић
из Пожеге
оживео древни
занат

Ковач оружја

Колекција римског оружја
којом се дичи Пожежанин
Бато Ћокић сведочи о
изузетном таленту љубитеља
древног наоружања

На раскрсници путева којима су легије моћних Римљана газиле у походе и освајање нових територија, почетком двадесетог века трајно се настанила породица Ћокић. Одабрали су Висибаву код Пожеге, на чијем се пространству налазило војно утврђење – муниципијум Малвезацијум.

Трагове тог периода пољопривредници су налазили преорављујући плодну земљу, која је у својој дубини скривала богату историју. Био је то магнет и за бројне археологе који су, поред осталог, открили да су војници сахрањени у пронађеним гробницама потицали из разних провинција Римског царства, па чак и из северне Африке. Међутим, озбиљнија истраживања, због недостатка новца, чекају нека боља времена.

Одрастајући уз приче о трговима римске цивилизације, Бато Ћокић је често маштао о гладијаторима и војницима – легионарима. Зато је, још као дечак, „гутао“ књиге које су му откривале тај период историје. Са вршњацима се често играо Римљана, а дрвено оружје, иако израђено невештим дечјим рукама, представљало му је праву драгоценост.

Живот га је, касније, одвео ка уметности, у којој је пронашао начин да оживи дечачке снове. Овладао је слика-

њем платна, вајањем, а своје уметничке визије обликовао је и у дрвету и у камену. Када је све то искусио, одлучио је да савлада и занат који је модерно оружје потиснуло у заборав. Изградио је ковачницу у дворишту, под ведрим небом. Нема велику пећ, али има пулт где подложи ватру и наковањ. Од алата ту су још клешта и два чекића – маља, мањи и већи, и најважнији адут – спретне руке. Зажарени ћумур раз-

ДЕДОВИНА НА РИМСКОМ ПУТУ

Иако редовно учествује на колонијама широм Србије и добија понуде да свој таленат још боље искористи у неком већем граду у Србији или иностранству, Бато Ћокић никада није пожелело да напусти дедовину. А и где би другде на свету нашао такво имање у које се долази кроз храстову шуму, у којој се и данас може пронаћи понеки камен старог римског пута. Иза шуме налази се кућа са уређеним двориштем у којем је нова недовршена кућа и стара, приземна, уређена као да у њој још живе преци.

грђе голим рукама и покрива хладни метал који треба да се усија, па да се кује. Једина новина у процесу рада је звук усисивача, чији мотор држи сталну температуру жара. А кад постигне црвено усијање метала, започиње тежак процес обликовања, праћен познатим звуком удараца хладног метала по усијаном гвожђу.

– Исковати хладно оружје – мач, стрелу или било шта друго, велики је и дуг процес, који морате прво упознати теоретски – објашњава Бато Ђокић. – Неопходно је познавати теорију ковања материјала и загревања. Ковачки занат је посебан. То је оружарски занат, којим се баве: оружари – лукари, који израђују само лукове, мајстори уметници који праве само мачеве, сабље, затим они који лију само копља или буздоване. Таква подела била је нужна и због дуготрајног технолошког процеса и великих наруџбина разног оружја.

Зато се тај занат разликује од обичног ковачког, а ковање оружја је истинска уметност. Од давнина су ти мајстори били цењени и поштовани, али и сурово кажњавани уколико је лош квалитет оружја довео до пораза у биткама и освајачким походима.

За изложбу о старом Риму, коју Бато припрема, није потребна велика количина оружја, али се метал мора исковати по запису римских мајстора. Веома је захтевна израда стрела које имају посебан део намењен за постављање запаљивих материјала или тканине. Ништа лакша није ни обрада мачева и ножева, који су рађени искључиво за гладијаторе.

Осим оружја, Бато Ђокић кује и металне предмете, којима допуњује платна са портретима легионара, гладијатора – и лепих Римљанки. Уметник и ковач римског оружја открива да су његове руке спретне и да умесе хлеб, али и да граде.

Након изложбе о Старом Риму, Бато ће се позабавити израдом оружја коришћеног у Другом српском устанку, чији се велики јубилеј обележава наредне године. Обећава да ће то бити још већа атракција. ■

Предраг СТОЈКОВИЋ

ХЕРОЈСТВО ПОРУЧНИКА СПАСИЋА И МАШЕРЕ

Пологањем венаца на спомен-обележје народним херојима Милану Спасићу и Сергеју Машери у Београду, обележена је 73. годишњица од смрти поручника Војске Краљевине Југославије. На њихов патриотски чин подсетио је контраадмирал у пензији Бошко Антић.

Поручници бојног брода друге класе Милан Спасић и Сергеј Машера службовали су на разарачу „Загреб“ у Боки Которској када је, 17. априла 1941. године стигла вест о капитулацији Војске Краљевине Југославије. Када су Италијани почели да улазе у Боку Которску, посадама је наређено да напусте бродове. Не видећи могућност да се борба настави, Милан Спасић и Сергеј Машера одлучили су да свој брод униште и погину на њему. Одбили су да са посадом и командантом уђу у чамац за спасавање, а неколико минута касније чула се прва, а потом и друга експлозија и брод је, разнет у комаде, нестао с површине. Машера и Спасић последњи пут су виђени како поздрављају заставу непосредно пре експлозије.

Тело Сергеја Машере нестало је у експлозији, док су тело Милана Спасића сутрадан пронашли рибари. На споменику на војничком гробљу у Савини, крај Херцег Новог, где је сахрањен Милан Спасић, уклесано је и име Сергеја Машере. ■

Н. ДРАЖОВИЋ

СЛАВА КОМАНДАНТУ „ДРАВЕ“

Припадници Речне флотиле, ученици Основне школе „Вера Мишчевић“ и мештани сремачког села Белегиш, одали су почаст поручнику бојног брода прве класе Александру Берићу, команданту речног монитора „Драва“ Југословенске краљевске морнарице.

Александар Берић рођен је 13. јуна 1906. године у Новом Бечеју. Судбина му је одредила да се након дугог низа година проведених на Јадрану, примакне службом родном месту и рекама Тиси и Дунаву, преко чијих чари се одлучио за морнарички позив.

У 8 часова 12. априла 1941. године, након готово полусатне борбе са ескадрилом немачких „штука“, на 1287. пловном километру Дунава, у близини данашњег места Челарево, бранећи небо над отаџбином и погођен са преко 30 бомби, потопљен је монитор „Драва“.

Командант монитора поручник бојног брода прве класе Александар Берић, извршио је часно своју командантску дужност и завет да неће дозволити да брод падне у руке окупатора. Поздрављајући државну заставу, Берић је заједно са својим бродом и целокупном посадом потонуо на дно Дунава. Његово бживотно тело пронашли су, 90 километара низводно од потонућа брода, мештани сремачког села Белегиш и сахранили га на сеоском гробљу где и данас почива. ■

Б. М. ПОПАДИЋ

Спортски сусрети Србије и Босне и Херцеговине

На спортским теренима Војне академије одржан је традиционални, пети спортски сусрет припадника Министарства одбране и Војске Србије са представницима Министарства одбране и Оружаних снага Босне и Херцеговине.

Државни секретар Зоран Ђорђевић отворио је спортске сусрете и пожелео такмичарима да бољи победи.

Помоћник министра у Министарству одбране БиХ, Стјепан Поцрња честитао је Дан Војске Србије свим припадницима и истакао да је спортско такмичење потврдило спремност за сарадњу и пријатељство два министарства и две војске.

Спортисти су се такмичили у одбојци, кошарци, фудбалу и стрељаштву, а први пут на спортским сусретима учествовале су и жене. ■

Помоћ за Јовану Живковић

Помоћник министра за људске ресурсе Милош Јанковић уручио је новчану помоћ Снежани Живковић, хигијеничарки Војне болнице Ниш, коју су прикупили припадници Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије за њену тешко болесну двадесетпетогодишњу ћерку Јовану.

Том приликом помоћник министра Јанковић изразио је наду да ће прикупљени новац породици Живковић барем мало олакшати борбу са болешћу. У хуманитарној акцији, коју је крајем марта покренула Управа за традицију, стандард и ветеране, припадници Министарства одбране и Војске Србије сакупили су 1.421.000 динара, чиме су поново показали своју несебичну спремност да помогну.

У марту је у Дому Војске Србије у Нишу одржан концерт ансамбла „Оро“, а сав приход намењен је за Јованино лечење. ■

Обележавање стогодишњице Првог светског рата

Планом Управе за традицију, стандард и ветеране, током маја предвиђено је више активности у оквиру обележавања стогодишњице Првог светског рата.

Од 12. до 15. маја, у организацији Војне академије и Института за стратегијска истраживања, планирано је командантско путовање и историјско-компаративна анализа Колубарске битке, а биће положени и венци на Текеришу, Гучеву и Крупњу.

Биће обележена и годишњица смрти војводе Радомира Путника, 17. маја на Новом гробљу у Београду.

Медија центар „Одбрана“ ће објавити књигу др Мила Бјелајца „1914 – Зашто ревизија“, која је део продукције овог војног издавача поводом стогодишњице Првог светског рата.

У мају ће бити приказана и позоришна драма „Солунци говоре“, настала као заједнички пројекат Академије уметности из Београда и Академије уметности из Бањалуке. ■

Комеморација у Рељану код Прешева

У околини села Рељан код Прешева обележена је годишњица погибије седам припадника 78. моторизоване бригаде страдалих током НАТО агресије. Приликом бомбардовања 15. априла 1999. године погинули су мајор Љубисав Стојановић, капетан Драган Лукић, старији водник Жељко Алар, десетар Димче Стаменов, војник на служењу војног рока Слободан Марковић и војници у резерви Александар Поповић и Нинослав Миленков. Са њима је био и десетар Иван Лазић, који је, иако тешко рањен, остао жив и присуствовао је обележавању дана погибије својих другова.

На комеморацији је говорио командант Четврте бригаде бригадни генерал Зоран Лубура, а венце на спомен-обележје положила је делегација Копнене војске коју је предводио заменик команданта генерал-мајор Милосав Симовић, чланови породица и више делегација из Пчињског управног округа и Врања. ■

ВЕСТИ

>>> Два санитетска тима Речне флотиле, у оквиру акције „Војни лекар на селу“, пружила су медицинску помоћ мештанима Нештина, села на падинама Фрушке горе. ■

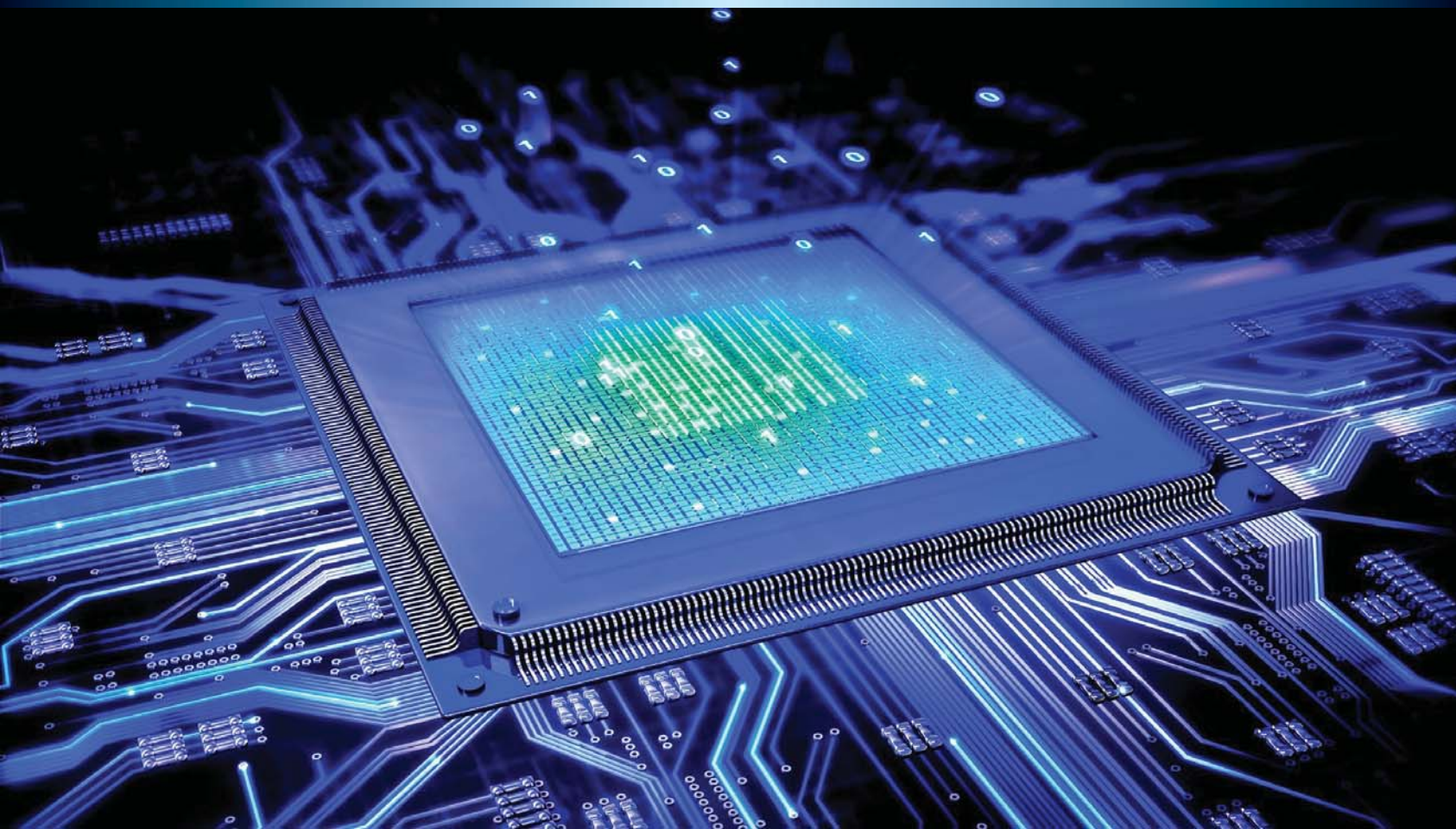
>>> Лекари Мешовите артиљеријске бригаде, у оквиру акције „Војни лекар на селу“, пружили су медицинску помоћ мештанима села Глоговица и Алексиначки Бујмир. У акцији су учествовали и медицински радници Дома здравља из Алексинца. ■

>>> Припадници Трећег центра за обуку из Лесковца спровели су акцију „Војни лекар на селу“ у Равној Бањи. Акцији су се придружили и агроном и представници Дома здравља, Центра за социјални рад и Црвеног крста из Медвеђе. ■

ОДБРАНА

Специјални прилог 103

ИСКУШЕЊА И ИЗАЗОВИ МОДЕРНЕ ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ

Пише Милорад Маркагић

ИСКУШЕЊА И ИЗАЗОВИ МОДЕРНЕ ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ

Од почетка развоја људске мисли и издвајања човека од осталих примата у посебну категорију интелигентних и свесних бића, јавила се и потреба за разменом информација и употребом неког медија као носиоца података, јер непосредни контакт, који се најчешће и данас користи, није био довољан за потпуну комуникацију, размену, чување и заштиту података. У круговима уметника и стручњака из области телекомуникација и криптографије честе су дискусије о томе да ли прачовеково изражавање, кроз пејинско сликарство, представља само уметнички израз осећања, или и неки вид преноса и заштите информација.

Развојем писма на светску сцену ступила је и размена информација ван блиског контакта, а самим тим и њихова заштита на неком материјалном носиоцу, као што је папирус, пергамент или папир, па све до данашњих електронских медија. Такође, сведоци смо и многобројних начина преноса информација на приручним или за то посебно употребљеним средствима – заставицама, удараљкама од шупљег балвана, бубњевима, димним сигнаlima, роговима....

За почетак развоја средстава модерних телекомуникација узима се средина 19. века, када је остварен први бежични пренос порука. Био је то Морзев први пренос телеграфског сигнала између Балтимора и Вашингтона, чиме се пренос сигнала у електричном облику сврстава у ред основног носиоца информација.

Развојем научне мисли и технолошким достигнућима, средства телекомуникација и информационих технологија до данашњих дана достигла су такав стадијум да је комуникација између појединаца, група или држава постала незамислива без коришћења великог броја информационо-телекомуникационих средстава. Свакако, у најчешћој и најмасовнијој примени су телефони и рачунари.

Средства и системи у свакодневној употреби

Не може се извршити стриктна подела структуре средстава која се данас користе у комуникацији, преносу, чувању и заштити информација, јер су, вртоглавим развојем информационих технологија, многа класична средства и средства за једну намену добила друге карактеристике и сврстала се у мултиконверзацијске уређаје и системе. Та строга подела свакако и не би имала смисла, осим у теоријским разматрањима, јер је огроман број функција данас смештен у само једном уређају.

Ипак, основна намена, без обзира на ниво развоја, диктира и поделу средстава на неколико категорија или група, од којих су у најмасовнијој употреби фиксни и мобилни телефони и персонални рачунари.

Фиксна телефонија

Без обзира на брзи напредак средстава информационо-комуникационе технологије, фиксни (стабилни или кућни) телефони су и даље у масовној употреби. У односу на првобитне телефонске централе и телефонске апарате, садашња технологија омогућила је да се кућни телефон користи, осим за пренос гласа, и за пренос порука и мултимедијалних садржаја по истом воду или каналу.

Предности тог вида комуникације су, свакако, ниска цена и лака доступност опреме за комуникацију, како за индивидуалну, тако и за масовну употребу. Недостаци се односе на статичност употребе, развијање скупе инфраструктуре и веома лако праћење и прислушкивање саобраћаја од трећих лица,

уз минималну могућност сазнања да се комуникација прати, прислушкује или снима.

Наравно да су и за ту врсту (овлашћеног или неовлашћеног) праћења комуникације потребни инфраструктура, кадрови, опрема и испуњење низа других предуслова, нарочито због тога што је за обављање тог посла неопходан и физички приступ преносном путу.

Мобилна телефонија и рачунари

Једноставно коришћење, широк избор уређаја, релативно јефтина и мања потреба за инфраструктуром, омогућили су да мобилни телефони данас постану саставни део живота, како за пренос гласовних порука, тако и за пренос текста, слике, графике, а у последње време и праћења мултимедијалних садржаја.

Последња генерација паметних телефона има скоро све одлике мини-рачунара.

Тај вид комуникација подложнији је утицају треће стране, како за пресретање и праћење, тако и за ометање уз употребу широког спектра опреме за надзор, прислушкивање, ометање или обманљивање.

Савремени рачунари јављају се у неколико облика, од којих су у најширој употреби сервери, персонални десктоп или лаптоп рачунари, а у последње време и таблет рачунари.

Употреба тих средстава, осим за информатичку делатност, веома је раширена и за масовну комуникацију и пренос података.

Облици комуникације

Различити су видови комуникације, али ћемо се задржати само на неколико најосновнијих и најчешће коришћених. Млађе генерације већ су усвојиле појмове попут: електронска пошта, месенџер, скајп, ВОИП, причаоница, чет, блог, друштвена мрежа и сл.

Глобална мрежа – интернет, лако доступна, једноставна за коришћење, јефтина и распрострањена у целом свету, брише границе класичних контаката и доприноси повезивању људи и компа-

Пратећи кашњење до три најближе базне станице одређује се тачан положај корисника на одређеној територији, чија се прецизност мери до неколико десетина метара. Телефон се може активирати и без знања власника, даљински, софтверским путем, што омогућава праћење целокупног телефонског саобраћаја који се обавља, па чак и праћење догађаја у непосредној околини корисника који се прислушкује. При томе, праћеном субјекту скенирају се фонетске карактеристике, тако да се, приликом следећег прислушкивања, чак и ако у међувремену дође до замене претплатничког броја, или телефонског апарата, у бази података веома лако може сазнати о којој особи је реч.

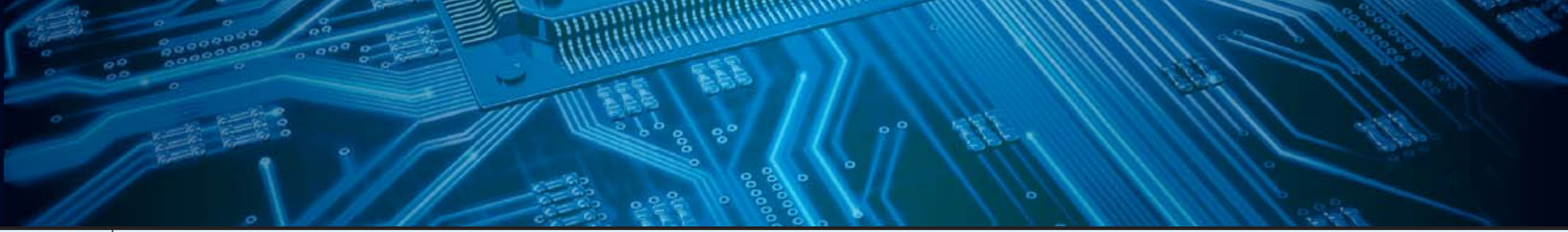
нија на светском нивоу уз минимална улагања, а нажалост и минимална знања и предзнања из области правилне употребе и заштите на мрежама.

Неколико светских гиганата у области софтверске технологије, укрупњавањем организација и ширењем пословних мрежа по целом свету, користи савремене развојне резултате и кроз апликативне софтвере омогућава да се једним логовањем на било коју мрежу може приступити великом броју домена.

Такав начин доприноси да се једним приступом и коришћењем једне апликације сви налози могу пречицама међусобно повезати. Самим тим је и могућност долазака до личних података, улива у мрежна логовања и крађе идентитета постала лак плен злонамерним корисницима интернета.

Прислушкивање и праћење комуникације

Информације о могућностима, средствима и распрострањености праћења и прислушкивања фиксних и мобилних комуникација процедуре, обично, поводом неких афера или се ради о релативно маскираним, али ипак јавно саопштеним обавештењима о начину до-

Познато је да се сва опрема за надзор и заштиту комуникација у скоро свим земљама света сматра пословном или неком другом тајном, а да, истовремено, све више држава доноси законе, којима својим оператерима фиксне и мобилне комуникације налажу да пружају услуге владиним органима за спровођење прислушкивања телефонског и интернет саобраћаја, што истовремено значи и да владе више немају потребу за набавком уређаја за прислушкивање и дешифровање у реалном времену.

На светској сцени непрекидно је у порасту трка у осавремењавању прислушним уређајима, нарочито у безбедносним и полицијским службама, јер криминалци за међусобну комуникацију веома често користе нерегистроване бројеве, мењају телефонске апарате или користе телефоне за једнократну употребу. Да би се некако пратили сумњиви токови у илегалним операцијама, обавештајне и безбедносне структуре често су принуђене да прате целокупно фреквентно подручје. Опрема се најчешће смешта у возила, ради повећане мобилности оператера – прислушкивача. Без обзира на то који модел и коју картицу праћено лице користи, прислушкивачи читају његов кориснички број чим прође поред возила за надзор.

Недостатак те методе јесте у томе да прислушни симулатор базне станице региструје све бројеве мобилних телефона, а не само праћеног субјекта, тако да често може доћи до неповољних реакција појединаца, или организација, због угрожавања приватности. Управо због тога је у великом броју земаља под строгу законску контролу стављена опрема за прислушкивање мобилних телефона, која је знатно напреднија у односу на класичну методу прислушкивања фиксних комуникација.

Када је о овим другима реч, прислушкивање је знатно једноставније и не изискује мобилност оператера, већ се врши у стационарним условима. По томе је познат пример обавештајне службе Босне и Херцеговине, која у међуразделнику у пошти у Сарајеву, по неким тврдњама, дневно прати и више од 500 телефонских прикључака. (Међуразделник или помоћни разделник јесте паралелна форма главном поштанском разделнику, на коју се, без опасности, може физички прикључити опрема за надзор и снимање.)

ласка до информација, најчешће када су у питању кривична дела или политичком пропагандом мотивисани догађаји, везани за одређени субјекат. Та се појава манифестује кроз два облика, у зависности од тога да ли податке пласира појединац, који има сазнања или сумња да је праћен и прислушкиван, или их, пак, даје надлежна државна, обавештајна, полицијска или судска служба. Сведоци смо свакодневних, некада лажних, али веома често недемантованих објава прислушкиваних разговора, најчешће коришћених у политичке или корупционашке сврхе и афере.

Међутим, било да се ради о процесима са судским епилогом, или се они заврше на нивоу медијског нагађања, скоро је незамисливо да се истовремено појави и извор, метода или начин долазака до тих информација. Због тога су и сазнања о начину прислушкивања и

техничким средствима коришћеним за ту намену, ако их уопште и има, веома штура и непотпуна. Покушаћемо, зато, без залажења у етичке норме прислушкивања, да објаснимо неке појавне облике (зло)употребе података, који се добију прислушкивањем телефонских комуникација.

Развојем интернета и његовом лако доступношћу широкој популацији, омогућена је и његова злоупотреба у различите сврхе, па и у сврху понуде разних електронских уређаја за надзор, прислушкивање или одбрану од њих, који су, често, само плод манипулација због могућности лаке зараде.

Превентивно деловање

Како на подручју превентивне полицијске делатности, тако и на подручју истражних радњи и судских вештачења

из области телекомуникација, постигнут је значајан напредак у законској регулативи тајног надзора телекомуникација. У Европи, као и у већини суседних земаља, донети су прописи у складу са Резолуцијом Савета Европе о законском тајном праћењу телекомуникација и одговарајућим регулативним нормама Европског института за телекомуникационе норме – ETSI.

Према одредбама тих прописа телекомуникациони и мрежни оператери су обавезни да, о свом трошку, уграде уређаје за надзор у своје мреже и осигурају њихово одржавање и исправан рад за потребе Оперативно-техничког центра за надзор телекомуникација. Такође, оператерима се налаже да, осим садржаја телефонских позива, дају на увид и све остале податке о позивима, односно време и датум успоставе, или покушаја успоставе везе, прекиде позива, промене статуса, услуге, локације корисника итд. Све такве податке морају чувати, а сва сазнања о средствима, поступцима и подацима примене мера надзора обавезни су да чувају као државну тајну. Поред свега, оператери морају да обезбеде да надзирана или било која друга неовлашћена особа не осети промену која би могла бити узрокована применом мера надзора и прислушкивања.

Тачан број телефонских претплатника који су под повременим или трајним надзором никада не изађе у јавност, али се поуздано зна да се у опрему за наведене намене, у зависности од величине земље и броја становника, улаже од неколико милиона до више десетина милиона долара.

Познато је да се сви подаци, које поседују оператери и пружаоци услуга, дају на увид полицији, службама безбедности и војсци, а користите се и током кривичних предистражних и истражних радњи. Телефонске компаније тврде да немају ништа против да дају свој допринос борби против криминала, али негодују због огромних трошкова. С друге стране, корисници телекомуникационих услуга су забринуте и оправдано страхују да ће они и платити највећи цех, не само кроз додатно по-

скупљење импулса, већ и због угрожавања њихове личне безбедности.

Појавом новијих генерација, пре свега мобилних телефонских апарата, појам класичног прислушкивања губи своју првобитну намену. Сваки апарат има шеснаестоцифрени идентификациони број, тако да свака нова картица, која се укључи у апарат, само допуњује већ стечена сазнања о кориснику апарата.

Пратећи кашњење до три најближе базне станице одређује се тачан положај корисника на одређеној територији, чија се прецизност мери до неколико десетина метара. Телефон се може активирати и без знања власника, даљински, софтверским путем, што омогућава праћење целокупног телефонског саобраћаја који се обавља, па чак и праћење догађаја у непосредној околини корисника који се прислушкује. При томе, праћеном субјекту скенирају се фонетске карактеристике, тако да се, приликом следећег прислушкивања, чак и ако у међувремену дође до замене претплатничког броја, или теле-

фонског апарата, у бази података веома лако пронађе о којој особи је реч.

Заштита приватности

Проблему заштите приватности појединци, али и велики број компанија, посвећују се најчешће када дођу до сазнања да су и сами били жртве неког вида криминала, или ако приметите већа одступања у коришћењу средстава ИКТ комуникације, што је најчешће већ знак да је касно да се реагује и могу се само санирати или отклањати последице. Неретко се дешава да су последице толико катастрофалне да је немогуће опорављање система или уређаја, а о губитку података излишно је и говорити.

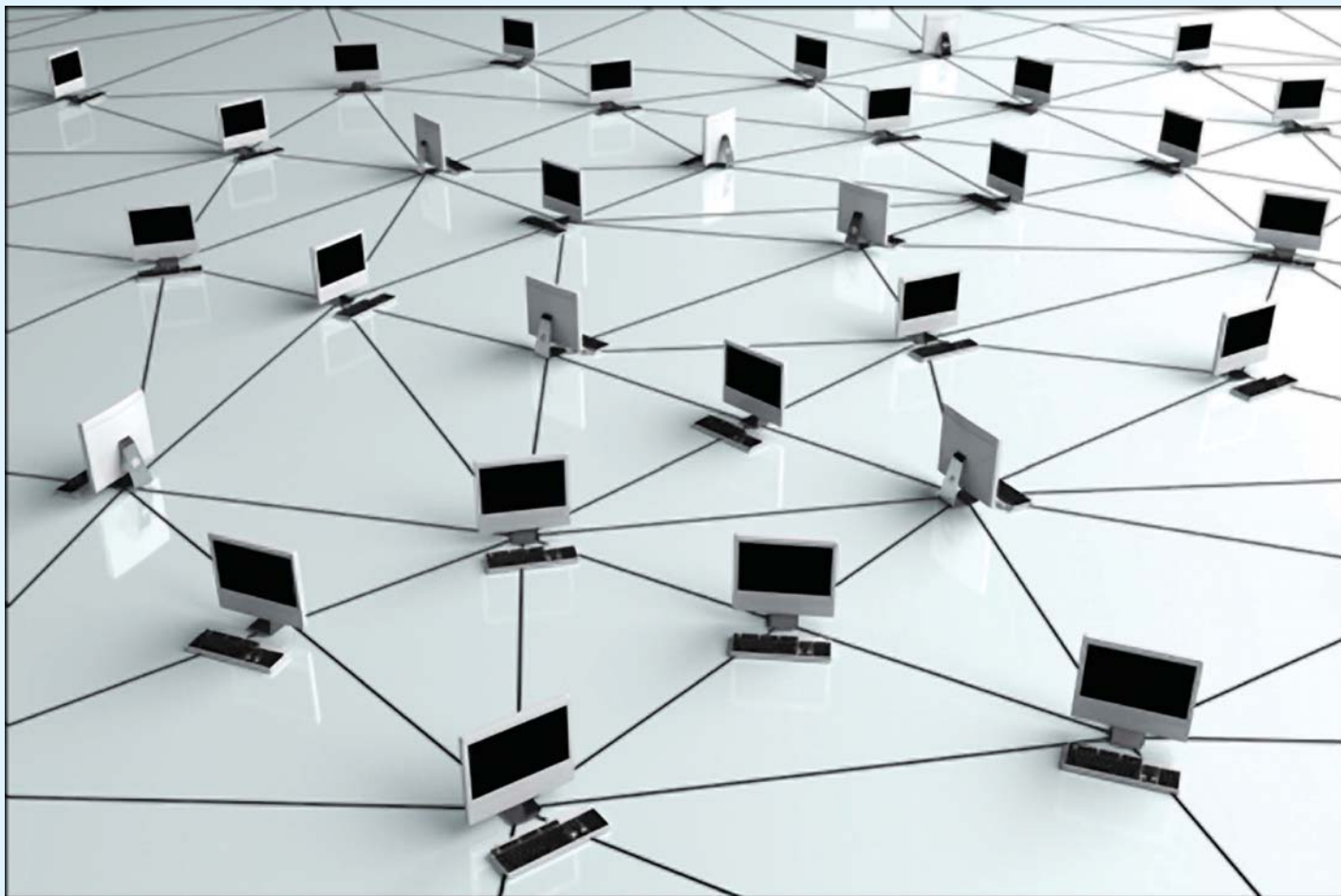
Заштити комуникација путем јавних телефонских мрежа и мобилних мрежа могуће је приступити на више начина, али су најширем кругу корисника бројне методе и софтверска решења већином непознати и недоступни, па им се, као најефикасније, може саветовати и најдрастичније решење. У току приватних или службених разговора путем

отворене комуникације треба што мање користити поверљиве податке и разговарати што је краће могуће. Ипак, ако уоче необичне појаве – промену тона у слушалици, појаву неуобичајених шумава, повремене „клик“ или „бип“ тонове, чудне звукове, брзо пражњење батерије и слично потребно је да одмах прекину разговор.

Организације и државни органи имају могућност набавке хардверских и софтверских решења за заштиту говорних података, али је та заштита често скупа или људство није довољно оспособљено за правилну примену поступака, па често долази до „цурења“ информација без намере и знања корисника.

Чести су случајеви намерног праћења, прислушкивања и ометања телефонског саобраћаја, али су најмасовнији они које изводе појединци ради забаве или вршења злонамерних радњи према кориснику, методама случајног избора жртве.

Савремени мобилни телефони, такозвани паметни телефони, садрже ин-

Имајући у виду да су палтформе креиране тако да се „паметним телефонима“ може телефонирати, слати поруке у текстуалним или мултимедијалном облику, приступити глобалној мрежи – интернету, да је до сада познато преко 250.000 апликација за додатно инсталирање на њима, може се закључити да је коришћење тих телефона за пренос поверљивих података неадекватно, те да се они могу користити само за отворени вид комуникације.

сталиране оперативне системе и преузимају улогу микрорачунара, тако да, осим сновне намене преноса говорних информација, имају улогу и преносног рачунара, са минималним ограничењима интерфејса и дела хардверских компоненти који их и издвајају од класичних рачунара.

Заштита рачунара

Последња сазнања о праћењу комуникација на глобалном нивоу, повезана са досадашњим искуствима из области деловања хакера и осталих начина уплива у мреже и персоналне рачунаре, изискују потребу свеобухватног сагледавања тог проблема, враћању неким основним постулатима коришћења рачунара и мрежа и додатно оспособљавање појединца, као основне карике у коришћењу рачунара.

Рачунар је састављен од неколико компоненти, међу којима су кућиште за смештај делова, са хардвером за напајање, хард-диск, матична плоча са процесором, графичка картица, меморија, звучна картица, модем, оптички уређај (CD или DVD), мрежна картица, миш, тастатура и екран – класични монитор или дисплеј рачунара.

Свака компонента има своје место и улогу у коришћењу машине, али је за разматрање, у смислу заштите података, довољно да се фокусирамо на неколико основних, које служе за манипулацију, смештај и пренос података.

Хард-диск чини саставни део сваког рачунара и најкоришћенији је медиј за чување података. Чине га следећи елементи: магнетне плоче (носачи података), магнетне главе (читачи података), мотор и електроника.

За функционисање хард-диска, поред његових саставних компоненти, значајан је и програм – *firmware* који је задужен за синхронизацију рада магнетних плоча, глава и електронике. Неисправност сваке од компоненти хард-диска, као и *firmware*-а, може довести до губитка података.

Хардверски проблеми на хард-диску могу се јавити у следећим облицима: неисправна глава, електроника, мо-

тор, firmware и оштећење плоче (појава такзованих Bad sector-а).

Флеш USB дискови и меморијске картице настали су из потребе да се створе мали, издржљиви, отпорни на механичке утицаје и преносни уређаји за чување података.

У својој структури, веома једноставни и без покретних делова, мотора и глава, лаки за манипулацију, истиснули су из употребе хард-дискове за употребу у мобилним уређајима.

Мане тих меморија јесу осетљивост на електрична пражњења и ограничен број уписа у сваку меморијску локацију. Ти уређаји састоје се од контролера и меморије. У највећем броју случајева долази до отказа контролера.

Због врло мале употребе и ограничених ресурса и капацитета нећемо посебно разматрати флопи дискете и CD или DVD дискове, иако и они још увек имају своје место у чувању података.

На поменути медијима за обраду, чување и пренос података, потребно је извршити низ радњи како би се извршила екстерна или интерна заштита података. На интерном нивоу могу се размотрити сви видови ограничења приступа, физичке заштите, криптовања фајлова и коришћење лозинки за важније податке. Екстерна заштита доста је компликованија и захтева, како познавање метода и поступака, тако и употребу одговарајућих софтверских алата.

Било да је реч о појединцу, компанији или државној установи, предмет уплива треће стране најчешће су материјална корист или откривање тајних података.

Губитак и спасавање података

Важно је знати да ниједан медиј, без обзира на квалитет, структуру или произвођача, није имун на отказе и кварове. Зато је неопходно да се у свакој ситуацији врши backup података. Губитком података сматра се сваки вид недоступности података кориснику, било да је реч о механичком или софтверском проблему.

Губици података настају из више разлога и на више начина, а примарни и

Најчешћи разлози немогућности спасавања обрисаних података су: дуго време које је протекло од брисања података до покушаја спасавања, нестручан покушај спасавања података, вишеструко форматирање ХДД и коришћење неадекватних алата. У зависности од медија са којег се врши спасавање података, користи се и метод, односно алат који је примерен том материјалном носиоцу информације.

Постоје и неки изузеци; SD картице (мини и микроверзија) не поседују контролере, а неки уређаји имају енкриповане стране у оквиру меморија које је немогуће дешифровати у случају отказа контролера.

најчешћи су: губитак партиција, губитак због дејства вируса и осталих малициозних програма, губитак после реинсталације оперативног система или после намерног или ненамерног брисања фајлова, губитак услед оштећења база података и услед оштећења е-mail база. Такви кварови често се називају и логичким кваровима.

Методe и поступци спасавања података са електронских медија усмерени су на поступак којим се копира садржај медија којем није могуће приступити на уобичајен начин, на неки други медиј, попут HDD, SSD, флеш меморије, меморијске картице, RAID система, NAS – Network Attached Storage, CD/DVD, флопи диска, ЗИП и ЈАЗ драјв.

Без обзира на то који је медиј и која је врста квара у питању, спасавање података врши се тако што се преликава целокупни садржај неисправног медија на други исправан медиј. То преликавање назива се „клонирање“ и обавља се употребом специјалних хардверских алата који омогућавају потпун приступ медију и свим његовим параметрима. Након клонирања, ископирани садржај на клону анализира се и на њему се примењују различити софтверски алати како би се подаци спасили.

Намерно уништавање података

Под губитком података, осим логичких и ненамерних узрока, подразумева се и намерно уништавање потребних, искоришћених или података који због стављања медија ван употребе морају бити уништени. Ако се узме у обзир да податак у најопштијем смислу представља скуп јединица и нула, који се смештају на одређеном носиоцу, логично се намеће и питање – како намерно и трајно избрисати и уништити податке?

Ако бисмо сматрали да се брисањем фајла или фолдера и његовим простим уклањањем са медија податак доиста брише, или уништава, дошли бисмо у заблуду, јер једноставна чињеница да брисање траје вишеструко краће од уписа указује на то да оно није уклонило податке са медија, већ га учинило само тренутно невидљивим.

Трајно брисање података могуће је извршити уписом нових садржаја преко старих и коришћењем софтверских алата, чишћењем диска, дефрагментацијом или употребом неког од лиценцираних програма ван оперативног система. То је могуће извести само на исправним медијима, али и тада треба имати у виду да су развијени алати који могу извршити повраћај података са медија и након вишеструког уписа и брисања, као и након реинсталације оперативног система или форматирања преносног медија.

Други вид уништавања података, најчешће коришћен када се медији стављају ван употребе или се врши њихова прерасподела унутар компаније, јесте демагнетизација. То је процес брисања података јаким магнетним пољем. Де-

Чести су примери цурења информација управо када се неки од магнетних медија преда на сервис, оправку, дијагностику или у гарантном року мења новим. Корисници веома ретко воде рачуна о садржајима који су били меморисани на медију, што представља идеалан начин да се до података дође, а да то не представља криминални чин.

магнетизација је могућа на готово свим савременим уређајима за чување дигиталних података.

Када подаци више нису потребни, неопходно је заштитити их од сваког покушаја читања. Просто брисање фајлова оставља њихов садржај на медију са отвореном могућношћу повраћаја и приступа.

Заштита на мрежи

Кад неког корисника бројних савремених средстава информационо-комуникационе технологије упитате како користи мобилни телефон, таблет, или лаптоп добијате углавном исте, или веома сличне одговоре – читам вести, проверавам е-пошту, играм игрице, дописујем се са пријатељима... Мада су такви видови коришћења ИКТ опреме тачни, нису ни близу потпуној истини. Дугачак је списак активности од којих ћемо набројати најважније и по статистици најчешће. Ту су претрага и проналажење потребних информација, размена мејлова, информације о хобијима или интересовањима, тражење места и улица, временска прогноза, читање вести, потрага за одређеним производима и услугама, бесциљно лутање сајтовима из досаде, куповина и продаја производа, слушање музике, гледање филмова, гледање видео-клипова, праћење сајтова јавних и државних институција, комуникација преко друштвених мрежа, куповина карата за путовања, концерте, спортске и друге манифестације, преглед и трансакције по текућим и штедним рачунима, тражење посла, преглед отворених енциклопедија, клађење и информисање о

То што не видимо нападача не мора да значи да нисмо нападнути. Идеална одбрана не постоји, али менаџери компанија могу да утичу на едукацију запослених, које уче како да препознају потенцијалне нападе и како да реагују у таквом случају, уз обавезу да се сигурносни системи у компанијама ажурирају и да се унапређују у складу са новим достигнућима.

спортским резултатима, претрага за несталим и недоступним рођацима или познаницима, дељење фотографија, читање и писање по разним форумима, бесплатно телефонирање коришћењем једног од многих сервиса, упознавање преко многих сајтова, контрола сопственог сајта. Једном речју – „живот“ у виртуелном свету...

Наравно да је списак активности много дужи и да нису споменуте оне о којима је било речи у одељку о заштити уређаја и комуникација, али свакако низ активности појединаца који су усмерени на криминалне радње (илегална трговина оружјем, наркотицима и људима, дечја порнографија, упад у уређаје појединца или компаније, па чак и државних институција, крађа новца, крађа идентитета, ширење малициозних програма...), такође показује да се на интернету време проводи и у те сврхе.

Сајбер криминал

У скоро свакој држави постоји посебна организација или тим људи којима је основни задатак сајбер ратовање или тзв. „електронски рат“. Тај виртуелни вид ратовања изводи се на интернету, ради праћења и прикупљања података, односно шпијунирања или онеспособљавања функционисања одређених система; дакле, ради се о саботажи или саботажама друге земље.

Видљиви су и јавно доступни само неки подаци, који указују на то да се за ту намену издвајају значајна материјална средства. У јавности се о тим активностима сазна тек када прође дуг период и отворе се архиве или када земља жртва огласи да је нападнута.

Свакодневни напади хакера на сајтове државних или јавних институција приметни су и јавно оглашени свакодневно у медијима јавног информисања,

Напади се изводе тако да се врши анализа изворног кода софтвера који жртва користи, након чега се развијају специјализовани вируси који адресирају и инфицирају тачно дефинисане рачунаре на којима су пронађени сигурносни пропусти. Наравно, све то ради се тако да се прикрију сопствени трагови. Поред примарних циљева често страдају и

секундарни циљеви, па чак и циљеви треће или четврте категорије.

Заштита од праћења на интернету

Коришћењем интернета у просечним границама сваки корисник поред себе „има“ много особа које прате његове навике, било да се ради претраживање помоћу спајвера, веб скрипти или употреби камере. Скидањем таквих информација особа из било којег дела планете може сазнати ваше име, адресу, као и многе поступке и навике и открити приступне шифре логовања.

Два су полазна и основна начина да се неко може пратити преко интернета, било инсталирањем малвера на рачунар или праћењем информација које корисник размењује са удаљеним сервером. Најлакше је да се изврши провала или инсталира спајвер/вирус на рачунар. Због тога је неопходно користити лиценцирани ОС, редовно га одржавати и ажурирати критичне делове, чиме се може спречити аутоматски сигурносни продор претварањем спајвера у гомилу бескорисних података.

Такође, неопходно је да антивирус програм буде стално активан и редовно ажуриран. Ако је база података о вирусима одређеног антивирусног програма застарела, он неће бити у могућности да на време препозна неке савремене сигурносне претње. Подаци говоре да светским мрежама у изворној верзији кружи неколико стотина милиона вируса, а уз њихову мутацију и накнадну генерацију број је вишеструко већи.

Уколико се примети да антивирус програм није активан у позадини и ако сигурност система, с времена на време није проверавана, обавезно је реинсталирати антивирус програм, јер је безбедност највероватније компромитована. Поред тога, пожељно је користити само један антивирусни програм. Уколико, ипак, користите два или више антивирусних програма, они ће давати лажне узбуне, па можда и блокирати један другог и на тај начин спречавати коректну детекцију безбедносних претњи.

Треба водити рачуна о тома де се никада не преузимају садржаји са неофицијелних и сумњивих сајтова, чак и ако антивирус програм не показује дефетизам, јер просечан корисник углавном користи или бесплатну верзију антивируса, која има веома мали опсег заштите, или антивирус програм којем је лиценца истекла. Чак и ако је у питању лиценцирани софтвер, често се догађа да је неажуриран.

Препорука је да се код оперативног система Windows користи firewall, док код оперативног система Линукс постоји интегрисан netfilter firewall. Ако се користи Windows платформа и ради са админ профилем, било који програм може затражити админ режим рада за себе, па чак и малвер који је случајно инсталиран. Ако програм нема администраторска права он не може користити веома битне делове система који служе за слање података. Такође, малвер је много лакше уклонити у стандардном режиму.

Све што је речено, наравно, ни издалека није и све што се може предузети ради повећања сигурности у раду с информационим и телекомуникационим уређајима. Уз пуну одговорност у раду с мобилним телефонима, преносним рачунарима и таблетима треба предузимати још неке мере од

којих су важније зналачко коришћење енкрипције података, осигурање и заштита wireless мреже, избегавање сајтова који нуде услуге сакривања ИП адресе, одбијање електронске поште од непознатих пошиљалаца, коришћење једног, а не више различитих спајвер детектора у исто време, редовно пражњење спам поште без отварања и избегавање фајлова који су пристигли као додатак са електронском поштом у виду реклама, понуда и слично.

Модернизацијом мобилних телефона и повећавањем могућности и облика комуникације помоћу њих јавља се и њихова све чешћа употреба на интернету. Тако се јавила и потреба за повећаном сигурношћу у мрежној комуникацији. Од самог почетка дигиталне мобилне телефоније присутне су такозване паметне картице, које су се у почетку користиле само за идентификацију телефона, јер је долазило до злоупотреба, прислушкивања и позива на туђи рачун. Безбедност данашњег GSM подразумева заштиту и тајност идентитета претплатника и заштиту претплатничких података. Паметне картице, које то обезбеђују, познате су и као SIM модули и налазе се у сваком GSM телефону. Прва фаза спецификације GSM захтевала је употребу 4 килобајта EEPROM, док је друга фаза захтевала дупло више, чак

8 килобајта EEPROM, искоришћених за меморисање кључева, података о кориснику и телефонским бројевима. У опцији је већ и следећа фаза, која предвиђа употребу елиптичних кривих за оверу корисника и измену сесијског кључа.

Претплатник се у мрежи идентификује IMSI бројем. Тај број заједно са личним претплатничким бројем сачињава поверљиву информацију којом мрежа препознаје претплатника. Шеме за шифровање и безбедност GSM-а дизајниране су на такав начин да се тако осетљиве информације никада не преносе преко радио-канала.

Разговори се шифрују коришћењем привременог случајно генерисаног кључа за шифровање. Мобилна станица идентификује се TMSI бројем који издаје GSM мрежа и због додатне безбедности може се периодично ме-

У неким земљама није дозвољен увоз било какве криптографске опреме, па су, самим тим, и комуникације потпуно незаштићене. Потенцијални прислушкивач то може искористити уз још један технички пропуст у GSM мрежи, а то је да није предвиђена ауторизација базних станица. У том случају довољно је направити властиту базу станицу, која би телефону послала информацију да је на одређеној територији, чиме би он аутоматски искључио криптозаштиту и омогућио прислушкивање.

њати. Безбедносни механизми GSM-а састављени су од три различита елемента: претплатничког броја (SIM), GSM мобилне станице и мреже. SIM картица садржи ИМСИ број, лични претплатнички број, алгоритам за шифровање (A8), алгоритам за заштиту (A3) и PIN број. GSM уређај садржи алгоритам за шифровање A5. Центар за идентификацију (AUC) садржи базу података о претплатничким подацима. Они садрже IMSI, TMSI, LAI и лични претплатнички број за сваког корисника. Оваква расподела сигурносних елемената и алгоритама за шифровање омогућава висок ниво безбедности

од могућег прислушкивања и неовлашћеног коришћења.

Чишћење кеш-меморија и убрзавање рачунара

Ако се деси да рачунар ради коректно, а на мрежи приликом коришћења претраживача показује успорени рад, најчешћи узрок је препуњена кеш-меморија. Пуна кеш-меморија није само знак великог оптерећења рада, већ неретко и користан извор података нападачима. Зато је потребно свакодневно вршити њено пражњење, што изискује веома мало времена, а доноси вишеструку корист. Брисање кеш меморије врши се различито за поједине претраживаче. Углавном, за интернет експлорер потребно је одабрати опцију tools, па из наредног менија кликнути на internet options. Када се отвори нови прозор под Browsing history изабрати опцију delete, кликнути на delete all у наредном прозору и тиме

је кеш-меморија избрисана. За њено брисање на претраживачу Mozilla потребно је отворити претраживач, кликнути на tools у мени бару и изабрати options, затим изабрати Advanced–Network–Cached Web Content. Десно од назива опције кликнути Clear Now и сачекати неколико секунди.

Претраживач Гугл хром има у десном горњем углу дугме са нацртаним кључем. Треба га изабрати, кликнути на њега и у падајућем менију изабрати Tools. По отварању тог менија изабрати Clear Browsing Data, затим откачити опцију Empty the cache и потом кликнути на clear browsing data. Рефрешовати страницу (Ctrl+F5). За Оперу у горњем левом углу кликнути на дугме Опера. У падајућем менију изабрати Settings – Delete Private Data. У наредном прозору изабрати Detailed Options, откачити опцију Delete entire cache и кликните на Delete.

Многи од наведених, али и других претраживача, у менију одржавање или

подешавања имају и опцију поставки на матерњи језик корисника, те се наведени поступци могу пратити и без доброг познавања језика на којем је програм израђен у оригиналној верзији.

Одржавање ИКТ опреме

Подаци говоре да је данас, на глобалном нивоу, у употреби, отприлике, око десет милијарди мобилних телефона. Поред праћења, прислушкивања и крађе података смештених на уређају, та област интересантна је и због великих могућности за физичко отуђење апарата и њихову продају на илегалан начин. Неки поступци заштите апарата и заштите апликација на њима односе се на физичку заштиту од крађе, док се други односе на софтверску заштиту. Када је реч о заштити апарата од крађе, потребно је на пригодан начин обележити телефонски апарат, закључавати тастатуру и то не уобичајено, већ помоћу шифре, сачувати IMEI (петнаесто-

цифрени идентификациони број) телефонског апарата и не остављати телефон у колима, на столовима кафића и ресторана...

Када се ради о софтверској заштити, односно о заштити програма инсталираних на апарату, неопходно је заштитити телефон антивирусним програмом, ограничити коришћење блутут сигнала, редовно одржавати оперативни систем телефона и опрезно користити бежично логовање телефоном на интернет. Поред тога, пожељно је инсталацију апликација вршити само са званичних извора и не плаћати на интернету преко мобилног телефона.

Софтверско и хардверско одржавање рачунара

Имајући у виду да се на хард-диску подаци не уписују стиктно редоследом, већ по неком случајном избору, и да се налазе на више места на диску, неопходно је повремено извршити дефрагментацију података. Тај веома пожељан и користан процес може се извршити и коришћењем алата у самом оперативном систему, али се тада обавља само делимични опоравак диска, јер систем не дозвољава премештање такозваних „закључаних“ фрагмената. Уколико, пак, постоји потреба за целокупном дефрагментацијом на располагању је неколико софтверских алата којима се врши тотална дефрагментација. Тим поступком врши сте истовремено чићење и оптимизација диска.

Када рачунар не ради у константним температурним условима, поготово у зимском периоду, потребно је да се диску дозволи време за прилагођавање условима околине. Кад год је могуће, треба се трудити да се задовоље минимални услови експлоатације телекомуникационих уређаја. У раду с рачунаром увек треба водити рачуна о његовим експлоатационим карактеристикама и знати да је идеално да он ради на собној температури. Пожељно је, за сваки случај, повремено урадити копију важнијих података. Пре евентуалне оправке рачунара обавезно га треба искључити из напајања, не треба га укључивати ако је на ђебету, тепиху и сличним материјалима, као ни излагати директном извору топлоте... Преносни рачунар, по уношењу у просторију, пожељно је оставити извесно време да се прилагоди температури околине, па га тек онда укључити.

Заштита података на УСБ меморији

У зависности од уређаја, USB или флеш меморије имају ограничен број уписа, између две и десет хиљада уписа, док ограничење приступа и читања не постоји. Та се ситуација не може избећи, али се правилним коришћењем и једнаким бројем уписа и читања умногоме продужава век трајања.

Заштита флеш меморије може се побољшати и коришћењем неких програма као што су wear leveling (изједначавање броја уписа) и error correcting code (код за исправљање грешака). Препорука је да се не врши рад директно на флеш меморији, као ни покретање апли-

кација или њихово инсталирање директно са флеша, већ њихово копирање на хард-диск, па тек онда рад са њима.

Складиштење података

Такозвани зависници од честе и вишесатне употребе средстава ИКТ знају колика је мука кад систем падне или се поквари срце уређаја – његов хард-диск. Тада се често дешава да садржај телефона или рачунара остане недоступан или трајно изгубљен. Препорука је, стога, да се сви важнији подаци складиште на још једној партицији хард-диска или да се изради резервна копија на екстерном хард-диску, CD, DVD или на флеш меморији. То је, уосталом, најпрепоручљивије.

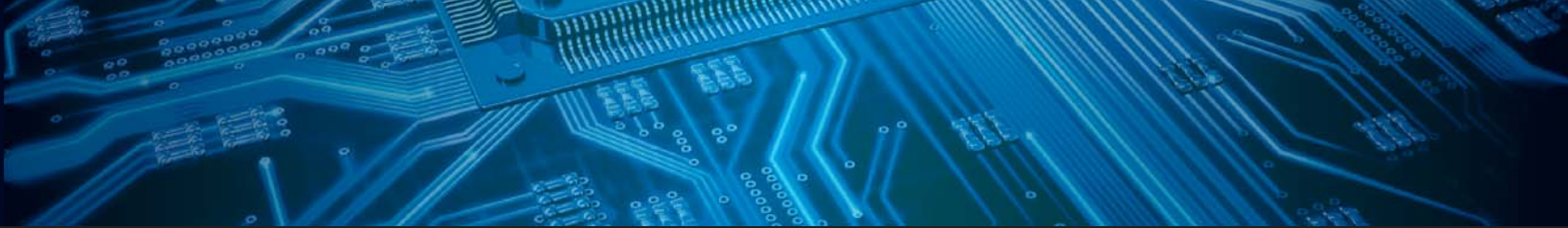
Многи провајдери нуде бесплатно складиштење садржаја у оквиру њихових сајтова, преко сопствених налога корисника. У последње време у оптицају је и опција складиштења података у такозваном „облаку“ где се нуди опција дела бесплатног складиштења података, а делом ако се ради о већим количинама уз наплату по веома повољним ценама. Та два начина можда доприносе растерећењу рачунара корисника, али је проблем безбедности и приватности података занемарен. Остаје кориснику да сам одлучи где ће, како, колико и које податке да складишти.

Звоно за узбуну

Упад у рачунар хакери могу да остваре једном од многобројних метода уплива, али и сами корисници могу допринети рањивости рачунара тиме што повуку неки од малициозних програма приликом скидања и инсталирања неке апликације. То, свакако, не треба помешати са интернет преварама којима сами корисници допринесу, најчешће приликом финансијских трансакција.

Ако приметите да сте хаковани или нападнути вирусом прво што треба урадити јесте да се покуша пронаћи узрок напада на ваш рачунар – да ли је у питању игра и забава, крађа података или финансијска корист. Свакако, треба обратити пажњу који је део система или

која је апликација нападнута. Одмах ресетујте све шифре на сервису који је нападнут и на свим осталим сервисима које користите, без обзира на то да ли су и они нападнути или не. Иначе, се препоручује повремена промена лозинки и ако нисте жртва напада. Извршите ажурирање антивирусног програма, а по потреби и замените га или инсталирајте поново, а затим извршите скенирање компјутера антивирус програмом.

Ако је дошло до губитка налога, преко провајдера или администратора сајта извршите повраћај свог корисничког налога. Повраћај се врши веома једноставно и лако или употребом сигурносних питања или слањем и-мејла администратору сајта. Након тога следи провера да ли су остављена „задња“ врата или тајни улази, како их хакери зову, а што се најлакше може извести преко подешавања филтера на налогу. Одмах након тога треба извршити промену питања и одговора за сигурносну проверу.

Уколико сте утврдили или сумњате да је мета напада био ваш рачун у банци, одмах преко кол-центра о томе

известите банку и у договору са особљем извршите блокирање рачуна и хитну промену ПИН кода, или приступне лозинке електронског банкарства. Након тога већина банака захтева долазак у банку где се изврши детаљан преглед историје рада рачуна, након чега се сагледају све последице упада. Кад год је могуће избегавајте сајтове који нуде плаћање на клик или нуде посебне картице или рачуне за интернет пословање.

Провера осталих налога на свим сервисима се подразумева, јер они могу поново довести хакера до ваших података. То је нарочито опасно преко друштвених мрежа и и-мејл налога. Ономогућите међусобно повезивање сервиса чије апликације нуде да приступате свом налогу преко првог на који се логуете, као и блокирање дозвола приступа информацијама трећим лицима које тако великодушно нуде. Ако на тај начин дозволите међусобно повезивање, искусан хакер искористиће било који налог да поново приступи вашим подацима, тако да вам претходни кораци неће дати резултате.

Дакле, свака апликација подразумева посебан налог и обавезну промену

шифре, као и повремену измену након тога, без обзира да ли је напад поново извршен или не.

Веома важан корак јесте и подела искустава са свима познаницима на друштвеним мрежама, преко електронске поште или личним контактом, па чак и јавно објављивање, чиме нападачу стављате до знања да је примећен. Тиме и упозоравате особе које су са вама у контакту да прегледају своје налоге или повезаност са вашим налозима.

И поред тога што општи закључак подразумева да на повећање сигурности у коришћењу средстава и уређаја ИКТ значајно утиче много чинилаца, може се нагласити неколико најважнијих. Њихово уважавање и коришћење правила у свакодневном раду значајно ће повећати безбедност у комуникацију мобилним телефоном, лаптопом или рачунаром. При томе треба имати у виду коришћење лиценцираних ОС и легалних надоградњи програма и апликација, коришћење и ажурирање антивирусних програма, контролу корисничких налога, периодичну промену приступних лозинки, редовну израду копије података и заштиту података – енкрипцију. ■

Војничка црква у Трећој бригади у Нишу

Духовна вертикала

У Копненој војсци последњих неколико месеци отворени су богослужбени простори у Команди, у Првој, Другој, Четвртој и Специјалној бригади, а посебну пажњу привукло је освештење војничке цркве Светог Симона монаха у Трећој бригади

Војничка црква налази се у нишкој касарни „Књаз Михаило“ и током њене изградње, реновирања и адаптације испуњени су сви услови и захтеви за привођење верског објекта намени и сврси, почев од величине цркве и простирања зграде у правцу исток-запад, па до крста, звоника, часне трпезе и потребних реликвија.

Тим Команде Треће бригаде, који је предводио помоћник команданта за подршку потпуковник Раденко Марковић, израдила је динамички план адаптације и реновирања постојеће зграде.

ТРАДИЦИЈА ВОЈНИХ ХРАМОВА

Војничка црква Светог Симона монаха у касарни „Књаз Михаило“ у Нишу наставља традицију војничких цркви и капела у Српској православној цркви и српској војсци. На улазу у Сићевачку клисуру из правца Пирота је црква Свете Петке, коју народ тог краја назива „војном црквом“, јер су је подигли официри и војници инжењеријских јединица, који су 1898. године радили на пробијању пруге и пута кроз Сићевачку клисуру.

На вест о чудотворном спасењу краља Александра Обреновића од давлења у таласима мора код Бијарица у Француској, они су одлучили да саграде цркву и на спомен-плочи записали да је подижу у знак захвалности према „Свемогућем што је очувао драгоцен живот узвишеног господара Србије“.

Инжењерци су под надзором капетана Живојина Дамјановића саградили цркву по типском пројекту Министарства грађевина, у тада преовлађујућем српско-византијском стилу, а указом краља Александра Обреновића из 1901. године „за старешину манастира војног Свете Петке“ постављен је војни свештеник Жунић. Постоји и материјални доказ који недвосмислено потврђује да је реч о војном манастиру, а то је манастирски печат на коме пише „Краљевски српски војни манастир Света Петка Иверица“.

– Некоме би се могло учинити да је пројекат реновирања и адаптирања зграде и простора за војничку цркву био лак, али требало је разрешити мноштво проблема, у чему су нам помогли и припадници Треће бригаде из гарнизона ван Ниша, Нишка епархија, општина „Пантелеј“, Дирекција за изградњу града Ниша и бројна предузећа и појединци – каже потпуковник Марковић.

Лепом изгледу војничке цркве Светог Симона монаха знатно доприноси уређен простор околу, звоник и крст, који, поред религијске и естетске вредности, има и изузетан историјски и симболични значај, јер је, као донација нишке епархије, пренет из изгореле Саборне цркве из Ниша. За архитектонска решења и уређење ентеријера одлучујућу улогу имали су архитекта Драгана Драговић и нишка епархија, која је надгледала радове и донирала иконе на иконостасу, богослужбене предмете и литературу, док су орахово дрво за иконостас обезбедили припадници 37. механизованог батаљона из Куршумлије. Монолитни камен за часну трпезу у војничкој цркви прибавили су старешине и војници прокупачког 310. инжењеријског батаљона, који су прикупили новчана средства и за радове клесара на камену.

Трећа бригада уложила је у адаптацију и реновирање објекта војничке цркве пола милиона динара, што су занемарљива средства у односу на његову укупну вредност и значај и за припаднике Бригаде и за грађане Ниша. Освештање богослужбеног простора у тој јединици уврштено је у званични програм обележавања Миланског едикта, што се поклопило и с обележавањем дана Треће бригаде.

Епископ Порфирије освештао је 7. октобра прошле године богослужбени простор. Командант Треће бригаде бригадни генерал Желимир Глишовић и остали припадници тог састава добили су Архијерејске захвалнице за „велику љубав према својој цркви, нарочито посведочену при обнови и реконструкцији Храма преподобног Симона монаха у касарни ‘Књаз Михаило’ у Нишу“. ■

3. МИЛАДИНОВИЋ

Војне параде

Ми дижемо чело и

Војна парада представља свечану поворку свих видова војске, заједно или посебно, ради приказивања снаге, обучености и дисциплине јединица

У Краљевини Србији, Указом од 14. марта 1884, прописано је да се „општенародни празници и државне светковине прослављају у целој земљи, где има војске, уобичајеним церемонијалом и војничком парадом“. Одржавале су се на дан пуковских слава и поводом додељивања почасних назива батаљонима. Такође, одржаване су непосредно пре почетка рата и на бојиштима за време ратног стања. Успостављањем мира, победничке војске прослављале су тријумф великом војном парадом, уз корачнице или маршеве, музичка дела која прате организовани корак.

Припадници Народноослободилачке војске Југославије одржавали су војне параде од 1941. до 1945. године. Изводили су их као смотре јединица или прославе поводом обележавања значајних догађаја. Први већи дефиле у послератном периоду одржан је на Бањици 27. октобра 1944, седам дана после уласка партизана у Београд. Постројене

јединице 1. пролетерског корпуса поздравиле су врховног команданта Јосипа Броза Тита, а после завршене смотре и одржаног говора извеле су свечани дефиле.

Стројеви корак и аеро-митинг

Прве масовније параде Југословенске народне армије одржане су 1. маја 1945. у Београду, Крагујевцу, Нишу, Новом Саду, Сплиту и Сарајеву. Наредне две године војне параде одржаване су у свим већим гарнизонима поводом обележавања Дана победе – 9. маја, затим Дана Републике – 29. новембра и Дана Армије – 22. децембра. Касније, парадом је обележаван само први дан маја у главним градовима република, а од 1957. године одржавају се једино у Београду. „Првомајска парада“ организована је у оквиру прославе међународног празника рада и у њој су учество-

вале војне јединице, спортске, политичке и бројне друштвене организације.

Честе параде укинута су 1965. године и тада је одређено да се одржавају сваке пете године, поводом Дана победе. У наредне две деценије одржано је само неколико – 1970, 1975. и 1985. године у Београду поводом обележавања победе над фашизмом, 1971. године у Карловцу у част завршетка маневра „Слобода 71“, а 1972. године одржан је свечани дефиле Југословенске ратне морнарице поводом здружене тактичке вежбе „Подгора 72“.

Прва војна парада без присуства врховног команданта маршала Тита, а последња организована у СФРЈ, одржана је 9. маја 1985. у Београду. На парадни је учествовало 6.690 припадника ЈНА, Територијалне одбране, Милиције и Цивилне заштите. Том приликом извршена је смотра оружаних снага пред највишим државним званичницима и председником Председништва СФРЈ Веселином Ђурановићем. Командант параде био је генерал-потпуковник Здравко Димић. Парадни поредак бројао је десет ешелона, а одржана је и изложба наоружања и војне опреме на Ушћу. Манифестација је коштала 450.000.000 тадашњих динара.

Ванредне војне параде одржаване су у част страних државника који су долазили у посету Југославији – прире-

ђене су у част етиопијског цара Хајла Селасија, председника Турске Целала Бајара, председника владе Краљевине Бурме У Нуа, председника владе Индије Џавахарлала Нехруа, грчког краља Павла и председника Египта Гамал Абдел Насера.

У данашњој Србији постоје традиционалне манифестације којима се обележавају битни датуми за Војску Србије. То су Дан Војске и промоција најмлађих потпоручника.

Свечаност поводом завршетка школовања кадета Војне академије одржава се друге суботе у септембру, испред Дома Народне скупштине у Београду. Према протоколу, председник Републике уручује сабље тројници најбољих у рангу, а најуспешнијим кадетима видова Копнене војске и Ваздухопловства и противваздухопловне одбране пиштоље с посветом уручује министар одбране. У програму манифестације учествује и авијација наше војске, а свечаност увеличавају егзерцир Гарде и музички програм Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички“ и Репрезентативног оркестра Гарде.

Звуци стројевог корака и мелодије војне музике одјекивали су ове године на ужичком Тргу партизана, на коме је одржана централна свечаност поводом обележавања 23. априла – Дана Војске Србије, у знак сећања на почетак Другог српског устанка. Пред неколико хиљада окупљених

крочимо смело...

Ужичана, после почасне артиљеријске паљбе и дочека државне заставе, приказане су способности припадника Војске. У свечаном дефилеу јединица смењивали су се пешадијски и моторизовани ешелони.

Представе јединства и моћи

Параде се у свету углавном организују поводом прославе националних празника. Поједине државе свечано не прослављају значајне датуме за нацију, а неколико патриотских држава помпезним прославама славе рођендане врховних вођа.

У енглеској ратној морнарици параде су одржаване углавном крајем 16. века, када су адмиралу одавали почаст паљбом топова, постројавањем посаде и узвикивањем поздрава, уз звук бродских пиштаљки. Највећа флотна парада после Другог светског рата одржана је приликом крунисања британске краљице. Последња велика манифестација тог типа одржана је поводом „дијамантске годишњице“ краљице Елизабете II, односно 60 година од доласка на британски трон. Испред краљичиног замка одржана је војна парада у којој је учествовало више од 2.000 војника и 78 летелица, међу којима су били и авиони из Другог светског рата. Најважнији део јубиларне манифестације одиграо се на реци Темзи, када је велика регата од 1.000 бродова, свих облика и величина, пловила низводно кроз центар Лондона. Флота је пратила брод с краљицом, њеним супругом принцом Филипом и осталим члановима краљевске породице.

У Француској је временом парада постала церемонијал која изводи Гарда и представља смотру јединица одређених за почаст, затим збор војних трупа за дефиле и скуп јединица гарнизона пред којима нешто треба прочитати или извршити пресуду војног суда. На рођендан Наполеона Бонапарте 15. августа 1804. у Булоњском логору одржана је велика

ПАРАДА ПОВОДОМ ПОБЕДЕ НАД ФАШИЗМОМ

Најпознатија у новијој историји Русије јесте Парада победе у Москви, одржана 24. јуна 1945. у част победе над фашизмом. Свечаност је организовала Црвена армија, а одржавање је 22. јуна наредио врховни заповедник Оружаних снага СССР-а и маршал Совјетског Савеза Јосиф Висарионович Стаљин.

У Наредби пише: „За обележавање победе над Немачком у Великом отаџбинском рату, наређујем Параду победе у којој ће учествовати трупе армије, морнарице и Московског гарнизона, 24. јуна 1945, на московском Црвеном тргу. Марширање ће извршити јединице са свих фронтава, регимента Народног комесаријата за народну одбрану, Совјетска морнарица, војне академије, школе и трупе Московског гарнизона и Војне области. Мој заменик, маршал Совјетског Савеза Георгиј Жуков, биће командант параде. Маршал Константин Рокосовски лично ће да заповеда Парадом победе. Генерал-пуковнику Павелу Артемијеву поверавам припреме и надгледање организовања Параде, у складу с његовим могућностима као командујућег генерала Московске војне области и командујућег официра у заповедништву над Московским градским гарнизонам.“

Тријумфално славље одржано је месец дана после пораза нацистичке војске. Један од основних садржаја Параде био је пролазак колоне војних возила Црвене армије, а најупечатљивији део одиграо се на крају – када су совјетски војници носили заплећене нацистичке заставе, које су потом бацили.

парада на којој су војници и цивили добијали одликовање Легија части. У данашњој Француској свечаности се одржавају поводом националног празника Дана Бастиље, 14. јула, датума када је 1789. године народ упао у затвор у Паризу, што је означило почетак Француске револуције. Традиционално, церемонија на Јелисејским пољима почиње уз гајде и звуке француске националне химне. У војном дефилеу учествује неколико хиљада припадника француске војске, уз стотине возила, авиона и хеликоптера.

Свечана парада у престоници Италије одржава се 2. јуна у знак сећања на 1946. годину, када је народ изгласао Републику на референдуму. Пре три године тај дан поклопио се с прославом 150 година од уједињења Италије. Основни део програма била је војна парада одржана у центру Рима, пред око 20.000 људи. Парадирала је почасна стража председника државе, војници у униформама из разних епоха италијанске војске, као и претходници италијанске краљевске војске. Авиони италијанског ратног ваздухопловства летели су и остављали траг у бојама националне заставе.

Дан победе над фашизмом Русија прославља сваког 9. маја у Москви великом парадом која почиње наступом војног оркестра. Прошле године на Црвеном тргу одржана је 139. војна парада у којој је учествовало више од 11.000 војника и официра, затим студенти војних академија, оклопна возила, авиони и хеликоптери руских оружаних снага који су надлетали Црвени трг у 17 групација. Дефиле је организовао руски министар одбране Сергеј Шојгу, који је из отворене лимузине поздрављао војнике и официре.

Најмногљуднија земља, првог дана октобра, свечано обележава датум проглашења Народне Републике Кине. У главном граду, 2009. године, организована је велика војна парада поводом 60 година од оснивања Републике. Приказано је најмодерније наоружање, а занимљиво је да је ватромет, који је 30 минута означавао крај службене церемоније, био двоструко већи од оног на отварању Олимпијских игара у Пекингу. Уочи свечаности улице су биле облепљене обавештењима и упозорењима, али и „склоњени они које није лепо видети на таквој свечаности“, односно бескућници. Кинеске власти су посебним летелицама очистиле небо од облака над Пекингом и тако осигурале лепо време. У представи моћи и јединства учествовало је око 100.000 одраслих и 80.000 ученика, који су плакатима и плесом приказивали догађаје о историји државе.

Повод за војну параду у главном граду Северне Кореје, пре две године у фебруару, било је 70 година од рођења Ким Џонг Ила, оца актуелног севернокорејског вође Ким Џонг Уна. Војска је одржала параду и на тај начин показала оданост вођи нације. Парада је одржана уз ватромет и балоне, а обележавање рођендана названо је „Дан сјајне звезде“.

Војска и полиција Индије приређују једну од најспектакуларнијих парада на свету. Униформама, маршевима и занимљивим акробацијама одушевљавају присутне. Велика парада безбедносних снага Индије одржава се у Њу Делхију 26. јануара, на дан када је донет индијски демократски устав. Свечаности присуствује државни врх Индије, дипломатски кор и државници из региона. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ

ET

Напаћена зе

1. мај 2014.

Мља

АВГАНИСТАН — ДВАНАЕСТ ГОДИНА РАТОВАЊА

Исламска Република Авганистан, земља југозападне Азије, дом је разних народа, култура и религија и поприште многих војних похода и ратних кампања. Његову територију газиле су трупе Александра Великог и хорде Чингис Кана. За њу су се борили Персијанци, Арапи и Хиндуси, а у новије време на њеној територији укрштају се стратегијски и економски циљеви европских империјалних сила, Велике Британије, царске и совјетске Русије и експанзионистичке Америке.

Пише др Тодор МИРКОВИЋ

Крајем 18. и на почетку 19. века Британци су, консолидујући своје поседе на Индијском потконтиненту, покушали да се прошире и на југоисточне делове Авганистана. У исто време Руси су се ширили према југу и истоку, угрожавајући британске интересе. Тако су се две европске империјалне силе надметале у борбама за Авганистан, свргавању и постављању владара и мешању у послове преосталих независних држава у региону, што је означено као „Велика игра“.

У том процесу Велика Британија је, дејствима из Индије, покушала да освоји читав Авганистан и успостави марионетску владу, која ће служити њеним економским интересима. Британци су у свом походу наишли на жесток отпор који се претворио у први Англо-авганистански рат (1839–1842), у којем су Британци претрпели тешке губитке. Међутим, надметање између империјалне Британије и царске Русије за престиж у Авганистану је настављено. Успостављање руског дипломатског представништва у Кабулу било је повод за нови покушај Британаца да освоје власт у Авганистану и за почетак другог Англо-авганистанског рата, у којем су Британци успели да 1878–1881. године успоставе нову ма-

рионетску владу и преузму вођење спољних послова све до 1919. године.

НОВИ УЧЕСНИЦИ У ВЕЛИКОЈ ИГРИ

Међутим, под утицајем Болшевичке револуције 1917. године, Авганистаном се ширио талас нових стремљења и нових хтења. Краљ Аманулах са Лењином потписује Уговор о пријатељству, што је водило трећем Англо-авганистанском рату 1919. године, који Велика Британија губи, Авганистану признаје готово пуну независност и повлачи се са његове територије.

Повлачење Британаца није довело до сређивања унутрашњих прилика, модернизације и напретка Авганистана. Народ, а пре свега племенске вође, нису били задовољни владавином краља Аманулаха, који је 1929. присиљен да абдицира. Уследиле су нове побуне и смене на власти кроз које је совјетски утицај јачао. А 1933. године на власт је ступио Захир Шах, који је доношењем новог устава покренуо модернизацију земље, али је истовремено створио многе противнике међу верским фанатичима. Његов рођак и бивши премијер, Мохамед Дауд Кан, уз подршку просовјетске Народне Демократске Партије Авганистана, извршио је војни пуч 1973. и формирао републичку владу.

Покушавајући да спроведе крупне друштвене реформе, влада пре-

дседника Дауда наишла је на снажан отпор вођа верских група, који ускоро прераста у оружани устанак дубоко религиозног становништва у неколико руралних подручја. Совјетска војна и економска помоћ није била довољна за опстанак владе у Кабулу, па је СССР децембра 1979. године прибегао војној интервенцији. У таквим условима, САД заузимају активнији став са изразитом наклоношћу према противницима совјетског присуства у Авганистану и власти у Кабулу.

Главну улогу у томе преузима Централна обавештајна агенција (ЦИА), која организује обуку муџахедина, опрема их и упућује у борбу. На том плану добија помоћ и подршку Саудијске Арабије и Уједињених Арап-

Авганистан је изразито планинска земља. Највећи планински ланац је Хинду Куш са врхом Тирач Мир 7.725 метара. Површина је 547.500 квадратних километара, по величини 41. земља у свету. Има 28.395.716 становника (Паштуни 42 посто, Таџици 27, Узбеци 9, остали 17 процената). Вера је ислам, претежно сунитске деноминације.

ских Емирата, из чијих се буџета, као и из америчког, у Авганистан сливају милијарде долара са конкретном наменом – пораз Совјета и комунизма у Авганистану.

Уз моралну подршку и издашну материјалну помоћ ЦИА и других центара финансијске моћи, у Авганистану су се нашле вође екстремних фундаменталистичких група, који су окупљали своје следбенике, органи-

зовали их, припремали и обучавали за борбу против совјетских снага и „неверника“, укључујући злогласну Ал Каиду и њеног вођу Осаму бин Ладена.

У немогућности да успостави и одржи контролу над пространом територијом Авганистана и због осетних губитака (близу 15.000 погинулих војника), неуних десет година касније (1988–1989), Совјети су напу-

стили бојно поље. ЦИА је обавила део свог посла, али ни САД нису успеле да у Авганистану успоставе стабилну и одану владу.

НЕСРЕБЕНА ЗЕМЉА

У земљи је настао хаос, а 1992–1993. извршена је смена власти. Уместо прокомунистичког Наџибулаха, постављен је Рабани,

који није могао да изађе на крај са међусобно несложним племенским и верским вођама. Током 1994. године у Авганистану се појављују Талибани, до тада мало позната фракција муџахедина, пореклом претежно од Паштуна, који овом приликом себе идентификују као верске ученике. Из Пакистана они се брзо шире према Кабулу, започињући нови авганистански грађански рат. На том путу, запоседају поједине градове и успостављају власт у њима, а 1996. године освајају Кабул и успостављају власт, исламски фундаменталистички поредак.

Њиховим успесима у борби против остатака поражене власти у великој мери погодују сукоби између бивших противсовјетских муџахедина, чиме унутрашњи сукоби још више добијају карактер грађанског рата. Неке угледне личности, Рабани, Масуд, Достам и други, повлаче се на север у Северну алијансу, противталибански савез етничких Узбека, који није имао значајнији успех у борби против талибанске власти.

Територија Авганистана и дела Пакистана послужила је и за обуку разних фундаменталистичких и терористичких група, укључујући најекстремнију и најмоћнију Ал Каиду. Пошто њен вођа Осам бин Ладен није наишао на разумевања и подршку Саудијске Арабије и Судана поново се вратио у Авганистан, где је наставио да окупља нове саборце, припрема их и обучава за терористичке акције и операције, које ће касније предузети првенствено на америчке циљеве изван САД, а затим и у самим Сједињеним Америчким Државама.

Амбасаде САД у Кенији и Танзанији постају објекти терористичких напада Ал Каиде 1998, а амерички ратни брод „Коул“ у Јемену 2000. године. Највећи и најразорнији терористички напад икада предузет је изведен на главне привредне и војне објекту у самом центру Сједињених Америчких Држава, 11. септембра 2001. године. У одговору на тај напад САД су предузеле антитерористички рат који још траје.

ОПЕРАЦИЈА „ТРАЈНА СЛОБОДА“

Сједињене Америчке Државе су процениле да је терористички напад организовала и извела Ал Каида која је деловала и са територије Авганистана. Затражила је од талибанске владе да одмах ухвати и изручи њеног вођу, Осаму бин Ладена, што је она одбила. Непун месец дана после терористичког напада, 7. октобра 2001. године, САД су предузеле операцију „Трајна слобода“ ради хватања или убиства Осаме бин Ладена, разбијања његове терористичке организације и свргавања талибанске владе која је пружала уточиште Ал Каиди. Операција је почела нападима снага САД на Кабул, Кандахар и друге градове које су држали Талибани. После непуних месеца дана, талибанска влада је свргнута и проглашена Исламска Република Авганистан, на челу са председником Хамидом Карзаием.

Почетком децембра снаге САД предузеле су прву велику војну операцију „Тора Бора“, напад из ваздуха и са копна на склоништа и терене за обуку Ал Каиде, операцију која је више пута понављана али без значајнијих резултата. Тора Бора је планинско подручје идеално за герилско ратовање. За време совјетске интервенције туда су муџахедини из Пакистана упадали у Авганистан, задавали ударце Совјетима, а потом прелазили у Пакистан. Сличну тактику користе

припадници Ал Каиде у борби против Американаца.

Амерички рат у Авганистану убрзо је интернационализован, а 22. децембра 2001. године Савет безбедности Уједињених Нација једногласно је донео Резолуцију 1386, којом се одобрава формирања Међународних снага за помоћ – ISAF, ради помоћи авганистанској влади у обезбеђењу Кабула и околних провинција. У даљем развоју ситуације Савет безбедности УН донео је још неколико резолуција,

тај број је повећан на око 10.000 из 30 земаља. На самиту НАТО августа 2005. године одлучено је да се прошире зоне операција и међународне снаге повећају од 10.000 на 20.000 људи.

Што се америчких снага тиче, оне су до краја 2007. године повећане на око 30.000 припадника, али ситуација на терену од 2008. постаје веома критична за ISAF. У извештају поднетом америчком Конгресу јануара 2009. године о стању безбедности и стабилности у Авганистану, наводи се да је безбедносна ситуација у многим пределима Авганистана значајно погоршана. У периоду пролеће-лето 2008. побуњеничке снаге испоиле су највећу активност. Насиље је највеће на југу (историјско средиште Талибана) и на истоку земље, где је најосетљивије питање прелазака границе. У поменутом извештају наводи се да су губици међународних снага значајно повећани, а да Талибани почињу да добијају симпатије народа и да се убацују у снаге безбедности (армију и полицију) Авганистана.

У то време у Авганистану је било више од 100.000 припадника ISAF из 46 земаља: 68.000 америчких и 32.000 из земаља чланица НАТО, партнерских и других земаља. Руководства САД и НАТО одговор на повећане активности Талибана потражили су убрзаним јачањем међународних снага, тако да су у року од непуне две године снаге САД повећане на нешто више од 100.000, а осталих земаља учесница на око 46.000. Тако ојачане међународне снаге предузеле су опсежну офанзиву против побуњеничких снага, али без значајнијих резултата.

Подморнички специјалци ратне морнарице САД извршили су 2. маја 2011. препад и ликвидирали бин Ладена у његовом склоништу у Аболабаду у Пакистану, што је од стране САД означено као највећи успех од почетка ангажовања у антитерористичком рату. Убрзо после тога САД и НАТО су усвојили „стратегију“ изласка из Авганистана, а Уједињене нације су дале подршку наставку започетог процеса преговарања између владе у Кабулу и талибанских вођа. САД и НАТО су усвојили план повлачења својих снага и постепеног преношења одговорности за безбедност земље на домаћу власт и безбедносне снаге. ■

ЈАЧАЊЕ МЕЂУНАРОДНИХ СНАГА

Отпочињањем антитерористичког рата, САД су вероватно очекивале да ће тај рат релативно брзо и лако окончати, разбити националне и међународне терористичке организације, а њихове вође похватати. У ту сврху ослониле су се првенствено на ваздухопловне снаге, снаге специјалне намене и на обавештајно-диверзантске акције и операције. Међутим, стварност на бојишту се показала другачијом. Развој ситуације захтевао је систематско и дуготрајно јачање међународних снага. У том погледу могу се уочити три фазе у три временска периода. У првој фази, од 2002. до 2008. године, систематски јачају међународне снаге. У другој, од 2008. до 2011, САД повећавају своје снаге и покушавају убрзано оспособљавање авганистанских снага безбедности да преузму водећу улогу у борби и реконструкција система командовања и руковођења међународним снагама. У трећој фази, од 2012. године, почиње повлачења снага САД и НАТО из Авганистана и преношење одговорности за безбедност земље на владу у Кабулу и њене снаге безбедност (армија и полиција), уз саветодавну и материјалну помоћ САД и НАТО.

У првих неколико месеци војног ангажовања, САД су у Авганистану имале око 15.000 припадника ваздухопловних и копнених снага. После доношења Резолуције СБ УН бр. 1386 у Авганистан су почеле да пристижи контингенти других земаља НАТО и партнерских земаља. Крајем 2002. године у Авганистану је, не рачунајући снаге САД, било око 8.000 војника из више од 20 земаља, а до краја 2004.

од којих је посебно значајна Резолуција 1519 од 3. октобра 2003. године, којом се одобрава ангажовање међународних снага на читавој територији Авганистана. На предлог Северноатлантског савеза, снаге ISAF су 8. марта 2003. године стављене под команду НАТО, односно заједничку команду свих страних трупа у Авганистану.

Талибани се повлаче у планине и друга рурална подручја, организују се и почињу да воде герилску борбу. Тако САД и НАТО у Авганистану, поред антитерористичког рата воде још један, антигерилски, односно противустанички рат, како се у америчкој војној терминологији тај рат означава.

Кадетски покрет Русије – некад и сад

Поверење у интернатски облик школовања

Постоје разлике између некадашњих и садашњих кадетских школа. Данас су оне реформисане – више подсећају на европске интернате, него на полигоне за обуку будућих официра. Као и раније, одликује их квалитетно образовање, дисциплина и ношење униформе. У Руској Федерацији тренутно има више од 100 таквих установа, што није довољно у поређењу са огромним интересовањем младих. Према речима Бориса Јордана, оснивача Руског кадетског фонда, њихов систем кадетског образовања данас је међу најбољима у свету. Уређен је по војним стандардима и нуди обуку из садржаја рада полиције, противпожарних служби, авијације. Школовање траје од једне до пет година, у зависности од избора кадета.

Пише Варвара МАЛЕТИЋ

Прву кадетску школу основала је 1731. године царица Ана у Санкт Петербургу, у доба Руске империје. Ни после скоро три века тај традиционални систем школовања није изгубио значај. Његов циљ је изградња система духовно-моралног и грађанско-патриотског васпитања деце и младих – *more majorum*. Примењује се у Русији и Француској.

У прошлости су кадетске школе углавном похађала деца без родитеља, слабијег социјалног статуса или деца војних лица. Данас су кадети деца из различитих слојева становништва. Кадетски корпус је војна школа за дечаке узраста од 8 до 15 година, који се припремају да постану официри. Сви инструктори имају војни чин, подучавају из најразличитијих области, укључујући и програм војне припреме.

Историја кадетског „покрета“ дуга је скоро 300 година. Контекст времена, историјских и државних промена, одражавао се и на покрет. Мењала га је свака револуција. За време Октобарске револуције и руског грађанског рата 1917–1923. кадети су називани и „бели антибољшевици“, а после Октобарске револуције, 1917. године, све кадетске школе су затворене. Многи њихови питомци и дипломци били су противници со-

вјетске власти, те су емигрирали из Русије. Велики број отишао је у Сједињене Америчке Државе, Канаду, Аргентину и Аустралију, али и у западне земље и Краљевину Југославију.

После рата, совјетска влада погубила је или затворила све преживеле кадете у сибирске логоре у Гулагу и осудила их на ропски рад. Петнаест година касније, према Александру Солжењичину, „нико није остао жив и слободан у СССР”. Током Другог светског рата одређени број „белих” емигрантских кадета придружио се руском корпусу.

После Другог светског рата у Сједињеним Америчким Државама, Канади, Аргентини и Аустралији уследио је низ активности и покушај реарфирмације покрета – формирају се кадетска удружења, штампају новине, оснивају фондације... Треба напоменути да је Cadet Roll Call, „бели” емигрантски кадетски часопис, на територији Америке основан још 1950. године.

Напуштајући матицу, велики број кадета дошао је у Краљевину Ју-

гославију и ту наставио живот. По доласку у Србију формирали су кадетски корпус у Белој Цркви, где су добили патронат краља Александра Првог, који је и сам био дипломац кадетског корпуса у Санкт Петербургу.

Кадетски покрет данас

У модерној Русији, после пада СССР-а, идеје кадетског покрета поново су „оживеле”, те је почетком деведесетих година прошлог века ка-

детски корпус поново успостављен. Прва таква школа основана је на југу Русије, у Новочеркаску, „престоници” донских козака.

Постоје велике разлике између некадашњих и садашњих кадетских школа. Данас су оне реформисане – више подсећају на европске интернате, него на полигоне за обуку будућих официра. Као и раније, одликује их квалитетно образовање, дисциплина и ношење униформе. У Руској Федерацији тренутно има више од 100 таквих установа, што није довољно у поређењу са огромним интересовањем

ШИРОКО ОБРАЗОВАЊЕ

Основни циљ кадетских школа јесте интелектуални, физички, морални и духовни развој кадета, као и њихова припрема за успешан живот у друштву. Каже се и да се у кадетским школама млади припремају да служе домовини у области цивилног или војног сектора, као и у службама за спровођење закона (јавним сервисима), односно општим службама.

Међу предметима који се изучавају у кадетским школама су: руски и енглески језик, математика, информатика, физика, хемија, биологија и географија, историја и социологија, безбедност и заштита.

младих. Према речима Бориса Јордана, оснивача Руског кадетског фонда, данас је њихов систем кадетског образовања међу најбољима у свету. Уређен је по војним стандардима и нуди обуку из садржаја рада полиције, противпожарних служби, авијације. Школовање траје од једне до пет година, што зависи од избора кадета. Кадетска школа „Суворов“ уписује се с 11 или 12 година старости.

У свакој од кадетских школа у Русији кадети бесплатно добијају књиге и униформе. Настава и рад одвијају се у групама до 25 дечака или девојчица. За кадете дан почиње у осам часова ујутру и траје до шест поподне. Поједине школе су интернатског типа, док су неке изборне, односно похађају се уз редовно школовање. У таквим школама ученици после наставе одлазе кућама, док кадети смештени у интернату на то имају право викендом и за празнике.

Упис у кадетску школу дозвољен је свим ученицима после петог разреда (11 или 12 година). Пријављују их родитељи или стараоци. Прили-

ком уписа полажу тест из руског језика и математике, и прилажу лекарско уверење. Ученици достављају и извод из матичне књиге рођених, као и документ о држављанству. Они који имају кривични досије, без обзира на

врсту оптужбе, као и лица која немају здравствени картон, не могу се уписати у кадетску школу. Иако право уписа имају и избеглице, емигранти и страни држављани, у пракси се то тешко остварује

РУСКИ КАДЕТИ У ЈУГОСЛАВИЈИ

После Октобарске револуције многобројни кадетски корпуси наставили су рад у Краљевини Југославији. Кијевски кадетски корпус је, на пример, с делом Полоцког корпуса евакуисан из Одесе у Сарајево, где је 1920. формиран Мешовити кадетски корпус. Петровски – Полтавски кадетски корпус био је евакуисан на Крим, заједно с Владикаваским кадетским корпусом, и тамо спојен у Кримски кадетски корпус, евакуисан 1920. у Стрнишће, а 1922. у Белу Цркву.

Део Донског кадетског корпуса премештен је 1920. из Новоросијска у град Измаил на Суецком каналу, где су га Енглези на путу за Бугарску 1922. распустили. Други његов део је из Јевпаторија евакуисан у Цариград, а затим у Стрнишће, па 1922. у Билећу, а 1926. у Горажде, да би се 1933. године и он преместио у Белу Цркву.

Сибирски и Хабаровски кадетски корпус евакуисани су из Владивостока у Сплит 1925. године, а одатле преко Стрнишћа у Белу Цркву. О недаћама и тешким условима који су у то време владали говори и податак да је из Владивостока кренуло око 900 кадета, а да их је у Сплит стигло само 250.

Кадетски корпус Први Руски Великог Кнеза Константина Константиновича основан је спајањем три корпуса премештена из Сарајева, Билеће и Горажда у Белу Цркву 1929. године. Био је то једини сачувани кадетски корпус у изгнанству, наследник некадашње славе и традиције 30 кадетских корпуса.

Посебна пажња посвећује се безбедности школских објеката, терена и територије око школе. У „Суворовском“ се посебно поносе системима за аутоматску дојаву пожара и евакуацију и системима за радио праћење и извештавање (полиција, цивилна заштита и ванредне ситуације, ватрогасци, хитна помоћ).

После деветог разреда кадети у настави и на ваннаставним активностима изучавају садржаје из области безбедности, коју полажу на теоријским и практичним испитима две године касније, после једанаестог разреда. Нарочито негују културу међународних односа, поштовање и толеранцију, а изучавају и вештине деловања у ванредним ситуацијама. Уче и о антитерористичкој заштити, личној и колективној безбедности, одговорности за индивидуалну и колективну сигурност деце...

Родитељи или стараоци, који и дају пристанак за упис деце у школу, могу утицати на планове рада школе ангажовањем у родитељским одбори-

ма. Обавезно присуствују састанцима савета школе и брину о заштити права деце. Сваки родитељ има и обавезу да помогне свом детету у ваннаставним активностима, као и да поштује правила школе и њене представнике.

После завршене кадетске школе млади могу наставити образовање на универзитету, ангажовати се у раду појединих војних служби или се послати. Дипломирани кадети најчешће уписују неки од војних факултета, као и училишта полиције, авијације или поморску академију.

Расте популарност покрета

Кадети у школи добијају одговарајућу медицинску и психолошку подршку. Свакодневно се припремају и за деловање у ванредним ситуацијама. Припреме обављају путем различитих обука, најчешће по моделу „играња улога“.

У школама се негује културни идентитет ученика, као и здрави стилови живота. Грађанско образовање учи их поштовању људских права и слобода, љубави према земљи, породици, те очувању животне средине. У појединим школама у ваннаставно време кадети се ангажују у многобројним техничким групама, клубовима, похађају курсеве рачунара, а нису им ускраћени ни одласци у школско позориште, дискотеку...

Обавезе сваког кадета и професора строго су дефинисане. Кадети се морају понашати у складу с прописима школе, поштовати права и достојанство другова, наставника и осталих запослених у установи, морају имати савестан однос према учењу и прецизност у раду с образовним средствима и осталом имовином школе.

У кадетској школи забрањено је насиље, пренос или коришћење оружја, употреба алкохола, дувана, отровних или опојних средстава. Такође је строго забрањено изостајање с тренинга, коришћење предмета или супстанци које могу довести до експлозије или пожара, употреба физичке силе, застрашивање или уцене, као и било какво обављање радњи које подразумевају опасне последице по друге. Строга дисциплина карактерише већину кадетских школа. На многобројна правила која кадети поштују надовезују се и ред у животу и окружењу, тих и сталоженог говор, уредност одела, униформе, спаваће собе...

Неколико година уназад кадетске школе постале су веома популарне, а школа „Суворов“ једна је од најпознатијих. У Санкт Петербургу постоје две кадетске школе – „Суворов“ и „Нахимовская“, поморска кадетска школа. Општине финансирају школовање кадета, а по завршетку студија нуде запослење у трајању од пет година које се касније може наставити. Родитељи се све чешће одлучују да своју децу упишу у школе и универзитете таквог типа. Принципи школовања и живота нуде безбеднију и сигурнију садашњост и будућност у градовима оптерећеним насиљем, дрогом... Професори су свесни тих чињеница, па од кадета траже да строго поштују правила кадетског живота. ■

ШКОЛА У БЕЛОЈ ЦРКВИ

Важно је напоменути значај постојања корпуса и школе у Белој Цркви, као једине која је постојала и радила ван територије Русије. Редовну васпитнообразовну делатност корпус је због априлског рата прекинуо 1941. године. По добијању сагласности окупационих власти, у фебруару 1942. наставио је рад, али у отежаним условима.

Друго прогонство корпус је доживео у септембру 1944. године. Осамдесет кадета који су у њему остали, заједно са директором, носећи црквене и војноисторијске реликвије, напустило је Белу Цркву и возом се преко Мађарске упутило у Чехословачку. У градићу Егер, крајем септембра исте године, корпус је расформиран.

Корпус у Белој Цркви пружио је осмогодишње и средње образовање и васпитање стотинама младих људи тих тешких година средином 20. века. Таква след догађаја историчари објашњавају разумевањем националне несреће и осећањима која су између руског и српског народа постојала вековима. Велике заслуге за то има и краљ Александар Ујединитељ, који је и сам био кадет Пажеског корпуса у Санкт Петербургу, основаног 1802. године.

У Белој Цркви постојала је школа, сала за вежбање и концерте, као и кадетски интернат. По доласку у Србију један број руских кадета нашао је и друго, цивилно запослење. Занати које су поред обавезних предмета и војних обука кадети учили, добро су дошли у ратним годинама.

Бела Црква и данас чува сећање на те дане – остала је стара зграда корпуса, трг посвећен руским кадетима, као и стара црква и гробље исељеника. Породица Кастељанов, која и даље живи у том војвођанском месту, сачувала је артефакте исељеничког кадетског живота и основала музеј – спомен-собу коју посетиоци града радо обилазе. И Висока техничка школа струковних студија из Новог Сада сарађује с Универзитетом за ванредне ситуација МЧС из Санкт Петербурга.

Концерт у Дому Војске

„Наша деца“ ПЕТИ

На традиционалном, петом по реду концерту „Наша деца“, 15. априла у Дому Војске Србије, у пратњи Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички“ своје музичко умеће приказала деца припадника Министарства одбране и Војске Србије.

Догађају, организованом поводом Дана Војске Србије, који је још једном привукао велику пажњу љубитеља музике, присуствовали су државни секретар Зоран Ђорђевић, помоћници министра одбране, чланови Колегијума начелника Генералштаба, родитељи учесника и многобројна публика.

После теме из „Пинк Пантера“ Хенрија Манцинија, уводне нумере коју је извео ансамбл „Станислав Бинички“, којим је дириговао Павле Медаковић, пред публику је изашао једанаестогодишњи Лука Тутуновић из Београда, ученик 3. разреда ниже музичке школе, који је на клавиру одсвирао Диабелијеву „Сонатину“, а аплаузе су заслужиле

и две ученице панчевачке Музичке школе „Јован Бандур“, десетогодишња Тара Стојчевски и годину дана старија Елизабета Јагица. Прва својом „Успаванком за куцу“ коју је извела на харфи, а друга, песмом „Маштарија“, једном од

ЛЕПА ТРАДИЦИЈА

Говорећи о утисцима после концерта, државни секретар Зоран Ђорђевић истакао је да концерт лепа традиција за коју се нада да ће бити настављена.

Алекса Јелић и Ана Кокић изразили су задовољство што су били учесници „дивне вечери“ и подвукли да им је част што су наступали у пратњи Уметничког ансамбла „Станислав Бинички“.

И ове године жири је имао веома тежак посао да од више од седамдесет пријављених младих уметника одабере шеснаест који су наступили на концерту „Наша деца“.

ПУТ ПРЕД ПУБЛИКОМ

нумера са њеног недавно објављеног CD-а, на коме је за део песама сама писала текст.

„Напред хришћански војници“, познату Суливанову композицију, извеле су флаутисткиње, ученице београдске ниже музичке школе „Станислав Бинички“ Кристина Стевановић, Татјана Лалић и Татјана Дедић, популарно назване „Трио перспектива“, док су брат и сестра Вук и Јована Јањић из Београда, на виолини и клавиру одсвирали „Игру“ Наталије Бакланове. Публици се у овом блоку представио и млади пијаниста, Ваљевац Никола Тодоровић, Шопеновом композицијом „Фантази емпромпти“.

Једанаестогодишња Исидора Стоиљковић из Београда разгалила је присутне песмом „Оро“ Јелене Томашевић, а у добром расположењу их задржала и нешто старија ученица 1. разреда 13. Београдске гимназије, Јована Мрдак, која је у пратњи естрадног оркестра, отпевала „Get fire to the gain“. У овом блоку „популарне“ музике Никола Ђорђевић је уз подршку свог професора Николе Вујичића, одсвирао „Them for young lovers“ од Шедоуса. Млади Београђанин напунио је 13 година, па је то била прилика за честитке на отвореној сцени.

Последњи блок концерта обележили су гудачи и флаута. Отворила га је десетогодишња Сташа Петраш из Београда, ученица Музичке школе „Петар Коњовић“. Оркестром је дириговао њен деда, својевремено начелник Музичке службе ЈНА, пензионисани пуковник Михаило Петраш. Шеснаестогодишња виолисткиња краљевачке Музичке школе „Мокрањац“, Марина Деновић извела је „Низамски растанак“, док је њена суграђанка Марија Чоловић одсвирала 1. став Вивалдијевог „Пролећа“.

Осамнаестогодишња ваљевска флаутисткиња Тијана Радовић, овогодишња лауреаткиња суботичког фестивала „ФЕМУС“, извођењем 1. става

Моцартовог „Концерта за флауту и оркестар у Д-дуру“ завршила је наступ деце на концерту.

Специјални гости били су учесници емисије „Твоје лице звучи познато“ Алекса Јелић и Ана Кокић, који су бурно поздрављени, отпевали познате композиције „Баџила је све низ ријеку“ и „I will survive“.

Свим учесницима, већ традиционално, Телеком Србије уручио је поклон пакете са мобилним телефонима. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ
Снимила Душка СТЕФАНОВИЋ

Промоција књиге „Млада Босна“

Неугасла жеља за слободом

Представљању монографије проф. др Радослава Гађиновића „Млада Босна“ у Дому Војске Србије у Београду присуствовали су заменик начелника Генералштаба генерал-потпуковник Јовица Драганић, представници Министарства одбране и Војске Србије, МУП-а, Српске православне цркве, београдских факултета, многобројни историчари и заљубљеници у историју и писану реч.

Присутне је на почетку поздравио потпуковник Славољуб Марковић, директор Медија центра „Одбрана“.

– На основу чињеница може се јасно утврдити да је организација „Млада Босна“ била омладински ослободилачки покрет који су чинили припадници свих народа у Босни и Херцеговини и да је тај покрет настао искључиво у БиХ, као одговор на деценијско брутално насиље које је спроводила Аустроугарска монархија – рекао је потпуковник Марковић.

О књизи су говорили проф. др Љубодраг Димић, дописни члан Српске академије наука и уметности и редовни професор на Одељењу за историју Филозофског факултета, славни редитељ и члан Академије наука и уметности Републике Српске, Емир Кустурица, један од рецензентата књиге проф. др Дарко Танасковић, члан Европске академије наука и уметности, својевремено амбасадор СРЈ у Турској, Азербејџану и при Светој Столици и аутор монографије др Радослав Гађиновић.

Представљајући припаднике „Младе Босне“ као нараштај који је пред собом имао визију слободе и задатак да процес националног освешћивања поробљених народа у Аустроугарској приведе крају, др Љубодраг Димић је истакао њихову спремност да у залог за остварење идеала ставе и свој живот.

– О тој генерацији, која сања слободу и планира подвиге попут Жерајићевог, у монографији „Млада Босна“ говори се документовано и опсежно. Били су спремни на личну жртву и заслужили су наше сећање, манифестовано и кроз монографију – истакао је др Димић.

Говорећи о српском националном питању и стварању Младе Босне, Емир Кустурица је нагласио да кметски положај поробљених народа у Аустроугарској и није могао проузвести ништа друго до побуну младих нараштаја против ропства.

– Кад поменете српско национално питање, у тренутку кад то нерешено питање ставите на сто, ви постајете нацио-

налиста. Такав однос великог света према нашем народу карактеристичан за време о коме говори монографија професора Гађиновића, није престао ни данас. Зато ми правилно разумемо припаднике Младе Босне, разумемо их као борце за слободу, за југословенску идеју, за ослобађање испод аустроугарског јарма – подвукао је Кустурица.

О ревизионистичким подухватима необјективних историчара и теоретичара новог светског поретка говорио је др Дарко Танасковић, нагласивши да се покушаји пренебрегавања истине и „удешавања“ историје готово законмерно понављају с времена на време, „увек у критичним периодима историје“.

– Брутални покушаји ревизије догађају се увек онда када се успоставља, негира, или руши неки светски поредак. Под тим ударцима нашла се и „Млада Босна“. Ова књига ту организацију уверљиво враћа самој себи, а самим тим и нама. Враћа је ономе што је у њој неоспориво, људској димензији, дубокој оданости и неугаслој жељи за слободом – рекао је др Танасковић.

Говорећи о мотивима који су га инспирисали да напише монографију „Млада Босна“ др Радослав Гађиновић је истакао да свако време тражи и налази своје јунаке.

– Нечовечни услови живота у Аустроугарској монархији морали су довести до стварања ослободилачке организације којој је припадао и Иво Андрић, којој су припадали многи истакнути интелектуалци, уметници, писци, композитори, научници, родољуби тога времена. Којој је припадао и мој директни предак, оснивач и идеолог покрета младобосанаца Владимир Гађиновић. Нема сумње да је атак на човека био стварност живота под влашћу аустроугарске владарске куће. Њено оличење био је престолонаследник Франц Фердинанд, човек који је и уочи одласка у Сарајево поновио много пута изречен став да га не интересују народи у Босни и Херцеговини, „који и не постоје, постоје само аустроугарске заставе“. Имајући све то у виду можемо разумети тежњу младобосанаца да представника такве власти уклоне управо у Сарајево – рекао је др Радослав Гађиновић.

Монографију „Млада Босна“ објавио је Медија центар „Одбрана“ у оквиру обележавања стогодишњице Првог светског рата. ■

Д. ГЛИШИЋ
Снимко Д. БАНДА

ТОПЛИЧКИ ГВОЗДЕНИ ПУК

У оквиру обележавања стогодишњице од почетка Првог светског рата у Малој галерији Дома Војске Србије у Београду отворена је изложба „Топлички гвоздени пук Књаз Михаило“, и плод је сарадње Медија центра „Одбрана“ са Народним музејом Топлице из Прокупља и Удружењем Топличана из Београда.

Аутор изложбе је Петко Марјановић, музејски саветник у Народном музеју Топлице, а поводом стогодишњице мобилизације 2. пешадијског пука 1. позива „Књаз Михаило“. Поставка је до сада приказана у свим општинама Топличког округа, у Нишу и Алексинцу.

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић рекао је на свечаном отварању да оваква изложба представља право богатство са мноштвом аутентичних фотографија, докумената и предмета који сведоче о историји једне наше војне јединице.

– Дивим се сваком ко се усуди говорити о „Гвозденом пуку“. Ја то не смем и зато само могу да се клањам њиховим сенима. Част ми је да као војник данас могу изговорити то име у нади да слава „Гвозденог пука“ никада неће избледети – рекао је генерал Диковић проглашавајући изложбу отвореном.

Директорка Народног музеја Топлице, Јулка Кузмановић Цветковић рекла је да та институција постоји већ

80 година, а да посебну пажњу посвећује проучавању историје Топлице јер је то историја Србије у малом.

Потпуковник Славољуб Марковић, директор Медија центра „Одбрана“, подсетио је да је током ослободилачких ратова 1912–1918. године, Србија мобилисала око 100 пукова. Само је један добио почасни назив „Гвоздени пук“, а сачињавало га је људство од 21. до 31. године живота. Пук је учествовао у свим ратовима од 1912–1918. и најодликованија је јединица Српске војске. У пуку је војевало 208 носилаца Карађорђевог звезда са мачевима и 36 двоstrukих носилаца Карађорђевог звезда са мачевима.

Програм отварања изложбе обогатили су глумци аматерског позоришта „Хранислав Драгутиновић“ из Прокупља који су извели одломак из представе „Српска драма“.

За поставку на паноима и витринама одабрано је 12. карата, 247 појединачних и групних фотографија и 57 оригиналних докумената. Поред тога у поставци су и експонати из Војног музеја и Народног музеја из Ниша. Посебан део чине одликовања, документа и лични предмети два велика хероја „Гвозденог пука“, Јанаћка Јовића и Љубомира Којовића.

Мала галерија Дома Војске отворена је за посетиоце до 10. маја. ■

А. ПЕТРОВИЋ
Снимео Ј. МАМУЛА

Културни водич

1 – 15. мај 2014.

DOM
VOJSKE
SRBIJE

Ликовни програм

тел. 3234-712

Галерија Дома Војске Србије (радно време: сваког дана сем недеље од 11 до 19)

Велика галерија – „Грчка у свести и срцу српских сликара“, аутор Никола Кусовац.

Траје до 10. маја.

Мала галерија – „Топлички гвоздени пук Књаз Михаило“. Траје до 10. маја.

14. 5. 2014. у 19, Мала галерија – Отварање изложбе „Графике из збирке Галерије Дома Војске Србије“. Траје до 14. јуна.

Књижевни програм

тел. 3201-728

7. 5. 2014. у 12, Атријум – Промоција књиге „Ракетни мотори са чврстом погонском материјом“. О књизи говоре директор Војнотехничког института пуковник др Зоран Рајић, резенденти проф. др Слободан Јарамас и др Милан Милошевић, коаутори др Никола Григоријевић и др Велибор Јовановић. ■

ПРОМЕНАДНИ ДЕФИЛЕИ

Поводом обележавања 23. априла – Дана Војске Србије, Репрезентативни оркестар Гарде одржао је променадни дефиле Кнез Михаиловом улицом, од споменика Кнеза Михаила до Калемегдана.

Војни оркестар из Ниша у Новом Саду је одржао променадни концерт дуж најпознатијег новосадског шеталишта, Дунавском и Змај Јовином улицом и извео променадни дефиле улицама града Ниша. ■

„Аманет“ у Лазаревцу

Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички“ и Национални ансамбл народних песама и игара Србије „Коло“ извели су у Центру за културу у Лазаревцу музичко сценско дело „Аманет“ у част обележавања стогодишњице Првог светског рата.

Поред познатих музичких мотива наших композитора Станислава Биничког, Даворина Јенка и других, урађене су и оригиналне композиције специјално за овај музички догађај, аутора Драгана Кнежевића и Добросави Васића. Ансамблом и хором дириговали су мр Ивона Еклемовић и Павле Медаковић. ■

Изложба у Дому Војске у Београду

Грчка у свести и у срцу српских сликара

У Великој галерији Дома Војске Србије у Београду 16. априла отворена је изложба слика „Грчка у свести и срцу српских сликара“ Николе Кусовца, историчара уметности и дугогодишњег кустоса Народног Музеја у Београду.

Отварању изложбе присуствовали су државни секретар Зоран Ђорђевић, помоћник министра одбране за људске ресурсе Милош Јанковић, заменик начелника Генералштаба генерал-мајор Јовица Драганић, представници Министарства одбране и Војске Србије, колекционари, власници изложених слика, аутори и бројни гости.

Изложбу је отворио амбасадор Грчке у Београду Константинос Икономидис који је истакао да је изложба доказ љубави између српског и грчког народа, које повезују вера, традиција и заједничка борба за слободу.

– Велика је симболика изложбе јер нас чека заједничка борба за боље сутра и бољу будућност у Европској заједници – нагласио је амбасадор Икономидис.

Присутнима је добродошлицу пожелио потпуковник Славољуб М. Марковић, директор Медија центра „Одбрана“, који је рекао да је изложба празник сликарства и лепоте која спаја два братска народа.

Аутор изложбе Никола Кусовац за себе је рекао да је само извршилац аманета.

– Тај аманет нама, Србима, оставили су наши преци, они чије се кости налазе од Зејтинлика до Плаве гробнице. И они који су преживели и које је братски, љубазан, истовјерни грчки народ годинама не трпео, него лечио и мазео – рекао је Кусовац.

Изложба, која се одржава у време грчког председавања Европском унијом, обухвата четрдесет и два дела еминентних стваралаца српског сликарства, а отворена је до 10. маја. ■

М. КРСТОВИЋ

Снимила Д. СТЕФАНОВИЋ

Изложба у Војном музеју

ПИШТОЉИ ДО 19. ВЕКА

У Војном музеју на Калемегдану отворена је изложба „Пиштољи из збирке западноевропског оружја и опреме до 19. века“. Изложбу је отворио помоћник министра одбране за људске ресурсе Милош Јанковић, који је том приликом рекао да историја српског народа обилује важним и судбоносним догађајима и да је један од најзначајнијих управо 23. април 1815. године, када је подигнут Други српски устанак.

– Ови догађаји потврдили су тежње савременика ка слободној, независној и модерно уређеној држави у породици европских земаља. Изражавам изузетно задовољство што ми је припала част да поводом највишег војног празника, у једној од најзначајнијих институција културе у нашој земљи, отворим изложбу – рекао је Јанковић.

Према његовим речима, посетиоци могу видети први период развоја пиштоља, од времена његове појаве на бојном пољу током 16. века до краја примене система ватре на кремен половином 19. века, да би временом пиштољ био формиран као засебна конструкција оружја.

Међу 24 изложена предмета су примерци израђени у радионицама и атељеима најбољих европских мајстора и уметника свог доба, са јасно израженим особеностима стилова конструкције и декорације, који потичу из Италије, Француске и централне Европе. Најзанимљивији је њихов утицај на пиштоље са подручја Балкана, тада под влашћу Османског царства, којим су неустрашиви устаници предвођени славним војсковођама, Карађорђе и Милошем Обреновићем, извојевали прве победе.

Начелник Војног музеја потпуковник др Иван Мијатовић поздравио је присутне и истакао да је изложба отворена на најзначајнији дан за припаднике Војске Србије.

Аутор изложбе је кустос Вук Обрадовић, а аутор поставке дизајнер Душан Пешић. ■

С. АНЂЕЛКОВИЋ
Снимил Д. БАНДА

1914 | 2014

Албум сећања на наше претке из Првог светског рата

Αλμπουμ τιμής στους πατριωτικούς μας από το Πρώτο παγκόσμιο πόλεμο
Album a la memoire de nos ancetres de la Premiere Guerre mondiale
Книга памяти поколений Первой мировой войны
Commemorative Album of our Ancestors from World War I
Album der Erinnerung an unsere Vorfahren aus dem ersten Weltkrieg

Савез потомака ратника Србије 1912-1920.

у сарадњи са

Канцеларијом за сарадњу са дијаспором и Србима у региону Владе Републике Србије
у циљу обележавања сто година Првог светског рата
упућује:

ЈАВНИ ПОЗИВ ГРАЂАНИМА СРБИЈЕ И СРБИМА У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ ЗА ДОСТАВЉАЊЕ ФОТОГРАФИЈА И ОСТАЛИХ ДОКУМЕНАТА ИЗ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

и учешће у стварању

Албума сећања на наше претке из Првог светског рата

ОЖИВИМО СЕЋАЊА, ОСВЕЖИМО ПАМЋЕЊЕ, ПОМОЗИМО ИСТОРИЈИ

Учините видљивим дух и дело ваших славних предака учесника Првог светског рата.

Учествујте у стварању Албума сећања на наше претке из Првог светског рата.

Уколико поседујете фотографије, аутобиографске списе, дневнике, писма војника, разгледнице и друга
документа од историјског значаја као сведочанства догађаја
из периода Првог светског рата скенирана документа доставите на веб адресу:

славним-прецима.срб

Овај јединствени веб портал биће отворен за пријем ваших докумената од

19. марта – 31. маја 2014. године

Постаните сведоци векова славне прошлости наших предака.

Извучите из албума фотографије својих предака, из фиока
споменице и дневнике, из срца дедове и прадедове,
и учините их видљивим творцима наше историје.

Историја нас обавезује и позива да сачувамо успомене и сећања
на велике године српског народа 1914-1918. и улогу сваког појединца у њему,
негујући љубав, хуманост, част, рад, стваралаштво и опште добро као личну одговорност
за будућност наших потомака.

Туристичка
организација
Београда

Tourist
Organization
of Belgrade

Istorija

Београд

Асоцијација за европски безбедни
и савремено саобраћајни

ORION
telekom

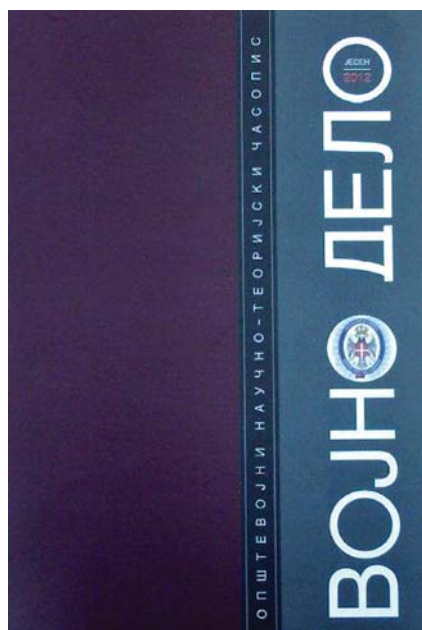

АКАДЕМИЈА
УМЕТНОСТИ
БЕОГРАД

„Војно дело“ и „Војнотехнички гласник“

НОВО ВРЕДНОВАЊЕ

Два стручна војна часописа први пут су категоризовани као водећи научни часописи националног значаја, са категоријом М51, што представља највишу националну категорију вредновања

Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије утврдило је коначну категоријацију „Војног дела“ и „Војнотехничког гласника“ за 2013. годину. Ови научни часописи Министарства одбране први пут су категоризовани као водећи научни часописи националног значаја, са категоријом М51, што представља највишу националну категорију вредновања научног часописа. Категорија М51 је од вели-

ког значаја за академску националну заједницу јер ће резултати научноистраживачког рада објављени у тим часописима бити вредновани са већим бројем бодова.

„Војно дело“ је са категоријом М51 категоризовано на листи за друштвено-хуманистичке интердисциплинарне науке.

„Војнотехнички гласник“ категоризован је на четири листе техничко-технолошких научних области и области основних истраживања: на листи часописа за материјале и хемијске технологије – категорија водећи научни часопис националног значаја (М51), на листи часописа за електроник, телекомуникације и информационе технологије - категорија научни часопис националног значаја (М52), на листи часописа за машинство – категорија научни часопис националног значаја (М52), као и на листи часописа за математику, рачунарске науке и механику – категорија научни часопис националног значаја (М52).

Усвојене листе домаћих часописа за 2013. годину могу се видети на сајту Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, на страници , као и на сајту „Војнотехничког гласника“, страница Категоризација часописа.

Уредници „Војног дела“ и „Војнотехничког гласника“, потпуковници Милан Тепшић и мр Небојша Гаћеша, у претходним годинама нарочиту пажњу посветили су широј друштвеној верификацији и признавању часописа на националном нивоу и адекватном формалном вредновању објављиваних радова. До остварења данашњих позиција предузет је низ мера како би се побољшао статус часописа.

Остварена је непосредна и стална комуникација са ЦЕОН-ом (Центар за евалуацију у образовању и науци), референтном институцијом која вреднује домаће научне часописе и одржава и развија национални цитат-

ни индекс СЦИ (Српски цитатни индекс).

Часописи се од 2008. године редовно прате у Репозиторијуму Народне библиотеке Србије (НБС), Библиометријском извештају и СЦИИндексу и подвргнути су сталном вредновању (мониторингу) у зависности од утицајности (импакта) у самој бази и, допунски, у међународним (Thompson-ISI) цитатним индексима.

Позиционирање часописа

„Војно дело“ и „Војнотехнички гласник“ настоје да испуне норме за вредновање научних часописа, а које су прописане ЦЕОН-овим документом „Општа мерила за одабир домаћих часописа за праћење и вредновање у оквиру библиометријског извештаја о часописима и реферисање у Српском цитатном индексу“.

Успостављен је директан и непрекидан контакт са члановима Матичних научних одбора Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, који су надлежни за праћење научних часописа.

Важан искорак у позиционирању међу домаћим научним часописима било је и појављивање првог електронског издања, „Војнотехнички гласник ONLINE“, на пет језика, које је објављено на интернету 1. јануара 2011. године, на адреси , са посебним електронским е-ISSN бројем.

„Војно дело ONLINE“ почеће са радом у четвртном кварталу ове године.

Завршена је и библиографска обрада архиве часописа, која је доступна на веб сајтовима. Обрађена је целокупна грађа „Војног дела“ и „Војнотехничког гласника“, од првог броја. Завршетак израде Библиографије неопходан је предуслов да се ускоро заврши и дигитализација комплетне архиве часописа, која ће, такође, бити доступна на сајту.

ВОЈНИХ ЧАСОПИСА

Електронско уређивање

Уз свесрдну подршку ЦЕОН-а, уредници примењују међународни онлајн систем за електронско уређивање ASEESTANT.

Систем ASEESTANT заснован је на Open Journal Systems (OJS), платформи отвореног кода, развијеној у оквиру Public Knowledge Project (PKP), која се масовно користи у свету. ЦЕОН верзија темељно је прилагођена потребама домаћих корисника и ојачана сервисима намењеним контроли и обезбеђивању квалитета научних чланака. Такође, ASEESTANT је део међународног система SEESAME, намењеног домаћим часописима и часописима земаља Југоисточне Европе. Нови систем представља битно унапређење, посебно у функцијама намењеним осигурању квалитета чланака.

Сервис ASEESTANT данас омогућује „Војнотехничком гласнику“ и „Војном делу“ онлајн пријаву радова и праћење рецензентског процеса; онлајн комуникацију између уредника, чланова уредништва, аутора и рецензента; аутоматски трансфер метаподатака у СЦИндекс и друге базе, које подржавају међународне протоколе за пренос података; доступност и претраживост под СЦИндексом пуног текста свих радова; CrossRef – доделу нумеричког идентификатора (DOI), којим се обезбе-

ђује већа видљивост и доступност радова објављених у часопису; CrossCheck – проверу оригиналности приспелих радова, ради спречавања публикувања плагијата и дупликата; KWASS – аутоматско екстраховање кључних речи из дисциплинарних тезауруса/речника по избору и рутине за њихов одабир (прихватање односно одбацивање) од стране аутора и/или уредника; те публикување чланака у режиму online-first.

ASEESTANT обухвата и полуаутоматско, у складу са одабраним стилем цитата (RefFormatter), аутоматску у тексту рада и цитата у попису референци (CiteMatcher), те коришћење сервиса

за лектуру радова на енглеском језику (EdService).

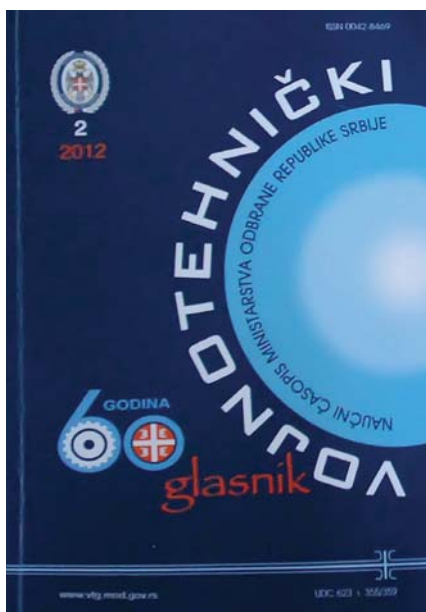
Такође, Војнотехнички гласник је лиценциран код EBSCO Publishing-а, највећег светског агрегатора часописа, периодике и осталих извора у пуном тексту. Комплетан текст Војнотехничког гласника доступан је у базама података EBSCO Publishing-а.

Војно дело и Војнотехнички гласник ће и убудуће настојати да публикују научни потенцијал Републике Србије, а посебно припадника Војске Србије и Министарства одбране Републике Србије. У којој мери ће одговорити на будуће изазове, показаће сугестије и критике научне јавности, које ће с пажњом бити разматране и уважаване.

Издазак у свет

Следећи реални циљ је достизање прве међународне категорије – М24 (часопис међународног значаја). За то постигнуће неопходно је превазићи границе националне академске заједнице и уклонити језичке баријере. Могућност која се, логички, прва намеће као најреалнија и материјално најлакша је унапређење садржаја и позиција „Војног дела“ и „Војнотехничког гласника“. Војнообразовне институције бивших југословенских република, на стручном скупу одржаном у децембру прошле године у Београду, препознале су и прихватиле оба часописа као употребљиви академски ресурс који се континуитетом свога постојања издигао из амбијента друштвеноисторијског реконфигурирања заједничког геополитичког простора.

Оба часописа развијају ресурсе да у блиској будућности, једном годишње, засебно организују по један тематски научни скуп међународног карактера. Ту амбицију најлакше би могла да реализује обједињена синергијски усмерена заједничка редакција научних часописа. ■

ПЛАНОВИ

Према речима потпуковника Милана Тепшића, „Војно дело“ ће се кроз вишефазни процес трансформисати у регионални научни часопис и таква препознатљивост биће доступна јавности у другој половини 2015. године.

Уредник „Војнотехничког гласника“ мр Небојша Гаћеша истиче да ће од 2014. године поново, у оквиру часописа, публиковати посебан прилог – секцију под називом Војноекономски преглед, као некада, од 1953. до 1956. године. Тај прилог објављиваће се једном годишње, у броју 4 (октобар–децембар), и чиниће га радови из области економије, односно интендантске и финансијске службе, чиме ће бити употпуњена логистичка системска подршка коју „Војнотехнички гласник“ пружа усавршавању припадника свих родова и служби Министарства одбране и Војске Србије.

Библиотека Јосипа Броза (1892–1980)

Мирис књига друга Тита

Преживеле су ратове, бомбардовања и селидбе. Не постоји највреднија, најлепша, најбоља. Све су значајне јер, иако их можете пронаћи и у осталим библиотекама и антикварницама, ове су припадале једном човеку. Титове књиге. О Титу и за Тита. Волео је да чита, поклања и добија књиге – од политичара, официра, књижевника, уметника, научника... Најбројнија предратна, ратна и послератна литература представља обрис једног времена.

Дела о војној тематици – стратегије ратовања, народноослободилачке борбе, књиге о бригадама, четама, дивизијама и ратни дневници, затим дела о ликовној и музичкој уметности током рата, о медицини, развоју Југословенске народне армије, обуци, моралу војске, ваздухопловству и морнарици из седамдесетих и осамдесетих година, заузимају велики број полица, те због тога војна литература чини највећи део Библиотеке.

Штиво и на светским језицима

Посебан фонд чине књиге с посветама знаменитих личности одређеног историјског периода. О Јосипу Брозу написан је велики број књига у бившој Југославији и иностранству, а у већини је описано Титово стваралаштво и дата анализа развоја југословенске социјалистичке револуције. Сачувана су дела о слободи и херојству, самоуправном социјализму и филозофији различитих друштвених система. У Библиотеци се налазе и сва Титова дела на језицима бивше Југославије, и неколико светских.

Предратну литературу углавном чине издања „Геце Кона“, у којој се издаваја „Стратегија“ Живојина Мишића из 1907. године. Ту су и дела руских, француских и немачких аутора о војној стратегији и ратни мемоари која је Тито изучавао.

Према речима Весне Микелић, више кустоскиње Музеја историје Југославије, сачуван је и велики број укоричених часописа и периодичних публикација који су били намењени Титу поводом прослава и јубилеја редакција.

– Посебно место заузимају „Фронт“, илустровани војни лист из 1948, 1949. и 1957. године с поштом редакције, „Војни гласник“, стручни часопис родова војске и служби ЈНА, 1966, затим, „Војноисторијски гласник“ Војноисторијског института, издања из 1969. и 1970. године, и „Војнотехнички гласник“, стручни часопис за технику наоружања, опреме и снабдевања, и у њима се налази жиг „Библиотека Ј. Б. Тита у Ужичкој 15“. Сачувана су и издања „Пролетера“, органа Централног комитета Комунистичке партије Југославије из фебруара 1942. године, за који је, поред врховног команданта, писао и истакнути Моша Пијаде, револуционар, сликар, новинар. Постоје и едиције материјала куцаног на писаћој машини, које никада нису публиковане, али су рукописи сачувани – истакла је кустоскиња.

Она објашњава да је Библиотека раније била смештена у Ужичкој 15, и да је Тито у свом кабинету имао две ротационе библиотеке и, подразумевало се, неколико књига на столу. Волео је да чита на више језика – руском, немачком, енглеском и језицима с ових простора.

– После Титове смрти, све резиденције у бившој Југославији имале су његов радни кабинет с библиотеком. Нешто касније,

основан је Меморијални центар „Јосип Броз Тито“, у оквиру ког је све остало исто као и за његовог живота. Међутим, до промена долази када се Центар затвара, и када се заједно с Музејем револуције народа и народности Југославије оснива заједничка кућа – Музеј историје Југославије. После рата и бомбардовања, нови власници имали су приступ књигама, и мало тога је било заштићено. Од 2011. године, Библиотека се налази у Кући цвећа, и од тада ми уређујемо и истражујемо фонд – каже наша саговорница.

„Другу Титу...“

Посебну пажњу Титове библиотеке привлаче књиге с поштом. Више од 1.700 књига на првој страници садржи, углавном руком писане, посвете које најчешће почињу с „Другу Титу, Врховном команданту, Учитељу, првоборцу“. Монографске публикације, тачније посвете, које издвајамо су:

– Андреа Бенуси, „Успомене једног борца“ – Ову моју скромну књигу шаљем на дар мојем другу и учитељу другу Титу као спомен на славне дане наших народа у борби за слободу, Ријека, септембра 1954,

– генерал-мајор Љубодраг Ђурић, „Ратни дневник“ – Своме учитељу и Врховном команданту другу Титу од свег срца и с поштовањем, 24. новембра 1966,

– Родољуб Чолаковић, „Сусрети и сјећања“, 1959. – Другу Титу с најбољим жељама за 25. мај,

– Бранко Мамула, „Морнарица на великим и малим морима“, 1977. – Другу маршалу Јосипу Броз Титу поводом 35. годишњице Ратне морнарице, поморства и њеног бродарства СФРЈ у знак особите пажње и захвалности,

– водич „Лијепо стоји партизанска блуза“, Бихаћ, Одбор за изградњу спомен-дома и Конгреса УСАОЈ-а, издања на свим језицима бивше Југославије, издата од 1974–1976. године. Посвета радних људи и грађана општине Бихаћ и Одбора за изградњу Спомен-дома Првог конгреса УСАОЈ-а из 1977,

– Коста Нађ, „Ратне успомене“, Загреб, Центар за културну делатност ССО – Другу Титу у знак великог поштовања, 1979,

– Мата Дуганчић, „Песме слободи посвећене првом маршалу НОВ и ПО Југославије Титу“ – Првоборцу, ослободиоцу и првом маршалу Југославије – Титу, писац првих штампаних стихова по ослобођењу, с молбом за дозволу

посвете Вашој личности и даље штампање, Београд априла 1945.

Публикације означаване натписом „строго поверљиво“ и „чувати у каси“, такође се налазе међу сачуваном литературом. То су „Немачка обавештајна служба“, Београд, ДСУП – Управа државне безбедности, од 1955. до 1960. године, штампано као рукопис број један, и Обавештајни билтени, Београд, II Управа ГШ ЈНА, од 1950–1960. године.

Ратне приче Владимира Назора, Бранка Ћопића, затим дела Родољуба Чолаковића, Иве Лоле Рибара, Ивана Горана Ковачића и осталих знаменитих људи, додатно утичу на вредност Библиотеке коју је Тито оставио за собом.

Од речника до атласа

Међу бројним књигама можете угледати војне енциклопедије, војне речнике и зборнике, књиге о хероинама ратова, као и историјске, војно-историјске и атласе света. Сачувана су и сценарија за филмове „Неретва“, „Козара“ и „Сутјеска“, јер је Тито волео да гледа филмове, а била му је указана част и прилика да пре снимања прочита сценарио.

„Библиотека Јосипа Броза Тита (1892–1980)“ јединствена је целина с посебним културним и историјским вредностима која је 14. јануара 2014. проглашена културним добром од великог значаја, одлуком централне установе заштите, Народне библиотеке Србије. Бројна вредна дела имају Титов потпис, печат власништва – „Библиотека Ј. Б. Тита у Ужичкој 15“ и „Библиотека маршала Ј. Б. Тита“, а изванредан број поседује „Екс либрис“, који је према Титовој жељи 1956. године израдио Ђорђе Андрејевић Кун. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ
Сниммо Душан АТЛАГИЋ

ЗАЛУТАЛО ПИСМО

За сваку књигу посвећену и поклоњену Јосипу Броз Титу, некадашњи протокол записивао је податке о томе и спроводио безбедносну проверу даваоца, његове породице, чак и поклона.

– Једна госпођа, учитељица, поклонила је Титу нешто из своје библиотеке. Сачуван је златовез у коме су њено писмо, пратеће писмо протокола и писмо служби безбедности које су све прочитале и извршиле безбедносну проверу породице. Занимљиво је то да нигде не пише шта је она поклонила маршалу, објаснила је кустоскиња и додала да је писмо грешком сачувано јер је упаковано у корице књиге.

ПОТРЕБНА ЗАШТИТА

Библиотека је статус културног добра од великог значаја стекла због своје културне, научне и историјске вредности.

– Када је Библиотека проглашена за културно добро, то је подразумевало да има своју историјску и културолошку вредност. Поред тога, повезана је с историјском личности и стављена под заштиту како би се сачувала од свих наших наредних или бурних времена. Не само да књига заслужује боље услове, него морамо водити рачуна и о томе да дела буду сачувана иако нису добила значај или припадност целини – наводи кустоскиња Музеја.

Пишу др Бојан Б. ДИМИТРИЈЕВИЋ
генерал-потпуковник Јовица ДРАГАНИЋ

Бомбардовање Србије 1999. (3)

Улазак НАТО на Космет

Бомбардовање СР Југославије, односно Србије, у пролеће 1999. године није био традиционални војни конфликт. Није било директног (копненог) сукоба масовних војних снага у току операције. Карактеристике сукоба сврставају га у асиметричне конфликте. Рат се водио у три равни: као сукоб српских снага безбедности са албанском герилом, ограничен на простор Косова и Метохије, ваздушна операција НАТО против СРЈ и коначно, „виртуелни“ рат на политичком, дипломатском, медијском и пропагандном пољу.

Првих дана јуна 1999. године авијација НАТО је и даље предузимала појачане нападе, а њена дејства су се преплитала са интензивном дипломатском акцијом за заустављање рата. Иако су у нападима доминирали летови над Косовом и Метохијом, гађани су циљеви по целој Србији. Тако је 3. јуна изведено 528 летова, од којих 422 борбена, а 8. јуна 378 напада на 29 објеката. Тог дана су, у највећем броју, учествовали стратегијски бомбардери типа В-1В и В-52. У том периоду снаге НАТО су подржавале деловање герилских снага УЧК на Паштрику. Подршка је остварена укључивањем стратешких бомбардера В-52 који су деловали „тепих бомбардовањем“ против снага ВЈ на том простору.

Јединице РВ и ПВО су у том периоду нападнуте 30 пута на 18 локација. Тежиште удара било је по аеродромима (13), ракетним јединицама (10, од којих 3 лажна ватрена положаја и 2 непосредна) и другим објектима. Посебно тешка била је ноћ 31. маја/1. јуна када је РВ и ПВО имао пет погинулих и пет тешко рањених припадника, уз значајну штету причињеном ватреним јединицама система „куб“ у Војводини. Међу погинулима био је и ранији командант РВ и ПВО генерал-потпуковник Љубиша Величковић.

После договора међународне преговарачке групе са председником СРЈ Слободаном Милошевићем, генерали ВЈ и

НАТО састали су се 5. јуна у селу Блаце, одмах до српско-македонске границе. После неколико дана преговора и прекида, представници НАТО уручили су увече 8. јуна, код места Табановце на граници Македоније и Србије, текст „Војнотехничког споразума“. У паузи преговора, у ноћи 8. јуна и током дана, интензивно су гађане снаге ВЈ у рејону границе са Албанијом и друге циљеве. Преговори су настављени 9. јуна са прекидима за консултације делегације са Београдом.

Деветог јуна борбена авијација НАТО извршила је 408 летова, а 10. јуна 154 лета, што је било најмање у току рата. Налет авијације био је у функцији контроле стања и активности на терену, пред сам престанак борбених дејстава. Пошто су преговори уродили плодом, 10. јуна су и формално прекинуте ваздушне операције. „У 15.36 дао сам упутство Циму Елису да обустави ваздушну кампању. Операција Савезничка снага је окончана. Готово“, пише генерал Кларк. У 16 часова 10. јуна, авијација која се налазила у ваздушном простору СРЈ добила је наређење за повлачење. Агресија НАТО на СР Југославију, односно Србију, била је завршена. У 21.45 часова на прес конференцији генерал Џексон у име снага НАТО и генерал Марјановић у име снага ВЈ/МУП-а Србије објавили су крај преговора и потписивање споразума о повлачењу српских снага са Космета.

Карактер сукоба

Бомбардовање СР Југославије, односно Србије, у пролеће 1999. године није био традиционалан војни конфликт. Није било директног (копненог) сукоба масовних војних снага у току операције. Карактеристике рата 1999. сврставају га у асиметричне конфликте. Рат се водио у три равни: као сукоб српских снага безбедности са албанском герилом, ограничен на простор Косова и Метохије, ваздушна операција НАТО против СРЈ (Црна Гора је касније изузета и на њеној територији није било више дејстава) и коначно, „виртуелни“ рат на политичком, дипломатском, медијском и пропагандном пољу.

У анализи услова који су имали утицај на РВ и ПВО пре почетка ратних дејстава указано је да „на нивоу државе“ није постојало довољно схватање опасности од агресије, па сходно томе ни Војска ни РВ и ПВО нису имали „место и улогу коју објективно заслужују“.

Јединице авијације у рату су извршавале задатке кроз борбена дејства, превозење и посебне задатке, ангажујући углавном само најiskusније пилоте. Борбена дејства извршавале су јединице ловачке и ловачко-бомбардерске авијације, тежишно у почетку рата, док касније дејство није било могуће због разарајућих удара снага НАТО по аеродромима базирања. У току рата (ловачка) авијација РВ и ПВО се показала потпуно инфериорном у односу на снаге НАТО. Очајнички покушај супротстављања, ловцима *Mig-29*, у првих неколико дана завршио се неславно. НАТО је веома брзо успео да успостави потпуну превласт над небом Србије и Црне Горе. Извиђачка авијација није извршавала борбена дејства. Хеликоптерске јединице су летеле до краја борбених дејстава. У свим врстама авијације извршено је укупно 248 летова, са нешто преко 122 часа оствареног налета.

Јединице су дејствовале у условима апсолутне превласти авијације НАТО у ваздушном простору у току читавог рата. Приликом тих дејстава стечена су многа нова искуства, која су утицала на заштиту сопствених снага и омогућавање борбених дејстава. Од њихових дејстава оборена су два авиона америчког ваздухопловства.

У току рата јединице 126. бригаде ВОЈИН, сходно својим могућностима, извршавале су задатке осматрања ваздушног простора СР Југославије и непосредног окружења и емитовања података о ситуацији у ваздушном простору, другим деловима РВ и ПВО. Маневар снагама бригаде био је основни начин функционисања и успостављања нарушеног система ВОЈ.

Посебну улогу у току борбених дејстава имали су електронски извиђачи РВ и ПВО (280. центра ЕИО). Њихове снаге, развијене на неколико положаја, биле су „очи“ и „уши“

Врста авијације	Ватрена дејства		Превозење			Прелети		Свега	
	летови	налет (x)	летови	налет (x)	учинак	летови	налет (x)	летови	налет (x)
ловачка авијација	11	05,10	–	–	–	8	03,55	19	09,05
јуришна авијација	25	15,25	–	–	–	6	03,00	31	18,25
хеликопт. јединице	–	–	104	59,15	94 рањеника 113 путника, 5 т терета	75	29,55	179	89,10
транспортна авијација	–	–	2	02,00	8 путника, 3 т терета	17	03,40	19	05,40
свега	36	20,35	106	61,15	94 рањеника 121 путник, 8 т терета	106	40,30	248	122,20

УСПОСТАВЉАЊЕ ЗОНЕ КОПНЕНЕ БЕЗБЕДНОСТИ

Прихватањем одредаба мировног споразума и повлачењем снага ВЈ са Косова и Метохије, тзв. Војно-техничким споразумом, успостављена је Зона копнене безбедности од пет километара око Космета односно Зона ваздушне безбедности од 25 километара над српском територијом око Космета. Војска Југославије на копну није имала право да држи снаге у рејону пет километара од границе Космета, нити да њени ваздухоплови улазе у простор зоне ваздушне безбедности. Космет је подељен у три зоне за евакуацију снага Војске и МУП-а, која је требало да траје 11 дана. Одмах по отпочињању повлачења снага ВЈ и МУП-а Србије на Космет су ушле копнене снаге НАТО (12. јуна у 5.10 ујутро), које су раније биле стациониране у Македонији. Радно назване КФОР, представљене су у југословенским медијима као снаге Уједињених нација, „међународне снаге“ или „снаге западних држава“.

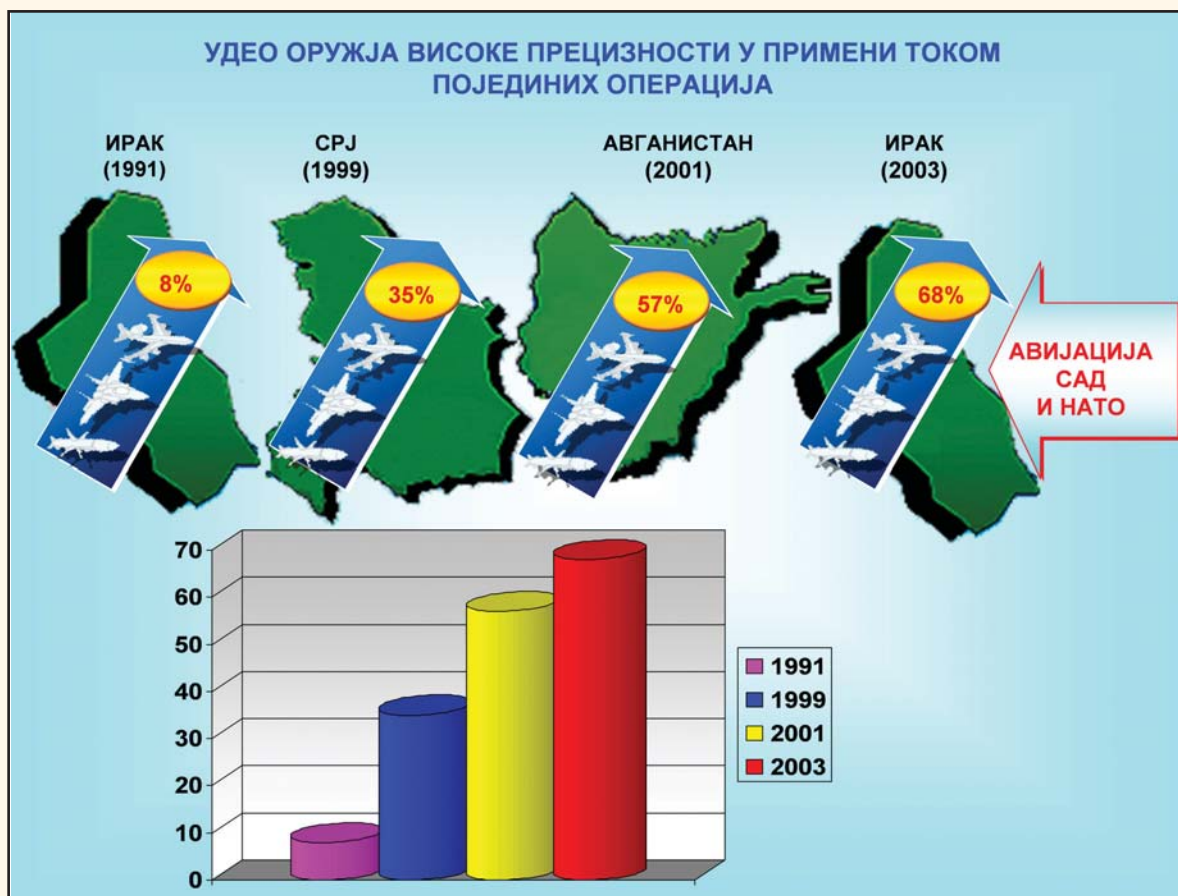
После повлачења снага Војске Југославије са Косова и Метохије, портпарол НАТО на Космету капетан Грано објавио је да су 20. јуна у 13 часова последње снаге ВЈ напустиле Космет, испунивши договор 11 часова пре рока. Са друге стране Председник Француске Жак Ширак објавио је истог дана да је потписан споразум о демилитаризацији УЧК у року од 30 дана.

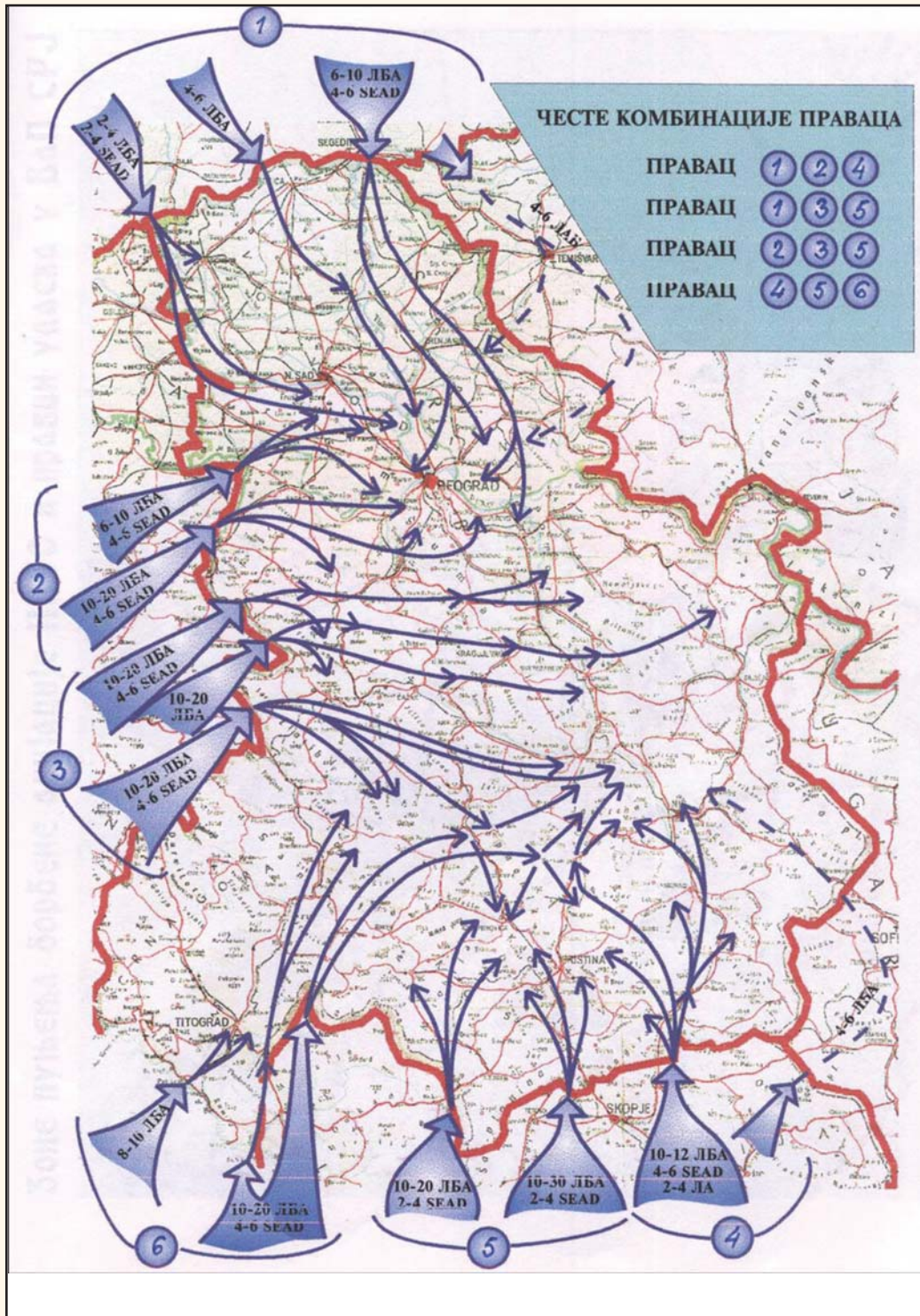
ваздухопловства. Они су снабдевали јединице ваздухопловства веома значајним подацима о активностима авијације НАТО. За њих ни авиони стелт-технологије америчког ваздухопловства типа В-2 или F-117 нису били тајна. Електронски извиђачи пратили су полетање, груписање и улазак снага НАТО у ваздушни простор Србије или Црне Горе и о томе извештавали јединице које су биле на правцу удара. Успевали су да идентификују и налете „невидљивих“ бомбардера. Захваљујући дугогодишњем праћењу активности авијације НАТО у региону, која се начелно није мењала, електронски извиђачи су успевали да увек обезбеде поуздану информацију која је ишла на оперативни центар ПВО.

Маневар основни начин деловања

Маневар, уз примену маскирања и обмањивања, био је један од основних начина деловања југословенских снага ПВО. У току борбених дејстава ракетне јединице ПВО су извршиле велики број маневара и поседања нових положаја. За 78 дана снаге ВОЈИН и ракетних јединица ПВО извршиле су 689 маневара: 169 јединица ВОЈИН, 142 ракетни дивизиони ПВО система „нева“ и 378 ракетне батерије ПВО система „куб“. Просечно је преко 60 јединица било у маневрисању током једне недеље борбених дејстава.

Значајну улогу 1999. одиграла је ваздухопловно-техничка, односно техничка служба. Њени напори су често остајали ван очију јавности, а оно што је извршено завређује сваку пажњу. На почетку 1999. исправност средстава ратне технике била је следећа: авиона и хеликоптера – 61%, ракетно-техничких средства – 90%, средства ВОЈИН – 68% и техничких материјалних средства – 73%. (У току 1998. године реализа-

Правци уласка ваздухопловних снага НАТО у ваздушни простор СР Југославије и њихове комбинације

хладноратовског промишљања употребе снага у одбрани граница својих чланица, дакле превасходно Западне Европе. Та операција била је промоција нове мисије НАТО – да реагује у одговору на кризе. Ваздушна операција, започета као „мањи регионални конфликт“, донела је мноштво искушења америчком ваздухопловству. Пре свега, напрезање сопствених потенцијала. Како је установљено у каснијим анализама, операција „Allied Force“ представљала је комбинацију мирнодопских и борбених операција. Резултат је било својеврсно ad hoc ангажовање снага. Постало је евидентно да Сједињене Државе нису у стању да воде два рата у различитим подручјима света, што је, према тадашњој Националној војној стратегији САД, био оптимум напрезања.

За европске савезнике операција „Allied Force“ показала је недостатак потребног нивоа интероперабилности са снагама САД. Операција је показала тешкоће у постизању и одржавању консензуса о коалиционом ратовању и указала на неизбежност

ција ремонта ваздухоплова износила је свега 48%.)

Исправности средстава на почетку рата у односу на почетак године побољшана је код свих: код авиона и хеликоптера – 72%, ракетно-техничких средства – 93%, средства ВОЈИН – 70% и техничких материјалних средства – 78%. Посебно је истакнуто повећање исправности авиона *Mig-29*. Поправљена су четири авиона и исправност је са 44% повећана на 69%, односно оспособљено је укупно 10 ових авиона. Ово је процењено као максимална исправност средстава ратне технике која је била остварива у тим условима.

Операција „Allied Force“ била је, као и операција „Deliberate Force“ 1995. године, отклон НАТО од старог

политичких консултација унутар НАТО око војних акција. Отворила је питање адекватне употребе силе, као и њеног легалитета.

Европљани су и током операције често дискутовали о ауторизацији употребе силе кроз УН, док је за Американце НАТО био довољан механизам. Све то је утицало на различите динамике рата – америчку брзину, висок темпо и преовлађујућу употребу силе и европски начин спорије кампање са политичким интервалима и повећаном бригом о јавном мњењу.

На крају ваздушне операције НАТО је прикупио око 1.000 авиона, од којих 730 америчких оружаних снага, а остало су били потенцијали европских савезника. Од 730

ЈУНАЦИ ОТАЦБИНЕ

Тек је после објављивања књиге са подацима о свим погинулима у пролеће 2000. године (под називом „Јунаци Отаџбине“) у јавност изашла коначна бројка погинулих бораца у току борбених дејстава 1998. и 1999. године. Она је износила 1.002 погинула борца припадника ВЈ и МУП-а Србије. Из података се види да је највећи део припадника Војске настрадао (погинули или рањени) услед дејства албанске гериле, а знатно мање од дејства авијације НАТО. У оквиру те трагичне бројке, погинуо је 41 припадник РВ и ПВО: 12 официра, 11 подофицира, 18 војника. Рањено је 110 припадника ваздухопловства од којих 19 официра, 24 подофицира, 11 војника по уговору, 44 припадника резервног састава и 2 цивилна лица на служби у ВЈ.

Структура жртава показује да је највише настрадалих било у ракетним јединицама ПВО (54 одсто погинулих, 38 одсто рањених, 29 одсто повређених), односно да је Корпус ПВО имао процентуално највише губитака (85 одсто погинулих и 63 одсто рањених). Постоји још једна специфичност у односу на остале видове и родове Војске, јер су у РВ и ПВО настрадали: један генерал на дужности помоћника начелника Генералштаба за РВ и ПВО, један командант пука, један командант ескадриле, неколико командира ракетних батерија... Међу рањеним старешинама већи број је био на другим одговорним дужностима.

авиона око 500 је било распоређено у 22 базе у осам земаља. Према подацима НАТО, било је 38.004 летова од којих су 10.484 нападне мисије, извршене у току операције.

Највећи део борбених дејстава по циљевима у Србији изведен је ноћу. Изузетак је Космет, који је од првих дана рата (26. марта) био „покриван“ дејствима и дању и ноћу. Највећа и најспектакуларнија дејства на Београд извршена су управо ноћу. Ваздушна операција је у знатној мери имала мање резултате и због временских прилика над СРЈ. Облачност са 50 одсто постојала је у 70 одсто времена операције. Од укупно 78 дана рата, веома повољних (временски неометаних) дана за нападе било је 24. Акција на Србију укључила је широку примену сателита пре свега за извиђање и снимање пре, а нарочито у току и после дејстава, а затим и сателита који омогућују сателитску навигацију „паметних“ бомби и доцније сналажење трупа на терену. Авиони-станице за радарско осматрање ваздуха, Авакси, односно копна (Joint stars), и беспилотне летелице представљали су основ за извиђање и осматрање активности југословенских трупа и полиције са сигурне дистанце.

Широка палета убојних средстава

Америчке и НАТО ваздухопловне снаге су за време бомбардовања користиле широку палету нових и старих убојних средстава, и тактичких и стратегијских, и оних малог, и оних великог димензиона. Посебно поглавље у дејствима снага НАТО била је употреба муниције са осиромаше-

Маневар јединица ВОЈИН био је пресудан за њихово преживљавање у рату

ним уранијумом. Највише дејстава са таквом муницијом било је на Космету: чак 98 на 81 локацији. У Србији је на девет микролокација на југу било 12 дејстава, док су два дејства забележена на полуострву Арза у Црној Гори. У току борбених дејстава снаге НАТО су за тактичко извиђање користиле и беспилотне летелице више типова (*Предатор*, *Ханџер*, *СЛ-289 Пивер*, *Пионер*), са којима су дејствовале из база у Македонији, и то углавном над Косовом и Метохијом и ређе над Црном Гором.

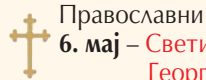
У склопу операције „Allied Force“ америчке снаге су први пут испробале неколико нових оружја у борбеним условима. Невидљиви бомбардер В-2 *Стириџ* (Дух) први пут је узео учешће у реалним борбеним операцијама. Авиони В-2 су коришћени за прецизна бомбардовања. Ти „специфични“ циљеви су захтевали велику прецизност и минималну колатералну штету. Биле су то зграде Савезног министарства одбране, Генералштаба, МУП-а Србије, СДПР (исповестили се, кинеска амбасада) и друге сличног типа у Београду. Употребљавани су и да доврше уништавање циљева које није могла да одради стандардна ЛБА – мостова или циљева на аеродрому Батајница.

Поједини пројектили лансирани на српске циљеве такође представљају новост у борбеној употреби – бомбе које се на циљ са испрограмираним географским координатама наводе уз помоћ сателита преко којих функционише систем глобалног одређивања позиција (ГПС). Ове бомбе-пројектили под називом JDAM (Joint Direct Attack Munition) показале су у испитивањима одступања од предвиђене мете највише за 9,6 метара у пречнику циља, као и потпуну независност од метеоролошких услова. У дејствима по циљевима у Србији, најпре Београду, остварена је веома велика прецизност. Остали типови пројектила ваздухопловних снага који су на различите начине дебитовали у нападу на Србију били су: AGM-142, HAVE NAP и AGM-154 JOW. За српску јавност најспектакуларније ново средство, коришћено у каснијој фази, свакако су биле „графитне“ бомбе типа BLU-114. Ово ново оружје није регистровано ни у каталозима до употребе у Србији. ■

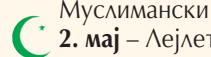
(Крај)

Верски празници

1–15. маја

Православни

6. мај – Свети великомученик
Георгије – Ђурђевдан12. мај – Свети Василије Острошки
Чудотворац

Муслимански

2. мај – Лејлету – Л Регаиб

СВЕТИ ВАСИЛИЈЕ ОСТРОШКИ

Рођен је у херцеговачком Поповом Селу од простодушних и благородних родитеља. Још у детињству је био испуњен љубављу према вери и цркви. Када је одрастао отишао је у требињски манастир Успенија Богородице и тамо се замонашио. Као монах прочуо се због свог озбиљног и подвижничког живота, а доцније је изабран и посвећен за епископа захумског и скендеријског.

Као архијереј је живео у манастиру Тврдошу и учио православљу своје вернике чувајући их од турске свирепости и латинског лукавства. Када су Турци разорили Тврдош, Василије се преселио у манастир Острог, где је наставио подвижнички живот, уз многе топле молитве и бригу за своје вернике.

Умро је у 16. веку, а његове чудотворне и целебне мошти као и његов гроб брижљиво се чувају и данас. У њихову моћ исцељења и утехе верују и притичу им и хришћани и муслимани. У Острогу се сваке године на Тројице одржава велики народни сабор. ■

ЛЕЈЛЕТУ Л РЕГАИБ

Ноћ дарованих жеља празнује се првог петка у месецу Рецебу. Те ноћи верујући народ се окупља у џамијама и говори о наступајућим данима светог месеца Рецеба, названог у предањима и Божјим месецом. Говори се и о данима месеца Шабана, у предањима називаног и Посланиковим месецом, те Рамазана који је по тој традицији месец уммета (народа) Мухамедовог. Све су то дани покајања и повратка Богу Милосном. ■

Савезничко бомбардовање Србије

Прескупа цена

Ради уништења немачких војних и привредних објеката и зграда у Београду, савезници су за два дана разорили српску престоницу на коју је, само првог дана бомбардовања, бачено више од 1.500 тона бомби. На многима од њих на српском језику писало је „Срећан ускрс“. Превише цинично да би се сматрало случајношћу.

Пре тачно седамдесет година, на православни Васкрс 16. и 17. априла 1944, на стотине америчких и британских авиона, међу којима су били и бомбардери В-17 и В-24, познатији као „летеће тврђаве“, осули су свој ватрени товар на српску престоницу, усмртивши више од 1.160 цивила. На мети „савезничких бомби“, илито „пријатељске ватре“, нашло се на десетине стамбених зграда на Славији, у Немањиној, Милешевској, Кнез Михајловој, Улици Краљице Наталије и Милоша Великог, Сарајевској и Дечанској улици, Бајлонијева пијаца, Пашино брдо, Зелени венац, Железничка станица, Народно позориште, Сењак, обданиште на Славији, Станица за хитну помоћ...

Ради уништења немачких војних и привредних објеката и зграда у Београду, савезници су за два дана разорили српску престоницу на коју је, само првог дана бомбардовања, бачено више од 1.500 тона бомби. На многима од њих на српском језику писало је „Срећан ускрс“. Превише цинично да би се сматрало случајношћу.

Београд је поново био на удару савезника 18. маја, 6. и 8. септембра, а њихови бомбардери разарали су и друга места у Србији. Посебно тешко страдао је Лесковац, а бомбардовани су и Ниш, Смедерево, Краљево...

У свим тим градовима англо-амерички ратни авиони нанели су велике цивилне жртве народу који се, од априла 1941. године, борио против нацистичке Немачке и фашистичке Италије, дајући немали допринос савезничкој победи у Другом светском рату. Нажалост, годину дана пре коначне победе над окупатором, пре слободе, српски народ је дочекао „савезничке бомбе“. Београд и други српски градови нашли су се на путу бомбардера чији су циљ била нафтна постројења и немачке снаге у Румунији и Грчкој. Поново је плаћена прескупа цена рата, овог пута још теже, јер ју је испоставио савезник. Педесет пет година касније та цена биће формулисана у две речи – колатерална штета. ■

Д. ГЛИШИЋ

спорт

Окинава карате

Борилачка вештина учи рју Окинава карате до – „празним шакама“, позната као карате, настала је у 14. веку на јапанском острву Окинава. Систем борења пренет је из Кине, током интензивне трговинске и културне размене, а векови вежбања резултирали су да карате постане саставни део јапанске културе. Према истраживањима, Окинава карате вежба 50 милиона регистрованих каратиста у 180 земаља света, међу којима је и Србија.

Дуговечност тела и душе

Иако такмичарски аспект није одбачен, акценат је задржан на развоју борилачке вештине, како у физичком тако и у духовном смислу. С циљем постављања разлике између спорта и изворног каратеа постављен је назив Окинава карате до.

Уочи рју Окинава карате до у нашој земљи постоји од 1973. године, а носилац развоја и ширења вештине јесте карате организација „Окинава карате до кјокаи Србија хомбу дођо“, чланица „Окинава до карате асоцијације Јапана“. Наша организација била је иницијатор и пружила је помоћ у формирању нових и развоју постојећих клубова у Грчкој, Републици Српској, Македонији, Хрватској, Русији и Украјини.

Организацију у Србији предводе председник Владимир Поповић (7. дан, шихан-мастер инструктор), који има највиши ранг у Европи, и потпредседник Милан Димитриески (6. дан шихан-мастер инструктор). Димитриески је истакао да су они стални чланови инструкторске комисије и одржавају карате семинаре, обуке и полагања за ученичке и мајсторске рангове.

Острво Окинава, дужине 105 километара, највеће је острво Рју кју јапанског архипелага (Источно кинеско море, Тихи океан). Заједница је успостављена на темељу међусобног поштовања и постављања интереса друштва испред интереса појединца. Три главне карактеристике које Окинаву позиционирају на светској сцени су карате, природа и дуговечност људи, јер највећи број стогодишњака на свету, по броју становника, станује управо на овом острву.

– Кандидати који успешно положе мајсторски тест пред наведеном комисијом добијају оригиналне јапанске сертификате Окинава карате до асоцијације Јапана. Сви мајсторски, црни појасеви, и инструкторски рангови у нашој карате организацији имају оригиналне сертификате Асоцијације Јапана која има дефинисане строге квалификационе стандарде и критеријуме за стицање рангова и инструкторских звања. Ова борилачка вештина тежи да изгради психофизички уравнотежену особу чврстог тела, уз помоћ континуираног вежбања. Тренирање нема старосних ограничења, а суштинско разумевање вештине каратеа и њена правилна примена представљају главне циљеве Окинава каратеа – наводи Димитриески.

Вештина је базирана на покретима три животиње – тигра, ждрала и змаја. Тигар означава снагу и експлозивност, ждрал мекоћу и флексибилност, а змај оштрину и непредвидивост. Суштина борилачких вештина јесте остварење стања јединства духа, тела и технике. Постизањем равнотеже остварује се морално усавршавање, дисциплина, самоконтрола, контрола телесних положаја, стицање снажног и здравог тела. Од 2001. године до данас наши каратисти одржали су континуитет одласка на усавршавање код највећих светских мајстора на Окинаву.

– Велику помоћ нашој организацији пружили су инструктори Шигеру Такамијаги (10. дан) и садашњи председник Окинава до карате асоцијације Јапана Тошио Хига (10. дан). Учители су нам често наглашавали да развој каратеа треба паралелно да иде у два правца – психофизички развој вежбача и неговање пријатељства међу каратистима, клубовима и народима. Када је човек у хармонији са собом, онда је у хармонији и с околином. Једном постигнут жељени ниво није ниво постигнут за сва времена. Потребна је стална надградња, јер ово је вежба за цео живот која представља дуг и бескрајан процес. Никада не треба престајати, него увек треба ићи даље – каже Димитриески. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ

Успех кадеткиња Војне академије Победнице турнира „Играјмо за 16“

Победник 15. Меморијалног турнира у малом фудбалу за жене „Играјмо за 16“ је фудбалска екипа Војне академије, која је финалу играла против екипе листа „Спорт“.

Најбоља играчица турнира је кадеткиња Јелена Шулић, док је најбоља на голу била кадеткиња Катарина Миловац. Гол за победничку екипу постигла је кадеткиња Андријана Луковић.

Такмичење у малом фудбалу за жене први пут се одржава на турниру „Играјмо за 16“ коју организује Радио-телевизија Србије у знак сећања на 16 страдалих радника РТС-а који су изгубили живот у НАТО бомбардовању 1999. године. ■

Такмичење у стрељаштву Ловац на црти

У организацији Националне асоцијације за оружје Србије и Ловачког савеза Србије, на стрелишту „Тамнава“ код Лазаревца, одржан је традиционални турнир „Ловац на црти“ у гађању из ловачких карабина. Мета је била силуета срндаћа у природној величини, на даљинама од 100 и 150 метара и у сваку се гађало са по три метка из стојећег става са наслона. На ватрену линију изашла су 82 ловца из свих крајева Србије.

Такмичење је отворила председница НАОС-а мр Зорица Суботић.

Најуспешнији стрелци ловачким карабином су Зоран Лапчевић (Косјерић), Небојша Јанковић (Београд) и Ненад Миричић (Гроцка).

Једина дама-ловац Марија Комосар из Гроцке добила је захвалницу НАОС-а.

И ове године, по жељи ловаца, одржано је такмичење у прецизном гађању из пиштоља и револвера на 25 метара. Од 33 учесника на овом такмичењу најуспешнији су били Давор Петровић (Београд), Милорад Миљковић (Београд) и Дамјан Арсић (Топола). ■

Припадници Војске Србије
на „Лужничком мегдану“

Авантуристичка трка

На територији општина Димитровград и Бабушница, у пределима Лужнице и нетакнуте природе кањона Јерме и масива Големи стол, одржано је јединствено такмичење „Лужнички мегдан“. Трка се огледала у савлађивању кањона, вожњи бицикала, пењању уз ужад, оријентирингу и планинарењу. Такмичило се 18 авантуриста и заљубника у природу распоређених у шест екипа, међу којима су били и припадници Војске Србије.

Стаза је била изузетно захтевна. Такмичари су кренули из села Поганово, прошли кроз кањон код села Искровци, затим планинским бициклима прешли преко врхова Сип и Асеново кале, савладали најужи кањон у Србији, Цедилка на реци Јерми код Звоначке бање, у који људска нога до скоро никада није крочила, да би наставили 15 километара оријентиринга са топографском картом преко Големог стола. Ту их је чекало спуштање низ импозантни масив и савлађивање вертикале од 100 метара, након чега су у селу Стол стигли на циљ.

У врло неизвесној трци до самог краја, најбољем тиму било је потребно нешто више од осам и по сати да пређе целу стазу. Тим су сачињавали припадници Војске Србије, поручници Ненад Митровић (аеродром Батајница), Жељко Ђорић, пилот 119. мешовите хеликоптерске ескадриле из Ниша и старији водник прве класе Игор Вуковић из батаљона Војне полиције специјалне намене „Кобре“. За само 15 минута разлике на друго место пласирали су се такође припадници Војске Србије, овог пута из Специјалне бригаде из 63. падобранског батаљона, мајор Милован Милић, капетан Младен Стаменковић и војник по уговору Слободан Вулић.

Организатори ове спортске манифестације су Туристичка организација Бабушнице и Удружење „Фристајлер“ из Београда, уз покровитељство општине Бабушница и спонзора „ИНФОТИМ“ Гармин из Београда. ■

С. САВИЋ

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ ВОЈНА АКАДЕМИЈА

р а с п и с у ј е

Ј А В Н И К О Н К У Р С

за избор у звање наставника у пољу техничко-технолошких наука

81

I Избор у звање наставника:

– Једног наставника за ужу научну област Одржавање у звање доцента.

II Реизбор у звање наставника:

– Једног наставника за ужу научну област Санитетска и ветеринарска подршка у звање доцента.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА

1) да кандидат поседује научни степен доктора наука из области за коју се бира;

2) да кандидат није правоснажно осуђиван за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи.

3) да је кандидат професионално војно лице.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА

За избор/реизбор у звање доцента:

1) Просечна оцена са студија најмање (8).

2) Најмање трогодишње педагошко искуство у звању асистента и да није оцењен од стране кадета односно студената оценом лошијом од оцене „добар“ више од два пута у протеклом трогодишњем периоду.

Позитивна оцена са приступног предавања, уколико нема претходно трогодишње педагошко искуство у звању асистента.

3) Најмање један рад ранга М21, М22 или М23 и најмање један рад ранга М51, М52 или М53.

4) Најмање два излагања на научним скуповима (М31, М33, М61, М63).

5) Остварене активности у најмање два елемента из Табеле елемената доприноса наставника академској и широј заједници (Табела 1. као прилог Критеријумима за стицање звања наставника на Универзитету одбране у Београду – „Службени војни лист“, број 7/12) – осим ако се први пут бира у звање.

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

Уз пријаву на конкурс кандидати треба да приложе:

1. биографске податке и доказе о испуњености услова конкурса (систематизоване према главама II, III, IV, V и VI у Обрасцу – Извештај комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање наставника, који преузети са интернет адресе ,www.uo.mod.gov.rs,

<http://www.va.mod.gov.rs/cmcc/view.php?id=23402> или у секретаријату Војне академије);

2. библиографију објављених научних и стручних радова са копијама примерака научних радова и других публикација;

3. сагласност претпостављене команде за ангажовање у наставном процесу на Војној академији (само за кандидате ван Војне академије односно Универзитета одбране у Београду);

4. уверење надлежног органа МУП-а о непостојању правоснажне пресуде за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје Универзитет или високошколска јединица или примања мита у обављању послова високошколске установе.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА

Пријаве на конкурс за избор у звање наставника подносе се на адресу **Генерала Павла Јуришића Штурма 33, Београд, са назнаком „конкурс за избор у звања наставника“**. У пријави обавезно навести адресу и телефон, ужу научну област на коју се пријава односи и бројчану ознаку уже научне области која је наведена у тексту конкурса.

Непотпуне и неблаговремено поднете пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документација се неће враћати кандидату.

Медија Центар „Одбрана“

Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел: 011/3241-258, Факс: 011/3241-363

Маркетинг: 011/3201-728
marketing@odbrana.mod.gov.rs

Претплата: 011/3201-995
pretplata@odbrana.mod.gov.rs

Продаја: 011/3201-009
komercijala@odbrana.mod.gov.rs

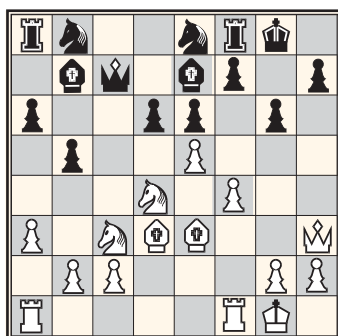
www.odbrana.mod.gov.rs / medijacentar@mod.gov.rs

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА БИСЕР НИКОЛЕ КАРАКЛАЈИЋА

Никола Караклајић, познати радио новинар, музички уредник Радио Београда (аутор култне емисије „Вече уз радио“), интернационални шаховски мајстор и судија (судио и реванш меч Фишер – Спаски), на почетку каријере забележио је победу у великом стилу против Драгутина Ђаја. Доносимо ову партију као пример како се побеђује ако се искористи непрецизна игра противника.

Никола КАРАКЛАЈИЋ – Драгутин ЂАЈА 1:0
Турнир у Београду, 1953. године
Сицилијанска одбрана

Позиција на дијаграму
после 13 потеза

Бели: Kg1, Dh3, Ta1, Tf1, Ld3, Le3, Sc3, Sd4, пешаци: a3, b2, c2, e5, f4, g2, h2 (15 фигура)

Црни: Kg8, Dc7, Ta8, Tf8, Lb7, Le7, Sb8, Se8, пешаци: a6, b5, d6, e6, f7, g6, h7 (15 фигура)

(1) e4 c5 (2) Sf3 d6 (3) d4 cxd4 (4) Sxd4 Sf6 (5) Sc3 a6 (6) f4 Dc7 (7) Le3 e6 (потез који ће створити невоље јер бели добија темпо у припреми за рокадни напад) (8) Ld3! b5 (9) a3 Le7 (10) 0-0 0-0 (11) Df3 Lb7 (12) Dh3! Se8? (црни греша повукавши скакача уместо да одигра Sbd7 и појача контролу поља e5) (13) e5 g6

(види дијаграм)

(14) f5!! dxe5 (бели жртвује пешака на f5 јер, по сваку цену, жели да отвори дијагоналу свом „белопољном“ ловцу који циља на тачку h7, коју нишани и бела дама како би матирала црног краља. Узимање црног exf5 не иде због 15. Sxf5! са форсираним добитком) (15) fхg6 hхg6 (16) Sхе6 Dd7 (црни налази могућност да продужи отпор али не рачуна на то да бели може да настави са жртвама) (17) Lf5! Dc6 (црни није могао да узме белог ловца јер добија мат у 3 потеза: 17...gxf5 18. Dg3+ Kh7 19. Txf5 са матом на h5 у следећем потезу) (18) Sxf8 Lxf8 (црни је могао са 18...Dхg2 да продужи отпор, али је дао прилику да бели начини бисер комбинацију) (19) Le4 Dc7 (20) Lxg6 fхg6 (21) De6+ Kg7 (22) Txf8! Црни предаје пред матом јер ако узме краљем топа на f8 следи Lh6+ па на Sg7 бели игра Tf1+ са матом.

Припремио Владимир ШАРИЋ

КО
ЊИ
ЋЕ
ВИ
С
КО
К
О
ВИ

Крените од обележених поља, као скакач у шаху, по путањи у облику слова Г, тако да добијете две народне пословице.

	а	-во	
и	кам	-век	кам,
чо-	Др-	-во	је
-во,	кам.	је	је
	др-	др-	

	-је	-је	
ли-	не-	што	дра-
ли-	је	Ни-	-по,
-го	је	-го.	-по
	-је-	што	

Решење судоку – водоравно:
7-9, 6-1, 4, 4-1, 9-3, 7-2, 8-6-3, 7-4-2, 5-9, 2-8, 1-6, 3-4, 1, 4-5-9, 7, 4-7, 3-8, 6-5, 3-4, 6-8-7, 9-5-2, 7-2, 9-1, 4-3, 5, 2-3, 6-1.

РЕШЕЊЕ ШАХОВСКИХ ПРОБЛЕМА
ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА:

Проблем број 1: 1.Th1 Kxd6 2. Dh2 маџ
Проблем број 2: 1. Ld4 Kg5 2. Lg7 Kf5 3. e3!
Kg5 4. e4 Kh4 5. Lf6 мат

GRAND // TOURS GRČKA Ostrvo EVIA - EDIPSOS SPECIJALNA PONUDA ZA ZAPOSLENE U VOJSKI
Tel.: 011/361 60 48, 021/422 324 www.grandtours.co.rs Hoteli: HERMES Spa i KAPOLOS Spa - Polupansion, cena 16€ - 18€
PLAĆANJE DO KRAJA GODINE!

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Припремио: Жарко ЂОКИЋ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
17								18							19	
20		20							21							22
23			24							25						
26					27						28					
29							30						31			
32								33							34	
35		36								37						
38				39							40					
41						42						43				
44							45							46		
47		47						48								
49				50						51						

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА ВОДОРАВНО:
висински, Ораховач, Мег, о, планиран, намесити, Р, јар, Титикака, Аталанта, среда, атакамит, Северн, камилар, понирати, алод, аналитика, Атињанин, ЈО, сж, асесорат, јекавизам, рман, стрелица, стотина, бандит, иританси, Вицан, индосант, нискости, Еци, ј, Протинац, кантинер, ј, ено, питалица, килавица.

ВОДОРАВНО:

17. Приповетка, приповест, 18. Језгровитост, 19. Статуа, 20. Торокљивац, 21. Сопственица, 23. Економски развојни институт (скр.), 24. Становница Тоскане, 25. Онај који квари што, 26. Месо око зуба, 27. Минерал тантала, 28. Ogлашавати се гакањем (о гускама), 29. Старогермански војсковођа, 30. Древна престоница Краљевства Израел, 31. Очајање, 32. Међународни празник који се слави 9. маја, 33. Оживљавач успомена (лат.), 34. Иницијали шаховског првака Евеа, 35. Рукометни клуб (скр.), 36. Животињски (лат.), 37. Ненамеран, нехотимичан, 38. Део шуме одређен за сечу (стр.), 39. Речи истог значења, 40. Блиски или Далеки исток, Азија у целини у односу на Европу, 41. Доливања, 42. Стручњак за статистику, 43. Мужјак мачке, мачор, 44. Иритирајућа средства, надражљивци, 45. Мала соната, 46. Бивши британски хемијски концерн, 47. Одбитак од менице (трг.), 48. Подругљив, заједљив, 49. Иван или Ивана одмила, 50. Презиме по кајгани, 51. Пита од савијених листова теста.

УСПРАВНО:

1. Унапред одредити, 2. Подни простирач (жарг.), 3. Ауто-ознака Пожаревца, 4. Електронска цев у ТВ камери, 5. Виртуелна океанска опсерваторија (скр.), 6. Екстремне појаве, 7. Главни град Бангладеша, 8. Насеље у општини Апатин, 9. Који има жвале, 10. Електрични (скр.), 11. Начини вођења борбе, 12. Одбојкашки савез Војводине (скр.), 13. Веома снажан човек, 14. Тирса одмила, 15. Тешка секира за дрва, 16. Болесница, 18. Један од легендарних витезова округлог стола, 19. Замена за кафу, водопија, 20. Уредник новина, 21. Стеновито, кршевито, 22. Пратилац атамана, 24. Изложити патњи, намучити, 25. Писац иронија, 27. Становница Абисиније, 28. Планина у општини Пале, 30. Игранка, плес (стр.), 31. Они који отимају, 33. Зачинска биљка, анис, 34. Насеље у општини Доњевац, 36. Име италијанске глумице Вали, 37. Мини сукња (жарг.), 39. Васкуларно (скр.), 40. Света гора у Грчкој, 42. Раса, род, 43. Име глумице Кемпел, 45. Показна заменица, ова, 46. Узвик вајкања.

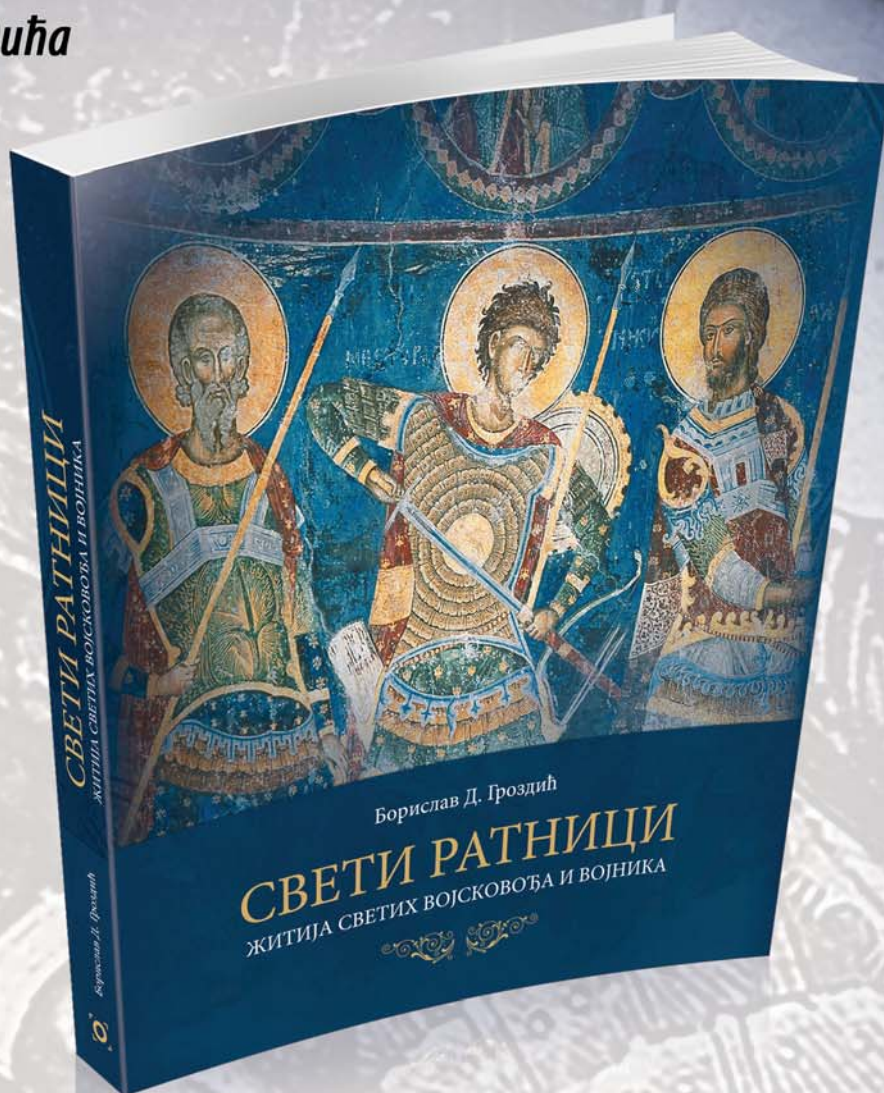
НОВО

СВЕТИ РАТНИЦИ ЖИТИЈА СВЕТИХ ВОЈСКОВОЂА И ВОЈНИКА

аутора Борислава Гроздића

Са 182 житија светих ратника аутор оживљава бисере православне духовности, етоса, мудрости и снаге, који су водили наше свете претке. Плејада светих војника кроз векове, од Христа до наших дана, потврда је да православље, у коме се мир истиче као једна од врховних вредности, није апсолутно пацифистичко становиште, јер Христос истиче љубав, а од ове љубави заиста „нема веће да ко душу своју положи за пријатеље своје“ (Јн 15, 12–13).

Броширано / ф. 22,5×26, 448 стр.
шифра: 111291
Цена: **1.760,00**

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд,
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56

Наручујем књигу:
1. Шифра 111287/„СВЕТИ РАТНИЦИ–ЖИТИЈА СВЕТИХ
ВОЈСКОВОЂА И ВОЈНИКА“, по цени од 1.760,00 динара

Купац

ЈМБГ

Адреса становања, улица и број

Место

Телефон

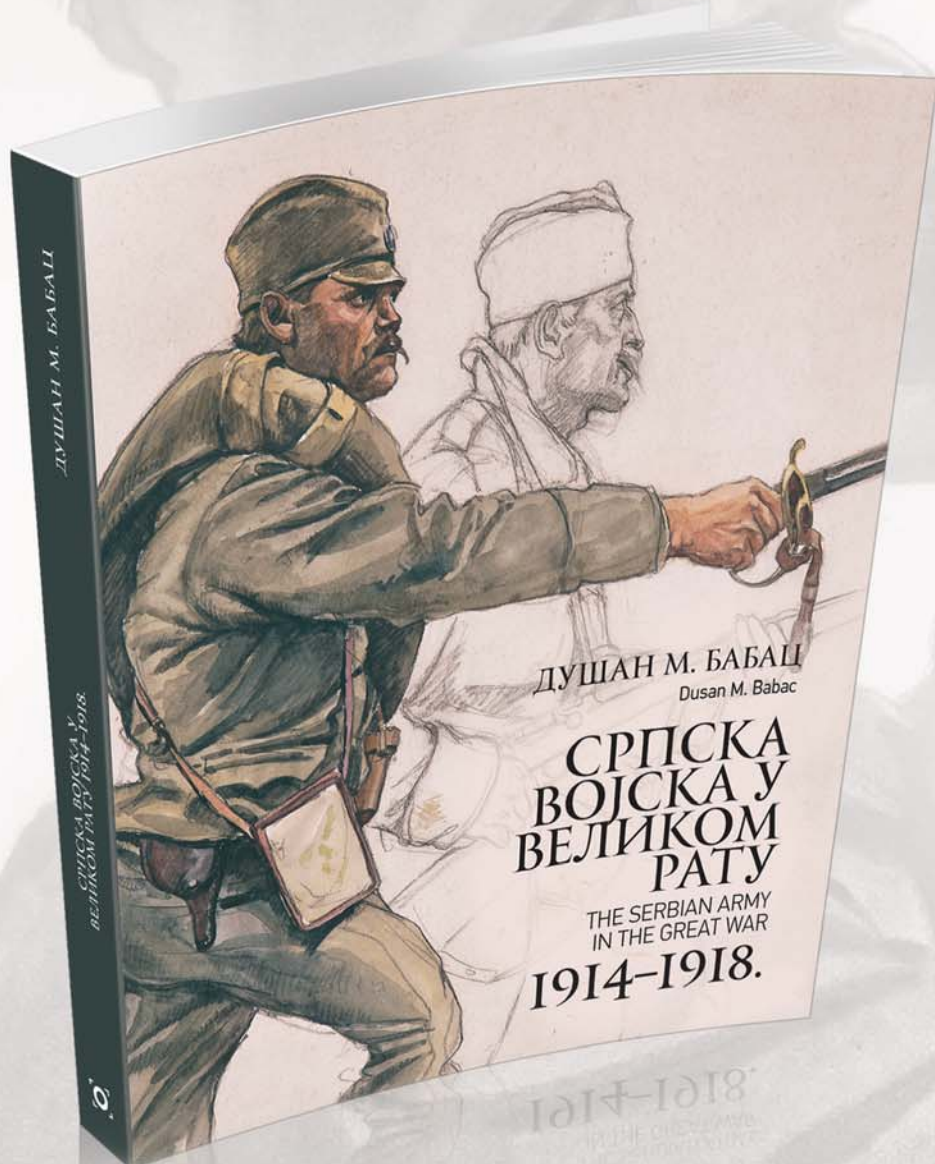
Потпис наручиоца

Плаћање наручених издања врши се унапред. Доказ о уилаћи целокујној износа доставићи МЦ „Одбрана“, након чега испоручујемо књије. Куиљена издања биће достављена поштексиресом на шереш куйца.

ОДБРАНА

Медија центар „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs, www.mod.gov.rs

НОВО

СРПСКА ВОЈСКА У ВЕЛИКОМ РАТУ 1914–1918. Д. Бабац

Идуће године навршава се сто година од почетка Великог, односно Првог светског рата. Ниједна друга земља, учесница Великог рата, није тако скупо платила своју слободу. Ова књига, илустрована са више од 500 фотографија, од којих се многе први пут објављују, настала је у славу српског јунака.

Броширано / ф. 20x22,5, 306 стр.
шифра: 111290 / цена: 1.375,00

НАРУЏБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд,
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56

Наручујем књигу:
1. Шифра 111290/„СРПСКА ВОЈСКА У ВЕЛИКОМ РАТУ“,
по цени од 1.375,00 динара

Купац _____

ЈМБГ _____

Адреса становања, улица и број: _____

Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

Плаћање наручених издања врши се унапред. Доказ о ујлаћи целокујној износа доставиши МЦ „Одбрана“, након чега испоручујемо књиге. Кућена издања биће достављена поштексиресом на шерећ кујца.

ОДБРАНА

Медија центар „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs, www.mod.gov.rs

Сва издања можете купити по истим ценама и у продавници „Војна књига“, Васина 22, Београд, 011/2184-925